

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Η πολιτιστική πολιτική του Δήμου Νέας Ιωνίας Αττικής μέσω του
Κέντρου Σπουδής & Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού
(ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.)**

Κωνσταντίνα Φουρτούνα

**Επιβλέπων Καθηγητής
Χρήστος Δερμεντζόπουλος**

Μάϊος 2018

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Η πολιτιστική πολιτική του Δήμου Νέας Ιωνίας Αττικής μέσω του
Κέντρου Σπουδής & Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού
(ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.)**

Κωνσταντίνα Φουρτούνα

**Επιβλέπων Καθηγητής
Χρήστος Δερμεντζόπουλος**

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των
απαιτήσεων για απόκτηση πτυχιακού τίτλου σπουδών
στην Πολιτιστική Πολιτική και Ανάπτυξη
από τη Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μάϊος 2018

Περίληψη

Η πολιτιστική κληρονομιά, υλική και άυλη, καταγράφει και απεικονίζει την ιστορική εξέλιξη και παράλληλα διαμορφώνει την ταυτότητα ενός τόπου καταλαμβάνοντας ένα μεγάλο κομμάτι της σύγχρονης ζωής του. Είναι ένα δυναμικό σημείο αναφοράς και ταυτόχρονα ένα θετικό μέσο ανάπτυξης. Η ιδιαίτερη πολιτιστική κληρονομιά και η συλλογική μνήμη κάθε περιοχής αποτελεί αναντικατάστατο και σημαντικό υπόβαθρο για τη σύγχρονη και μελλοντική ανάπτυξή της.

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, η προστασία, η διατήρηση, η ερμηνεία και η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και κατ' επέκταση της πολιτιστικής ποικιλίας κάθε περιοχής, είναι ευθύνη της κοινότητας όπου αυτή βρίσκεται. Στόχος της διαχείρισής της είναι να μεταδοθεί η σημασία της και η ανάγκη διατήρησής της τόσο σε όλους τους πολίτες της περιοχής όσο και στους επισκέπτες της.

Στην παρούσα διατριβή θα αναλύσουμε την πολιτιστική πολιτική του Δήμου Νέας Ιωνίας Αττικής, όπως αυτή ασκείται μέσω του Κέντρου Σπουδής & Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού (ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ). Ενός πολιτιστικού οργανισμού ο οποίος έχει στόχο την ανάκτηση της γνώσης της ελληνικής παρουσίας στη Μ. Ασία και την ενσωμάτωσή της στην ιστορική συνείδηση των δημοτών και των κατοίκων της Νέας Ιωνίας. Μαρτυρίες, πηγές και λόγος επιστημονικός είναι τα μέσα με τα οποία οι διοικήσεις του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. δημιουργούν με υπομονή, επιμονή και αγάπη το ανεκτίμητο κεφάλαιο γνώσεων, πληροφοριών αλλά και τρόπων κριτικής κατανόησής του.

Μέσα από την λειτουργία ενός τέτοιου πολιτιστικού οργανισμού, τη δομή και τις δράσεις του θα δούμε πως οικοδομούνται και προβάλλονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός τόπου, πως μπορούν να αξιοποιηθούν και πως μέσα από ένα σύστημα οργάνωσης και προβολής τους λειτουργούν ανταγωνιστικά για τον τόπο δημιουργώντας πολιτισμικό κεφάλαιο.

Summary

The cultural heritage, both material and immaterial, records and reflects the historical evolution and at the same time shapes the identity of a place, occupying a large part of its modern life. It is a dynamic point of reference and at the same time a positive development tool. The particular cultural heritage and collective memory of each region is an irreplaceable and important foundation for its modern and future development.

In the era of globalization, the protection, preservation, interpretation and promotion of cultural heritage and, by extension, the cultural diversity of each region is the responsibility of the community where it is. The aim of its management is to spread its importance and the need to preserve it to all citizens of the region as well as to its visitors.

In this dissertation we will analyze the cultural policy of the Municipality of Nea Ionia of Attica, as practiced through the Center for Asia Minor Studies and Research Society (KE.MI.PO). A cultural organization that aims to regain knowledge of the Greek presence in Asia Minor in order to incorporate it into the historical consciousness of New Ionia. Testimonies, sources, scientific reason are the means by which the administrations of KE.MI.PO. create with patience, perseverance and love the priceless chapter of knowledge, information and ways of its critical comprehension.

Through the operation of such a cultural organization, its structure and actions, we will see how the particular features of a place are built and displayed, how they can be exploited and also that through a system of organization and promotion they operate competitively for the place by creating cultural capital.

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1.1.1 Το Ιστορικό παρελθόν των εννοιών Πολιτισμός - Κουλτούρα.	5
1.1.2 Η πολιτική του πολιτισμού	7
1.1.3 Ο πολιτισμός τέταρτος πυλώνας της βιώσιμης ανάπτυξης.	11
1.1.4 Η συμβολή του πολιτισμού στην αστική αναζωογόνηση	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	15
ΟΙ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	15
2.1.1 Η ΙΣΤΟΡΙΑ	16
2.1.2 Η εγκατάσταση των προσφύγων στη Νέα Ιωνία	18
2.1.3 Το βιομηχανικό παρελθόν της Νέας Ιωνίας - Η προσφορά των προσφύγων στην οικονομία της πόλης	19
2.1.4 Το πολιτισμικό παρελθόν της Νέας Ιωνίας - Η προσφορά των προσφύγων στον πολιτισμό.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	26
ΚΕΝΤΡΟ ΣΠΟΥΔΗΣ & ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	26
3.1.1 Η ίδρυση του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.	27
3.1.2 Τομείς Δράσεις του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	47
ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.	47
4.1.1 Το Λαογραφικό Μουσείο	49
4.1.2 Το Ιστορικό Αρχείο	52
4.1.3 Το Μουσείο Υφαντουργίας – Ταπητουργίας.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	57
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	57
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	63

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Η παρούσα διατριβή διαρθρώνεται σε πέντε κεφάλαια. Στο **πρώτο κεφάλαιο**, λαμβάνοντας υπόψη ότι ο πολιτισμός είναι μια ευρεία έννοια, θα αναφερθούμε στις θεωρητικές προσεγγίσεις των όρων πολιτισμός και κουλτούρα, και θα αναπτύξουμε τη σημασία που έλαβαν από την εμφάνισή τους, στα μέσα του 18^{ου} αιώνα, μέχρι και τις πιο πρόσφατες νοηματοδοτήσεις τους, κατά τις τελευταίες δεκαετίες της μεταπολεμικής περιόδου. Κάθε συστηματική ανάλυση και κατανόηση των σύγχρονων πολιτισμικών μορφών, δομών, θεσμών και πολιτικών προϋποθέτει τη διαλεύκανση της ιστορικής εξέλιξης και της διαμόρφωσης των ίδιων των εννοιών του πολιτισμού και της κουλτούρας.

Θα αναλύσουμε την έννοια της πολιτιστικής πολιτικής και θα αναφερθούμε στους σκοπούς, στα μέσα και στους φορείς άσκησής της και πως μπορεί να αναδειχθεί ως ένα σημαντικό στοιχείο της βιώσιμης ανάπτυξης και της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** θα κάνουμε μια συνοπτική παρουσίαση του Δήμου Νέας Ιωνίας, ξεκινώντας από τα ιστορικά γεγονότα της Μικρασιατικής Καταστροφής, την άφιξη των προσφύγων στους «Ποδαράδες, και τη συνεισφορά τους στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου.

Στο **τρίτο κεφάλαιο** θα διερευνηθεί το τοπίο της πολιτιστικής δράσης του Δήμου Νέας Ιωνίας, ιδιαίτερα όπως αυτή εξειδικεύεται με τη λειτουργία του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., αλλά και το ρόλο που ο οργανισμός αυτός διαδραματίζει στην τοπική πολιτιστική πολιτική.

Το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. κλείνοντας δέκα πέντε χρόνια επιτυχημένης πορείας και συνεισφοράς στο χώρο του πολιτισμού αποτελεί μια εξαιρετικά χρήσιμη περίπτωση μελέτης και επιτρέπει την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων και διαπιστώσεων σχετικά με την παρουσία τέτοιων οργανισμών και τον αντίκτυπο στην ανάπτυξη μιας περιοχής.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο** θα αναφερθούμε ξεχωριστά στα μουσεία του ΚΕΜΠΟ. Θα προσεγγίσουμε την έννοια του τοπικού μουσείου, ως έναν ενεργό και δραστήριο κοινωνικό φορέα που αντλεί από το κοινωνικό σύνολο και προσφέρει σε αυτό. Η προσέγγιση θα γίνει μέσα από την ιστορική εξέλιξη των μουσείων, για να γίνει αντιληπτή η αλλαγή που συντελέστηκε αλλά και για να παρουσιαστεί η σύγχρονη αντίληψη για τη σχέση του επισκέπτη με το μουσείο αλλά και για τις δυνατότητες του μουσείου να συμβάλει στην ψυχαγωγία και την άτυπη εκπαίδευση.

Στο **πέμπτο κεφάλαιο**, ως επίλογος θα παρουσιαστούν τα συμπεράσματα και οι προτάσεις μας.

1.1 Ορισμός & Διαστάσεις του Πολιτισμού

Η λέξη «πολιτισμός» δεν μπορεί να οριστεί απλά και με σαφήνεια, ούτε επιτρέπει έναν αδιαμφισβήτητο ορισμό. Κατά καιρούς έχει λάβει πολλές σημασίες και ακόμη και σήμερα βρίσκεται σε εξέλιξη. Εκπολιτισμός; (όπως αναφέρεται σε κείμενο του Μιραμπώ το 1756), το αντίθετο της βαρβαρότητας; ο εξευγενισμός; τα υλικά επιτεύγματα όλης της ανθρωπότητας; οι ηθικές αξίες; η παιδεία; η καλλιέργεια; συνώνυμο της κουλτούρας; ή το αντίθετό της; Το περιεχόμενο της λέξης ποικίλλει από χώρα σε χώρα, ή ακόμη και μέσα στην ίδια χώρα, ανάλογα με τις εποχές. (F. Braudel, 2003: 51-55).

1.1.1 Το Ιστορικό παρελθόν των εννοιών Πολιτισμός - Κουλτούρα.

Οι όροι πολιτισμός – κουλτούρα απαντούν σε ορισμένες διερωτήσεις που τίθενται σε καθορισμένες ιστορικές περιόδους και σε ειδικά κοινωνικά και πολιτικά πλαίσια. Τον 16^ο αιώνα η έννοια «πολιτισμένος» σήμαινε τον έχοντα ευγένεια τρόπων, τον ευπρεπή, τον κόσμιο. Παρέπεμπε στο πρότυπο συμπεριφοράς της αγγλικής και γαλλικής αριστοκρατίας, υπό την έννοια της ανωτερότητας, έναντι της συμπεριφοράς των κοινωνικώς κατώτερων τάξεων. Στο ευρύτερο κοινωνικο-πολιτικό πλαίσιο η έννοια του «εκπολιτίζω» συνδέθηκε με το ρόλο που αναλάμβανε η Ευρώπη για τον «εκβαρβαρισμό» των λαών του Νέου Κόσμου. (Πασχαλίδης, 2002:27)

Στα μέσα του 18^{ου} αιώνα, εποχή της νεωτερικότητας, η λέξη πολιτισμός αρχίζει να χρησιμοποιείται μαζί με την συγγενή και συχνά, μέχρι και σήμερα, συνώνυμη λέξη κουλτούρα, υπό την έννοια μιας γενικής διανοητικής, πνευματικής και υλικής προόδου.

Οι στοχαστές του Διαφωτισμού προσδιορίζουν την έννοια της κουλτούρας ως το άθροισμα των γνώσεων που συσσώρευσε και μετέδωσε η ανθρωπότητα κατά τη διάρκεια της ιστορίας της και τον πολιτισμό ως μία διαδικασία που απομακρύνει την ανθρωπότητα από την άγνοια και την ανορθολογικότητα. (Denys Cuche, 2001: 20-21).

Την ίδια περίοδο που στην Γαλλία και την Αγγλία οι έννοιες πολιτισμός και κουλτούρα¹ σημαίνουν την αέναη και προοδευτική πορεία του ανθρώπου προς την τελειοποίηση, οι Γερμανοί ιδεαλιστές, προασπίζουν την «εθνική» τους ιδιαιτερότητα, με αναφορά στην σπουδαιότητα και ομορφιά της γερμανικής γλώσσας, τη λαϊκή τους παράδοση, την γοτθική τέχνη, δηλαδή την ιδιαίτερη «κουλτούρα» τους, που είχε στιγματιστεί ως πρωτόγονη, βάνουση και χοντροκομμένη σε σύγκριση με τη λεπτή και ευγενική γαλλική τέχνη. (Πασχαλίδης, 2002:32-34).

Κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, οι αλλαγές που συντελούνται σε κοινωνικό, πολιτικό και τεχνολογικό επίπεδο, δίνουν και έναν νέο προσανατολισμό στις έννοιες πολιτισμός – κουλτούρα οι οποίες παύουν να θεωρούνται συνώνυμες και μπαίνουν σε μια περίοδο ανταγωνισμού. Ο μεν πολιτισμός σημαίνει τη σταθερή υλική πρόοδο που αντιπροσώπευε η βιομηχανική ανάπτυξη η δε κουλτούρα τις υψηλές πνευματικές και αισθητικές αξίες στο όνομα των οποίων, ο υλικός πολιτισμός εγκαλούνταν για ρηχότητα, χυδαιότητα ή ατέλεια. Όσο περισσότερο ο εν ενεργεία πολιτισμός παρουσιάζεται αρπακτικός και ποταπός, τόσο η ιδέα της κουλτούρας ωθείται προς μια κριτική στάση.

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα ένας λόγος για το διαφορετικό νόημα που λαμβάνει η έννοια της «κουλτούρας»², είναι το γεγονός ότι ο πολιτισμός δεν ήταν πλέον ένας όρος που υποδήλωνε μια αξία, αλλά κάτι το «[...] αφηρημένο, ξένο, αποσπασματικό, μηχανιστικό, ωφελμιστικό και βέβαια εγκλωβισμένος σε μια άγονη πίστη στην υλική πρόοδο...». Αντίθετα, η κουλτούρα αφορά εκείνα τα χαρακτηριστικά, που εμπεριέχονται στην κοινωνική ζωή, και που δίνουν στο άτομο μια ιδιαίτερη αίσθηση ταυτότητας και παράλληλα ένα αίσθημα οικειότητας. Η κουλτούρα είναι «[...] ολιστική, οργανική, αισθαντική, αυτοτελής, με μνημονική συνείδηση...», (Eagleton, 2003:49).

---

¹ Τον 18^ο αιώνα η λέξη «κουλτούρα» χρησιμοποιείται πάντοτε στον ενικό, πράγμα που αντανακλά τον οικουμενισμό που πρέσβευαν οι διαφωτιστές, θεωρώντας ότι η κουλτούρα είναι το ίδιο του Ανθρώπου, πέρα από κάθε διάκριση λαών ή τάξεων. ((Denys Cuche 2001:20).

² Ένα από τα σημαντικότερα έργα, που αποτυπώνει, στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, την αυξανόμενη πολιτισμική απαισιοδοξία είναι το *Decline of the West* του Oswald Spengler. Γραμμένο κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, μέσα σε κλίμα απογοήτευσης που είχε προκαλέσει η βιαιότητα των εθνών που αξίωνα ότι εκπροσωπούσαν τον πολιτισμό, ο Spengler επιτίθεται στη διαφωτιστική αντίληψη του πολιτισμού ως αέναης, γραμμικής προόδου της ανθρωπότητας και τον παρουσιάζει ως ένα στάδιο τεχνητό και επιφανειακό, ως κατάληξη, ως «... το γεγονός που ακολουθεί το γίγνεσθαι, τον θάνατο που ακολουθεί τη ζωή, την ακαμψία που ακολουθεί την ανάπτυξη...». (Όπως αναφέρεται στο Πασχαλίδης σελ. 44).

Κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα ενισχύεται και επικρατεί η εννοιολόγηση της κουλτούρας ως «ιδιαιτέρου τρόπου ζωής» που μπορεί να αφορά ένα λαό (απόρροια της αποσύνθεσης του αποικιοκρατικού συστήματος και της δημιουργίας νέων εθνικών κρατών με διακριτές πολιτισμικές παραδόσεις), μια εποχή ή ακόμα και μια ομάδα ανθρώπων. Μέσα από μια ανθρωπολογική ματιά ο Williams ορίζει την κουλτούρα ως συνολικό τρόπο ζωής, «[...] ο οποίος περιλαμβάνει την παράδοση, αλλά και την καινοτομία, την επίσημη ή «υψηλή» τέχνη αλλά και τις καθημερινές συνήθειες και τη δημοφιλή ή μαζική κουλτούρα, τις συλλογικές αξίες και πεποιθήσεις αλλά και την προσωπική, ιδιόμορφη έκφραση και δημιουργία...» (Πασχαλίδης, 2002:49). Ο διευρυμένος αυτός ορισμός, κατευθύνει τη μελέτη για την κουλτούρα, να ενδιαφερθεί για τα συμβολικά και σημαίνοντα συστήματα μέσα από τα οποία μια κοινωνική τάξη επικοινωνεί και αναπαράγεται. Ο πολιτιστικός χάρτης ανανεώνεται και εντάσσονται σ' αυτόν ιδέες, αξίες, πεποιθήσεις, συμπεριφορές, στάσεις, νοοτροπίες, ταυτότητες, πρακτικές, γλώσσα, που προκύπτουν από ένα περιβάλλον πολυπολιτισμικό και πολυφυλετικό, που γεννά νέες μορφές και τρόπους καλλιτεχνικής έκφρασης και αναγνωρίζει την πολιτισμική διαφορά ως βασικό ανθρώπινο δικαίωμα. Οι παραδοσιακές πολιτισμικές ιεραρχίες αποδομούνται, ο ανταγωνισμός κουλτούρα – πολιτισμός εξομαλύνεται, η παραδοσιακή διάζευξη μεταξύ «υψηλής» και «χαμηλής» κουλτούρας δίνει τη θέση της στη διαχείριση κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας που αναπτύσσεται στην καθημερινή ζωή και παράγει κάποιο νόημα. (Ζορμπά, 2014: 25).

Σήμερα η πολιτική του πολιτισμού καλείται πλέον να διευρύνει τα πεδία της και να διαχειριστεί όχι μόνο την πολιτιστική κληρονομιά, τα γράμματα και τις τέχνες αλλά και τους πολιτιστικούς πόρους που προκύπτουν από την κουλτούρα της καθημερινής κοινωνικοπολιτισμικής ζωής.

1.1.2 Η πολιτική του πολιτισμού

Τι ορισμό θα δίναμε στο πεδίο της πολιτισμικής πολιτικής, όπου έννοιες, θεσμικές και κοινωνικές δομές και οι αναπαραστάσεις του πολιτισμού συναντιούνται, με σκοπό να τη συστήσουν και να τη νομιμοποιήσουν ως πολιτική; Υιοθετώντας μια περιγραφική προσέγγισή της θα λέγαμε ότι αυτή αναφέρεται σε «ένα ευρύ, ετερογενές φάσμα ατόμων και οργανισμών απασχολούμενων με τη δημιουργία, την παραγωγή, την παρουσίαση, τη διανομή, τη συντήρηση και την εκπαίδευση που αφορούν την πολιτισμική κληρονομιά, τις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, προϊόντα και τεχνήματα». (Ζορμπά, 2014: 31).

Η ανωτέρω προσέγγιση θα μας βοηθήσει να την εξετάσουμε ως μια δημόσια πολιτική, να δούμε τους φορείς που τη διαχειρίστηκαν, τους σκοπούς που εξυπηρετήσε, τον τρόπο και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την εφαρμογή της.

Σταδιακά και κυρίως από το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, η αλλαγή στις αντιλήψεις για τη σημασία του πολιτισμού, η άποψη ότι τα πολιτιστικά αγαθά και υπηρεσίες αποτελούν κοινωνικό δικαίωμα για όλα τα κοινωνικά στρώματα και η πεποίθηση ότι ο πολιτισμός έχει άμεση σχέση με τη συνολική αναπτυξιακή διαδικασία οδήγησε στη συστηματική κρατική παρέμβαση στον πολιτιστικό τομέα, με ανάληψη εκ μέρους των κυβερνήσεων της ευθύνης για την άσκηση της πολιτιστικής πολιτικής και του πολιτιστικού προγραμματισμού. (Κόνσολα, 2006:26). Ως οργανωμένη δομή της δημόσιας διοίκησης η πολιτιστική πολιτική ασκείται από την κυβέρνηση, και τα αρμόδια θεσμικά όργανα, που μπορεί να είναι κρατικές υπηρεσίες, νομικά πρόσωπα του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή η Τοπική Αυτοδιοίκηση. (Ζορμπά, 2014: 33).

Κύριοι στρατηγικοί **σκοποί**, της δημόσιας πολιτικής είναι:

- α) η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς³,
- β) η ενίσχυση της σύγχρονης καλλιτεχνικής και πνευματικής δημιουργίας και
- γ) η διεύρυνση της πρόσβασης και συμμετοχής των πολιτών στην πολιτιστική ζωή.

Είναι φυσικό οι επιδιώξεις και οι σκοποί να διαφοροποιούνται ανάμεσα στις χώρες, ανάλογα με την πολιτική, οικονομική και κοινωνική δομή τους, τις αντιλήψεις και προτεραιότητές τους και τη διαφορετική ιστορική και πολιτιστική τους εξέλιξη⁴ (Κόνσολα, 2006:37).

Τα κύρια **μέσα** που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των σκοπών της πολιτιστικής πολιτικής είτε αυτή αφορά τη χώρα στο σύνολό της είτε μια περιοχή⁵ μπορούμε να τα ταξινομήσουμε:

---

³ Ο όρος πολιτισμική κληρονομιά αναφέρεται συνηθέστερα στην υλική πολιτισμική κληρονομιά, την «ακίνητη», δηλαδή στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μνημεία και την «κίνητη», δηλαδή τα μουσειακά εκθέματα και τις συλλογές αλλά και την άυλη, όπως είναι οι μύθοι, οι προφορικές παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα.

⁴ Η πολιτιστική πολιτική που ασκήθηκε από το ελληνικό κράτος, από τη σύστασή του, στηρίχθηκε σε τρεις άξονες: α) στην αρχαία του κληρονομιά, β) στη λαϊκή παράδοση και γ) στις τέχνες και τα γράμματα. Ο κεντρικός φορέας που συστηματοποίησε και οργάνωσε αυτή την πολιτική ήταν το Υπουργείο Πολιτισμού που ιδρύθηκε το 1971. Υπήρξαν βέβαια και διάφοροι σημαντικοί οργανισμοί (Ινστιτούτο Γκαίτε, το Γαλλικό Ινστιτούτο, η Ελληνοαμερικανική Ένωση κ.α.) που ανέπτυξαν έντονη πολιτιστική δράση, και οι οποίοι αντλούσαν τη θεματική τους από ένα ευρύτερο διανοούμενο και νεανικό κοινό.

⁵ Όταν πεδίο εφαρμογής της είναι ολόκληρη η χώρα τότε ορίζεται ως «Εθνική πολιτιστική πολιτική» ενώ όταν αφορά μια συγκεκριμένη περιοχή (πόλη, νομό, περιφέρεια) τότε ορίζεται ως «Αστική ή Τοπική ή Περιφερειακή πολιτιστική πολιτική» (Κόνσολα 2006: 28).

α) σε οργανωτικά, με τη δημιουργία δομών (π.χ. νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου) οι οποίες καλούνται να υποβοηθήσουν στο έργο άσκησης της πολιτιστικής πολιτικής. Παράλληλα στο σχεδιασμό της πολιτιστικής πολιτικής συμμετέχουν και μια σειρά άλλων υποκειμένων, όπως σύλλογοι και πολιτιστικά σωματεία, αθλητικές και συνδικαλιστικές ενώσεις, Μ.Κ.Ο, διανοούμενοι, κ.α., οι οποίοι παίζουν ενεργό ρόλο και αποτελούν τυπικούς ή άτυπους, συνομιλητές και συν διαμορφωτές της δημόσιας πολιτιστικής πολιτικής,⁶

β) σε οικονομικά, με τις απαραίτητες πιστώσεις που διατίθενται από τον προϋπολογισμό του κράτους ή τον προϋπολογισμό του φορέα, π.χ. η επιχορήγηση πολιτιστικών οργανισμών, η χρηματοδότηση πολιτιστικών εκδηλώσεων, η ενίσχυση πολιτιστικών σωματείων κ.α.),

γ) σε μέσα πολιτιστικών υποδομών, όπου η ύπαρξη κατάλληλων χώρων με τον αντίστοιχο τεχνικό εξοπλισμό μπορεί να ενισχύσει πολιτιστικές δραστηριότητες (μουσεία, θέατρα, πινακοθήκες, κινηματογράφοι κ.α.) να συμβάλλει στην πολιτιστική εκπαίδευση και κατάρτιση (ωδεία, εικαστικά και θεατρικά εργαστήρια κ.α.) και να βοηθήσει εν γένει την πολιτιστική δραστηριότητα φορέων αλλά και μεμονωμένων ατόμων που ασχολούνται με την καλλιτεχνική δημιουργία (εκθεσιακοί χώροι, συνεδριακά κέντρα, διάφορα εργαστήρια όπως φωτογραφίας κ.α.)

Σε τοπικό επίπεδο η άσκηση μιας συγκροτημένης πολιτιστικής πολιτικής, θέμα που μας ενδιαφέρει περισσότερο στην παρούσα διατριβή, ξεκίνησε να εφαρμόζεται από τις δεκαετίες του '70 και του '80, γεγονός που ενθαρρύνθηκε από την εθνική πολιτική της Ελλάδος για αποκέντρωση εξουσιών από την κεντρική κυβέρνηση προς την περιφερειακή και την τοπική αυτοδιοίκηση. Οι κοινωνικοπολιτικές αλλαγές στη χώρα αυτής της περιόδου, όπως το καθεστώς κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, η οικονομική ανάπτυξη, οι προνοιακές πολιτικές που απαντούσαν στα αιτήματα των κοινωνικών κινημάτων που διεκδικούσαν έναν συνδυασμό πολιτικών ελευθεριών, κοινωνικών δικαιωμάτων και πολιτισμικής έκφρασης, ήταν συνθήκες που ευνοούσαν την άσκηση πολιτιστικής πολιτικής από την Τ.Α., η οποία όφειλε να ενδιαφέρεται για την ταυτότητα των πολιτών, για την καθημερινή ζωή και τον ελεύθερο χρόνο τους⁷. Αυτή η ατμόσφαιρα συνδυάζεται άμεσα και με τη διεύρυνση της ίδιας

⁶ «...η πολιτισμική πολιτική είναι ένα σύστημα τελικών στόχων, πρακτικών, αντικειμένων και μέσων που τα επιδιώκει μια ομάδα και τα εφαρμόζει μια Αρχή». Μπορεί, συνεπώς, εκτός από την κυβέρνηση, να προέρχεται από ένα σωματείο, ένα κόμμα, ένα κίνημα, έναν οργανισμό, μια επιχείρηση. (Μ. Ζορμπά, 2014, σελ. 34).

⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006(ΦΕΚ Α 114/30.6.2006) του παρέχεται η αρμοδιότητα για τη δημιουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, μουσείων, πινακοθηκών, κινηματογράφων και θεάτρων, αλλά και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων, η διοργάνωση συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων, η κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων, η προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων μαζικού αθλητισμού κ.α. (Το άρθρο 75 του Ν. 3463/2006 αναφέρεται στο Παράρτημα). Πρόσθετες αρμοδιότητες ανατέθηκαν επίσης στους δήμους με την εφαρμογή της *Νέας Αρχιτεκτονικής της*

της έννοιας της κουλτούρας ως ενός «ιδιαίτερου τρόπου ζωής», όπου συμπεριλαμβάνει εναλλακτικές πολιτισμικές πρακτικές που μπορούν να αναπτύσσονται σε τοπικό επίπεδο. (Ζορμπά, 2014:25).

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι η τοπική αυτοδιοίκηση αρχικά εφάρμοσε μια πολιτιστική πολιτική για την επίτευξη κυρίως κοινωνικών και πολιτικών αλλαγών.

Οι κύριοι σκοποί της πολιτιστικής πολιτικής που ασκήθηκε σε τοπικό επίπεδο ήταν:

- α) η προστασία και προβολή της τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας,
- β) η ενίσχυση της τοπικής καλλιτεχνικής και πνευματικής δημιουργίας,
- γ) η πρόσβαση και η ενεργή συμμετοχή των πολιτών στα πολιτιστικά αγαθά και υπηρεσίες.

Τα μέσα που χρησιμοποίησαν οι δημοτικές αρχές για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων ήταν:

- η σύσταση εξειδικευμένων δομών – οργανισμών, όπως Πολιτιστικοί και Αθλητικοί Οργανισμοί, Πνευματικά Κέντρα, τα οποία έχουν κύριο μέλημά τους το σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτιστικών, καλλιτεχνικών και αθλητικών εκδηλώσεων του Δήμου, καθώς και τη διοργάνωση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, ή άλλες μικρές πολιτιστικές εγκαταστάσεις σε διάσπαρτα σημεία στην πόλη,
- η ενίσχυση ερασιτεχνικών πολιτιστικών δραστηριοτήτων, με τη δημιουργία θεατρικών ομάδων, χορωδιών, φιλαρμονικής, μουσικών συγκροτημάτων κ.α.
- η παροχή καλλιτεχνικής εκπαίδευσης (σχολές μουσικής, χορού, ζωγραφικής κ.α.)
- η ενίσχυση πολιτιστικών – αθλητικών συλλόγων και ερασιτεχνικών πολιτιστικών δραστηριοτήτων, που ενεργοποιούν τις δυνάμεις της τοπικής κοινωνίας για δημιουργικότητα και ενθαρρύνουν το διάλογο για θέματα πολιτιστικής πολιτικής,
- η διατήρηση και ανάδειξη των στοιχείων της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς (τοπικά μουσεία, μνημεία της βιομηχανικής κληρονομιάς, προσωπικότητες της περιοχής κ.λπ.).

Στην πλειονότητά τους είναι κοινωνικοί οργανισμοί που παρέχουν τις δραστηριότητες αφιλοκερδώς ή σε τιμές κόστους για τους κατοίκους του δήμου, με έμφαση στην αποτίμηση της κοινωνικής παροχής.

Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης (Ν. 3852/2010), σε συνδυασμό και με την υποχρεωτική συγχώνευση Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου που ανέπτυσαν πολιτιστική δραστηριότητα (άρθρο 103 Ν. 3852/2010, αναφέρεται αναλυτικά στο Παράρτημα).

1.1.3 Ο πολιτισμός τέταρτος πυλώνας της βιώσιμης ανάπτυξης.

Τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες, περίοδο ανασυγκρότησης για την Ευρώπη, η έννοια της ανάπτυξης στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, βασίστηκε σε μια οικονομοκεντρική αντίληψη. Σύμφωνα με αυτή, η επιστημονική και η βιομηχανική πρόοδος, θα εξασφάλιζαν αντίστοιχα την κοινωνική πρόοδο και την ανάπτυξη των ανθρώπινων δυνατοτήτων και ελευθεριών και θα παρείχαν οικονομική ευμάρεια. Ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες έθεταν ως προτεραιότητά τους την αύξηση του εθνικού εισοδήματος και την οικονομική μεγέθυνση, ως το μόνο δρόμο για την ανάκαμψη της οικονομίας τους, οι μεν πρώτες προκειμένου να ανακάμψουν από τα δεινά του πολέμου και οι χώρες του Τρίτου Κόσμου⁸. (Κόνσολα, 2006:21) προκειμένου να ακολουθήσουν το παράδειγμά τους.

Ωστόσο στη διάρκεια της Χρυσής Εποχής του καπιταλισμού, παρά τα ικανοποιητικά αποτελέσματα ως προς την αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας, την ανάπτυξη της τεχνολογίας κ.λπ., δημιουργήθηκαν προβλήματα ως προς την ποιοτική διάσταση της ανάπτυξης. Παρά την αύξηση του ΑΕΠ υπήρξαν ποικίλες αρνητικές κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις που επηρέασαν όλη την κοινωνία (αύξηση των ανισοτήτων, συρρίκνωση του κοινωνικού κράτους, ελαστικοποίηση της αγοράς εργασίας, υψηλή ανεργία κ.α.) διευρύνοντας συνεχώς τους ανθρώπους που δεν απολαμβάνουν τα οφέλη της οικονομικής μεγέθυνσης. Παράλληλα η αλόγιστη χρήση των πλουτοπαραγωγικών πηγών και νέα καταναλωτικά πρότυπα προκάλεσαν ανεπανόρθωτες βλάβες στο περιβάλλον, τόσο στο φυσικό όσο και το δομημένο.

Η επιδείνωση των οικονομικών, περιβαλλοντικών⁹ και κοινωνικών προβλημάτων έθετε επιτακτικά την ανάγκη αλλαγής παραδείγματος στην μέχρι τότε αντίληψη για την ανάπτυξη. Εφεξής οι στρατηγικές για την ανάπτυξη της θα πρέπει να έχουν ως θεμελιώδη στοιχεία την προστασία του περιβάλλοντος και την κοινωνική δικαιοσύνη.

---

⁸ Οι φτωχές και υπανάπτυκτες χώρες της Ασίας, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής, θα μπορούσαν να ξεπεράσουν την υπανάπτυξή τους, αν ακολουθούσαν το παράδειγμα των χωρών που προηγήθηκαν ιστορικά και πέτυχαν την επέκταση του βιομηχανικού τους τομέα, ο οποίος θεωρούνταν και ο πιο παραγωγικός κλάδος και αυτός που συνέβαλε περισσότερο στην αύξηση του Α.Ε.Π. (Λεάνδρος Ν., 2012, σελ. 134-135).

⁹ Είναι ενδεικτικό να αναφέρουμε ότι στο πρώτο συνέδριο για το περιβάλλον που πραγματοποιήθηκε στη Στοκχόλμη το 1972 ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, η συμμετοχή αντιπροσωπειών από τις αναπτυσσόμενες χώρες ήταν περιορισμένη. Ήταν σαφές ότι οι αρχηγοί των χωρών του Τρίτου Κόσμου θεωρούσαν τις προτροπές της Δύσης για προστασία του περιβάλλοντος περιττές και υποκριτικές, εφόσον στη χώρα τους κυριαρχούσε η φτώχεια και μεγάλο μέρος του πληθυσμού αντιμετώπιζε καθημερινά το φάσμα της πείνας. Η Ινδή πρωθυπουργός Indira Gandhi, η μόνη αρχηγός κυβέρνησης που συμμετείχε στο συνέδριο, δήλωνε ότι: «η φτώχεια είναι η χειρότερη μόλυνση». Με αυτή τη δήλωση εξέφραζε την αντίληψη ότι η προστασία του περιβάλλοντος είναι ένας στόχος με δευτερεύουσα σημασία, ο οποίος πρέπει να υποτάσσεται στις ανάγκες που δημιουργεί η επιδίωξη της οικονομικής μεγέθυνσης. (Λεάνδρος Ν. 2012, σελ. 306)

Η νέα οπτική της «βιώσιμης ανάπτυξης»¹⁰, προτείνει επαναπροσδιορισμό του περιεχομένου και των στόχων της οικονομικής μεγέθυνσης και περιέχει δύο βασικές έννοιες: α) τον περιορισμό της εξάντλησης των φυσικών πόρων, ώστε το περιβάλλον να μπορεί να ανταποκριθεί στις παρούσες αλλά και στις μελλοντικές ανάγκες και β) την κάλυψη των βασικών αναγκών και τη βελτίωση της ζωής των οικονομικά αδυνάτων.

Ο στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης έχει τρεις θεμελιώδεις πυλώνες, οι οποίοι πρέπει να αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους. Την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική. Η **οικονομική** αφορά στην ευημερία ενός λαού, στο υψηλό επίπεδο ζωής και στην απασχόληση. Η **κοινωνική** στοχεύει σε μια δημοκρατική και δίκαιη κοινωνία, που σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και την πολιτισμική ποικιλομορφία, διασφαλίζει την ισότητα των ανθρώπων και καταπολεμά κάθε μορφή διάκρισης. Η **περιβαλλοντική** διάσταση περιλαμβάνει την προστασία του περιβάλλοντος, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την πρόληψη και μείωση της περιβαλλοντικής ρύπανσης.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι όταν οι άνθρωποι ικανοποιούν τις βασικές τους ανάγκες, συμμετέχουν στην πολιτική και κοινωνική ζωή και απολαμβάνουν τα έργα της πολιτιστικής δημιουργίας, τότε ζούμε σε μια ευημερούσα κοινωνία. Ο πλούτος ενός έθνους είναι οι άνθρωποι και αυτοί πρέπει να είναι τόσο το μέσο όσο και ο σκοπός της ανάπτυξης που πρέπει να επιδιώκουμε (Λέανδρος, 2012: 312).

Από τη δεκαετία του 1990, ως τέταρτος πυλώνας της βιώσιμης ανάπτυξης, θεωρείται ο **πολιτισμός**, δεδομένου ότι είναι το μέσο με το οποίο οι άνθρωποι εκφράζουν την ικανότητά τους για αυτό-εκπλήρωση, δημιουργεί ένα σύστημα αξιών και πρακτικών το οποίο παίζει καθοριστικό ρόλο στην αναπτυξιακή στρατηγική μιας χώρας. Η εμπειρία έχει αποδείξει ότι η επιβολή ενός αναπτυξιακού προγράμματος σε μια κοινωνία, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι κοινωνικοί, πολιτιστικοί και πολιτικοί παράγοντες είναι σχεδόν σίγουρο ότι δεν θα μπορέσει να γίνει δεκτό και θα οδηγήσει σε κοινωνική αποσάθρωση (UNESCO, 2009:191).

---

¹⁰ Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), συστάθηκε η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, η οποία μετά από εργασίες τριών και πλέον χρόνων συνέταξε την έκθεση Brundtland (από το όνομα της Πρωθυπουργού της Νορβηγίας, προέδρου της Επιτροπής), με τίτλο «Our Common Future», που δημοσιεύθηκε το 1987 και παρουσίαζε μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική, με μακροπρόθεσμα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη, η οποία θα ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να υπονομεύει το μέλλον των επόμενων γενεών.

Στην αυγή της νέας χιλιετίας ο πλανήτης μαστιζείται από τεράστιες ανισότητες και ασυμμετρίες, με αιχμή τα νέα μεταναστευτικά ρεύματα, τους πληθυσμούς κάτω από τα όρια της φτώχειας, τα εκατομμύρια των ανέργων. Παράλληλα εντός του κοινωνικού ιστού έχουν δημιουργηθεί μια σειρά προβλημάτων (συρρίκνωση του κράτους πρόνοιας, ρατσισμός, ξενοφοβία, βία, παραβατικότητα, ολοκληρωτικές ιδεολογίες). Η πολιτιστική πολιτική καλείται να παίξει ένα ρόλο εντός του κοινωνικού ιστού, εκεί που συντελούνται αυτές οι διαδικασίες και να καταφέρει να προκαλέσει ωσμώσεις, να εμπλουτίσει τους τρόπους ζωής, να δώσει νόημα στα δικαιώματα και να τονώσει την κοινωνική συνοχή (Ζορμπά, 2014: 47). Η Αυτοδιοίκηση είναι ο πιο άμεσος συνομιλητής με την τοπική κοινωνία και μπορεί να λειτουργήσει ως φίλτρο μέσα από το οποίο διυλίζονται τα κοινωνικά φαινόμενα

1.1.4 Η συμβολή του πολιτισμού στην αστική αναζωογόνηση

Σήμερα με την αμείλικτη ανάπτυξη των πόλεων και τα προβλήματα που συνοδεύουν μια τέτοια ανάπτυξη, οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά, ο πολιτισμός δρα ως καταλύτης τόσο για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στην πόλη και την κοινωνική συνοχή όσο και την αναπτυξιακή της προοπτική. Έχει αναγνωριστεί ότι η πολιτιστική κληρονομιά υλική και άυλη, ο σύγχρονος πολιτισμός και οι δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, είναι η «ταυτότητα» κάθε πόλης και το συγκριτικό πλεονέκτημα για την επίτευξη της αναζωογόνησής της. Αφενός, τα μνημεία, τα μουσεία και το δομημένο περιβάλλον και αφετέρου τα φεστιβάλ μουσικής, κινηματογράφου, θεάτρου, οι εικαστικές εκθέσεις καθώς και οι μεγάλες διοργανώσεις και να μεγάλα αθλητικά γεγονότα, έχουν τη δύναμη να χαρακτηρίζουν μια πόλη και να συμβάλλουν στην αναζωογόνησή της (Καραχάλης, 2015: 116).

Σήμερα οι δημοτικές αρχές, έχουν συνειδητοποιήσει το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η πολιτιστική υποδομή και δράση και προσπαθούν να εφαρμόσουν μια συγκροτημένη πολιτιστική πολιτική όπου παραδοσιακοί και νεωτεριστικοί σκοποί συνυπάρχουν. Στον πολιτιστικό τους προγραμματισμό περιλαμβάνεται κάθε τι που αποτελεί μέρος της ιδιαίτερης ιστορικής μνήμης αλλά και της βιωμένης εμπειρίας της πόλης, όπως: την κοινωνική και οικονομική ιστορία της, την κάθε είδους καλλιτεχνική παράδοση και δραστηριότητα, τα κτίρια της αρχιτεκτονικής και πολιτισμικής κληρονομιάς της, τις πολιτισμικές παραδόσεις τόσο των ιθαγενών όσο και των αλλογενών κατοίκων της, τις ποικίλες, παραδοσιακές αλλά και νέες, εθμικές κοινωνικές δραστηριότητες και γιορτές. (Πασχαλίδης, 2002:233).

Παράλληλα, στη διαδικασία της εμπλοκής του πολιτισμού στην αστική αναζωογόνηση, παρατηρούμε ότι τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την καθιέρωση μιας θετικής εικόνας της πόλης, αυτά μπορεί να είναι: α) η αξιοποίηση χώρων, κατοικιών και κτιρίων που συνδέονται με τις ιδιαίτερες ιστορικές και πολιτισμικές εμπειρίες της τοπικής κοινωνίας π.χ. ανάπλαση εγκαταλελειμμένων εργοστασίων για την έκθεση των παλαιών τρόπων και τεχνολογιών παραγωγής, μετατροπή παλαιών κτιρίων σε χώρους παρουσίασης της ιστορίας των μεταναστών που έχουν εγκατασταθεί στην περιοχή, της τοπικής συνδικαλιστικής ιστορίας, των γηγενών λογοτεχνών και εικαστικών καλλιτεχνών κ.λπ.

β) μια συγκεκριμένη πολιτιστική εγκατάσταση, η οποία λειτουργεί ως σύμβολο, γ) οργάνωση ειδικών εκδηλώσεων μεγάλης κλίμακας και υψηλών προδιαγραφών.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι μια πετυχημένη πολιτιστική πολιτική πρέπει να συνδυάζει τους κοινωνικούς στόχους με τους οικονομικούς και η ενδογενής πολιτιστική ανάπτυξη να συμβαδίζει με τη γενικότερη κοινωνικοοικονομική αναζωογόνηση της πόλης (Κόνσολα, 2006:117).

Κεφάλαιο 2

Οι Μικρασιάτες Πρόσφυγες

Σταυροδρόμι τριών θαλασσών η Μ. Ασία, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, ένωνε Ανατολή και Δύση και ήταν κέντρο πολιτικών, οικονομικών, εμπορικών και κατ' επέκταση πολιτιστικών εξελίξεων. Κάτοικοι διαφορετικών εθνότητων και θρησκειών συνυπήρχαν αρμονικά, επηρεάζοντας ο ένας τον άλλο και διαμορφώνοντας έναν πολιτισμό πλουραλιστικό και εξωστρεφή. Πάντρευαν στοιχεία από διαφορετικές κουλτούρες, τα φίλτραραν με δικά τους ήθη, έθιμα και παραδόσεις και τα οικειοποιούνταν διαμορφώνοντας μια λαϊκή ψυχή υψηλής αισθητικής, ανθρωποκεντρική, γεμάτη περηφάνεια και οραματισμούς για τη ζωή. Ο πολιτισμός, ο τρόπος σκέψης και η νοοτροπία που έφεραν μαζί τους οι πρόσφυγες προκάλεσαν μια πολύ ενδιαφέρουσα πολιτισμική δραστηριότητα.

2.1 Η άφιξη των προσφύγων

Εκατό περίπου χρόνια, μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, όλοι συμφωνούν ότι ήταν ένα συγκλονιστικό γεγονός και ένα πλήγμα που δέχθηκε ο νεότερος ελληνισμός από την εποχή της Αλώσεως μέχρι σήμερα. Ενάμιση εκατομμύριο άνθρωποι αναγκάστηκαν με την Σύμβαση Ανταλλαγής Πληθυσμών (30/1/1923) να εγκαταλείψουν τις πατρογονικές τους εστίες και να ζητήσουν καταφύγιο στην Ελλάδα, χωρίς δικαίωμα επιστροφής. Το καθοριστικό αυτό γεγονός μετέβαλε όχι μόνο το ρου της νεότερης ιστορίας μας αλλά και τη συλλογική μας συνείδηση. Η «μεγάλη ιδέα» δεν είναι πια ούτε μεγάλη ούτε ιδέα. Ο ελληνισμός αναζητά ένα καινούριο πεπρωμένο, περισσότερο κοντά στην πραγματικότητα που ζει και στις ανάγκες του. Έναν αιώνα περίπου μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή μπορούμε να συμφωνήσουμε ότι η έλευση των προσφύγων υπήρξε η αφετηρία για μια νέα αναγέννηση του ελληνισμού. Η έλευση των προσφύγων συνετέλεσε όχι μόνο στη συγκρότηση ενός εθνολογικά ομοιογενούς κράτους αλλά και στην ανάπτυξη αυτού του κράτους, πολιτικά, οικονομικά και πολιτισμικά.

2.1.1 Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Δεν είναι δυνατόν να κατανοήσουμε την ξεχωριστή ταυτότητα και την κοινωνική ζωή των προσφύγων αν δεν αναφερθούμε στην ιστορία τους. Η παρουσία τους στην Ελλάδα ήταν αποτέλεσμα των πολιτικών ανακατατάξεων που συντελέστηκαν στην ανατολική Μεσόγειο κατά τις πρώτες δύο δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, όταν οι δύο χώρες αναδιαμορφώνονταν και παγίωναν τα σημερινά σύνορά τους. Για την νεοελληνική ιστορία το 1922 είναι ένα ορόσημο, διότι σημάδεψε οριστικά το τέλος δυόμιση χιλιάδων χρόνων ελληνικής παρουσίας στη Μικρά Ασία.

Η Μ. Ασία και ιδιαίτερα η περιοχή της «Ιωνίας» στα δυτικά παράλια, υπήρξε σπουδαίο κέντρο του ελληνικού πολιτισμού κατά την αρχαιότητα, και ήταν γνωστή από τα επιτεύγματα των Ελλήνων, φιλοσόφων, επιστημόνων και ποιητών (ανάμεσά τους ο Θαλής, ο Ιπποκράτης, ο Ιππόδαμος, ο Ηράκλειτος, ο Όμηρος, η Σαπφώ).

Από τους πρώτους αιώνες της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας αναπτύχθηκε στη Μ. Ασία ένας ηθικός πολιτισμός που στηρίχθηκε στη χριστιανική πίστη, με κύρια χαρακτηριστικά την ευσέβεια, την φιλανθρωπία και την αλληλεγγύη. Η έντονη θρησκευτικότητα, η οποία καλλιέργησε και το αντίστοιχο πολιτισμικό πλαίσιο στη Μ. Ασίας εξηγείται από την ύπαρξη ανθηρών χριστιανικών κοινοτήτων (Εφεσος, Μίλητος, Πέργαμος).

Στα χρόνια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ο ορθόδοξος ελληνισμός ζούσε και άκμαζε προσπαθώντας να διαφυλάξει το πλούσιο ιστορικό του παρελθόν και την μακραιώνη κληρονομιά του. Κατά την τελευταία περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας που χαρακτηρίζεται από παρακμή και ηγετική ανικανότητα παραταύτα παρέμενε μια ζωντανή κοινωνία κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, παραγωγική με μεγάλο πληθυσμό πολυποίκιλο από γλωσσική, πολιτισμική και εθνολογική άποψη. Οι διάφορες εθνοτικές ομάδες κατατάσσονταν με βάση τη θρησκευτική τους πίστη (π.χ. Εβραίοι, Ορθόδοξοι χριστιανοί) και τους αναγνωριζόταν ένα ιδιαίτερο νομικό καθεστώς και διοικούνταν ως χωριστά «έθνη» στο πλαίσιο του συστήματος των μιλλέτ. Η πολιτική αυτή επέτρεπε την επιβίωση και τη συνύπαρξη εθνοτικών μειονοτήτων και προήγε την αίσθηση της πολιτισμικής και πολιτικής τους αυτονομίας, μέσα σ' ένα πολύμορφο κοινωνικό περιβάλλον.

Η μεταβολή των κοινωνικών, πολιτικών και δημογραφικών χαρακτηριστικών της Ελλάδας και της Μ. Ασίας, και η αλλαγή στις κοινωνίες των δύο πλευρών του Αιγαίου πελάγους, ήταν αποτέλεσμα των γεγονότων πριν και μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο¹¹.

Δεν αφορά το θέμα της εργασίας μας, γι' αυτό θα κάνουμε μια πολύ σύντομη αναδρομή στην πολιτική ιστορία της περιόδου. Εφαρμόζοντας τους όρους της Συνθήκης των Σεβρών¹² ο ελληνικός στρατός αποβιβάστηκε στη περιοχή της Σμύρνης, όπου είχε πάρει την εντολή από τους συμμάχους να αναλάβει τη διοίκηση της περιοχής. Μετά τις εκλογές της 1^{ης} Νοεμβρίου 1920, την ήττα του Βενιζέλου και των Φιλελευθέρων και την επιστροφή του εξόριστου Κωνσταντίνου, η εκστρατεία του ελληνικού στρατού για την κατάκτηση της μικρασιατικής ενδοχώρας δεν είχε πλέον την υποστήριξη των συμμάχων. Παράλληλα ο Κεμάλ Ατατούρκ, επικεφαλής ενός εθνικιστικού κινήματος, αναδιοργάνωσε στο εσωτερικό τον τουρκικό στρατό. Οι Έλληνες είχαν προελάσει σε μεγάλο βάθος στο μικρασιατικό έδαφος όταν ξεκίνησε η αντεπίθεση του Κεμάλ που κατέληξε στην ήττα των Ελλήνων το καλοκαίρι του 1922. Η πανωλεθρία ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους με τη φωτιά που κατέστρεψε μεγάλο τμήμα της Σμύρνης. Χιλιάδες άμαχοι τραυματίστηκαν ή σκοτώθηκαν, σπίτια λεηλατήθηκαν και καταστράφηκαν στις φλόγες ενώ όσοι κατάφεραν να φτάσουν στο λιμάνι της Σμύρνης πνίγηκαν προσπαθώντας να ξεφύγουν. Όσοι στάθηκαν τυχεροί περισυλλέγησαν από τα ελληνικά, ιταλικά και αμερικανικά πλοία. Οι περισσότεροι άντρες μεταξύ 18 και 45 ετών κρατήθηκαν δια της βίας προκειμένου να υπηρετήσουν στα «τάγματα εργασίας», όπου οι απάνθρωπες συνθήκες είχαν ως συνέπεια μεγάλα ποσοστά θνησιμότητας. Στην Ελλάδα εισέρρευσαν εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι που είχαν χάσει τα πάντα με συνέπεια να δημιουργηθούν σοβαρά προβλήματα διατροφής και στέγασης. Η Συνθήκη της Λοζάνης, για την ανταλλαγή των πληθυσμών, που υπογράφηκε στις 30 Ιανουαρίου 1923,

---

¹¹ Από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα, το συσταθέν Ελληνικό Κράτος (1834) έθετε ως προτεραιότητα τόσο την επέκταση των συνόρων του, με την προσάρτηση νέων εδαφών, όσο και την απελευθέρωση των υπόδουλων Ελλήνων, που ζούσαν έξω από τα σύνορά του. Με την επίτευξη αυτών των στόχων, η Ελληνική Επανάσταση, θα είχε ολοκληρωθεί και το έργο των αγωνιστών δεν θα ήταν ατελές. Ολόκληρο τον 19^ο αιώνα, η Ελλάδα συγκρουόταν με την Οθωμανική Αυτοκρατορία, άλλοτε με καταστροφικές συνέπειες (ήττα τη Ελλάδος στον πόλεμο του 1897) και άλλοτε κάτω από ευνοϊκές συνθήκες, πετυχαίνοντας τον στόχο της (Α΄ Βαλκανικός Πόλεμος).

¹² Με τη **Συνθήκη των Σεβρών** (28 Ιουλίου/10 Αυγούστου 1920) παραχωρήθηκε στην Ελλάδα η Θράκη, η Δυτική και η Ανατολική, συμπεριλαμβανομένων των νήσων Ίμβρου και Τενέδου. Ανατέθηκε επίσης στην Ελλάδα η διοίκηση της περιοχής της Σμύρνης (θα ήταν υπό την ονομαστική επικυριαρχία του Σουλτάνου αλλά με Έλληνα αρμοστή, που θα ενεργεί ως εντολοδόχος των συμμάχων), για πέντε χρόνια. Μετά την παρέλευση αυτού του διαστήματος οι κάτοικοι με δημοψήφισμα θα αποφάσιζαν για το μέλλον της περιοχής. Η συνθήκη αυτή ωστόσο αποδείχτηκε βραχύβια και τάφηκε κάτω από τα ερείπια της Μικρασιατικής Καταστροφής.
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show/DSGL106/282/2017,6874/>

μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας, προέβλεπε την υποχρεωτική ανταλλαγή¹³ μεταξύ των Ελλήνων ορθοδόξων κατοίκων της Τουρκίας και των Μουσουλμάνων κατοίκων της Ελλάδος. Η συμφωνία καθιέρωνε για πρώτη φορά τη μαζική μετακίνηση πληθυσμών και είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα. (Hirschon, 2006: 44-49).

2.1.2 Η εγκατάσταση των προσφύγων στη Νέα Ιωνία

Στο σημερινό κέντρο της Νέας Ιωνίας, που τότε έφερε το περίεργο όνομα «Ποδαράδες»¹⁴, εγκαθίστανται οι πρώτοι πρόσφυγες, οι οποίοι προέρχονται από τη Σπάρτη της Πισιδίας.¹⁵ Την ίδια σχεδόν εποχή, στην ευρύτερη περιοχή των Ποδαράδων, και μπροστά στο τεράστιο πρόβλημα της αποκατάστασης των προσφύγων, θα αρχίσουν να εγκαθίστανται πρόσφυγες από τη Σαφράμπολη του Πόντου, την Ινέπολη και την Κασταμονή της Παφλαγονίας, τη Νεάπολη της Καππαδοκίας αλλά και πρόσφυγες από τη Σμύρνη, τα Βουρλά, την Αλαΐα, το Αϊβαλί, την Κωνσταντινούπολη.

Από τον τόπο καταγωγής των προσφύγων, μέχρι και σήμερα στη Νέα Ιωνία υπάρχουν διακριτές οι συνοικίες της Σαφράμπολης, της Ινέπολης, της Νεάπολης, της Ελευθερούπολης (Χριστοδούλου, 2013:18-19).

Μέρα ίδρυσης της Ν. Ιωνίας θεωρείται η 30^η Ιουνίου 1923, όπου παρουσία του Αρχηγού της Επανάστασης Νικολάου Πλαστήρα, του Πρωθυπουργού Στυλιανού Γονατά, του Υπουργού Προνοίας Απόστολου Δοξιάδη, του Ιερέα Παπαϊωακείμ Πεσματζόγλου (είχε οδηγήσει τους συμπατριώτες του Σπαρταλήδες στην Ελλάδα) και άλλων επισήμων τελέστηκαν τα εγκαίνια του νεοϊδρυθέντος προσφυγικού συνοικισμού και μπήκε ο θεμέλιος λίθος, στη διασταύρωση των σημερινών οδών Σπάρτης και Κ. Βάρναλη, ο οποίος ανέφερε το όνομα «Νέα Πισιδία». Τέσσερις μήνες από τη θεμελίωση του συνοικισμού των Ποδαράδων και συγκεκριμένα στις 9 Δεκεμβρίου 1923 εγκαινιάζεται και ο συνοικισμός και παραδίδονται στους πρόσφυγες τα πρώτα τετρακόσια (400) δωμάτια και ο συνοικισμός ονομάζεται «ΙΩΝΙΑ» και πολύ γρήγορα θα προστεθεί και το «Νέα» για να καθιερωθεί πλέον το όνομα «Νέα Ιωνία». (Χριστοδούλου, 2013:33-35).

---

¹³ Από την ανταλλαγή εξαιρέθηκαν οι Έλληνες ορθόδοξοι της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου και οι Μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης.

¹⁴ Τοπωνύμιο που δόθηκε κατά τα Βυζαντινά χρόνια, και που βασίζεται σε δύο θεωρίες. Η πρώτη υποστηρίζει ότι το όνομα προέρχεται από τις «Ποδάρες», δηλαδή του μεγάλους στύλους του Αδριάνειου Υδραγωγείου που βρίσκονται κάθετα σε δύο σημεία στον Ποδονίφτη. Η δεύτερη υποστηρίζει ότι το τοπωνύμιο δόθηκε από μια παλιά βυζαντινή οικογένεια, την οικογένεια των Πλατυπόδων (λαϊκότερα Ποδαράδων), που κατοικούσε εκεί αρκετά χρόνια πριν από την Άλωση της Πόλης (Σαουντζάκης, 2008: 10)

¹⁵ Τον πρώτο χρόνο εγκατάστασης των προσφύγων μέσα σε σκηνές και παράγκες οι συνθήκες ήταν πολύ άσχημες. Το νερό λιγοστό, η αποχέτευση ανύπαρκτη και οι άνθρωποι εκπλήρωναν τις σωματικές τους ανάγκες σε πρόχειρα υπαίθρια αποχωρητήρια. Η ελονοσία και ο τύφος μάλιστα τους πρόσφυγες ενώ δεν υπήρχε ούτε στοιχειώδης υγειονομική περίθαλψη. Μόλις το 1925 ιδρύεται ένας νοσηλευτικός σταθμός με οχτώ κρεβάτια, έναν γιατρό και μία μαμή. (Βογιατζόγλου, 1993:24).

Το πρόβλημα της εγκατάστασης των προσφύγων ανέλαβε να λύσει το Ταμείο Περίθαλψης Προσφύγων (Τ.Π.Π.), το οποίο ιδρύεται από την Επαναστατική Κυβέρνηση του Ν. Πλαστήρα τον Νοέμβριο του 1922, ως Ν.Π.Δ.Δ., προκειμένου μέσω εράνων, δωρεών, κληρονομιών και κληροδοτημάτων να προχωρήσει στη λήψη μέτρων για την ανακούφιση των προσφύγων (τρόφιμα, ρουχισμός, φάρμακα, ιατρική περίθαλψη), αλλά και σιγά-σιγά μέσω των παραχωρήσεων δημοσίων κτημάτων και αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, περιμετρικά της Αθήνας και του Πειραιά, στην ανέγερση προσφυγικών κατοικιών για τη στέγασή τους. (Σαπουντζάκης, 2015:6). Μέχρι της 31/3/1924 το Ταμείο είχε κατασκευάσει στη Ν. Ιωνία 5.800 δωμάτια (Χριστοδούλου, 2013:21).

Τα προβλήματα της στέγασης των προσφύγων δεν μπορούσαν να λυθούν από το ελληνικό κράτος χωρίς βοήθεια, έτσι το 1923 ιδρύεται η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων (Ε.Α.Π.), κάτω από την εποπτεία της Κοινωνίας των Εθνών και προκειμένου να φέρει σε πέρας το έργο της, την αστική και αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων, λαμβάνει σημαντικά δάνεια από το εξωτερικό. Η Ε.Α.Π. ανήγειρε στη Νέα Ιωνία δύο χιλιάδες οκτακόσιες δέκα επτά (2.817) κατοικίες. Παράλληλα με την οικιστική αποκατάσταση των προσφύγων μέλημα της Επιτροπής ήταν και η ένταξη των προσφύγων στο κοινωνικό σύνολο, αφού δινόταν σε αυτούς η δυνατότητα επαγγελματικής αποκατάστασης, ιδιαίτερα σε τομείς που η πρόσφυγες ήταν ήδη ειδικευμένοι όπως ενδεικτικά η ταπητουργία.¹⁶ (Χριστοδούλου, 2013:26-27).

Το έργο της ολοκληρώθηκε στο τέλος του 1930 καλύπτοντας τους πρόσφυγες, σε μεγάλο βαθμό, στο οικιστικό θέμα και παρέδωσε τη σκυτάλη στο Υπουργείο Γεωργίας.

Η δεύτερη και η τρίτη γενιά των προσφύγων και η εσωτερική μετά τον Εμφύλιο μετανάστευση δημιούργησαν νέες στεγαστικές ανάγκες. Έτσι σιγά σιγά τα παλιά προσφυγικά κατεδαφίστηκαν και στη θέση τους κτίστηκαν πολυκατοικίες, που κατοικήθηκαν από ανθρώπους ποικίλων πολιτισμικών προελεύσεων.

2.1.3 Το βιομηχανικό παρελθόν της Νέας Ιωνίας - Η προσφορά των προσφύγων στην οικονομία της πόλης

Η βιομηχανική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε στη Νέα Ιωνία αποτελεί σημαντικό σταθμό στη βιομηχανική ιστορία της Αττικής, αλλά και ολόκληρης της χώρας. Η τοποθεσία των Ποδαράδων ήταν ιδανική τόσο για οικιστική ανάπτυξη, όσο και για την επαγγελματική αποκατάσταση των προσφύγων, δεδομένου ότι ήταν κοντά στην Αθήνα, διέθετε πολλούς ελεύθερους χώρους και μέσω του ρέματος του Ποδονίφτη και των παραποτάμων του παρείχε

---

¹⁶ Η Σπάρτης της Πισιδίας, από την οποία προέρχονται οι πρώτοι πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στους «Ποδαράδες» ήταν γνωστό ταπητουργικό κέντρο της Μ. Ασίας. Από τις 1200 οικογένειες των Σπαρταλήδων που κατέφθασαν στην Ελλάδα οι μισές ασχολούνταν με την ταπητουργία, οι 250 με την ροδελαιοπαραγωγή και οι υπόλοιποι με το εμπόριο και άλλα επαγγέλματα.

άφθονο νερό. Η πρώτη βιομηχανική εγκατάσταση στην περιοχή ανάγεται στο τέλος του 1919 (πριν την έλευση των προσφύγων στην περιοχή) όταν ο βιομήχανος Νικόλαος Κυρκίνης, κύριος μέτοχος της κλωστοϋφαντουργικής εταιρείας «Ελληνική Εριουργία Α.Ε.» στα Πατήσια, αγόρασε ένα κτήμα στην περιοχή του σημερινού Περισσού, προκειμένου να ιδρύσει εργοστάσιο μεταξουργίας. Οι εγκαταστάσεις του εργοστασίου αναπτύχθηκαν σταδιακά από το 1919 έως το 1924 ενώ παράλληλα αναπτύσσονται και εγκαταστάσεις (πλυντήριο, βαφείο) για να καλύψουν τις ανάγκες του εργοστασίου της Εριουργίας. Από το 1919 έως το 1926 στη Νέα Ιωνία δημιουργήθηκε μια κολοσσιαία βιομηχανική εγκατάσταση με εργοστάσια Μεταξουργίας, Ηλεκτροβιομηχανικής, Κοπής και Ραφής, Βαμβακουργίας, Ταπητουργίας και συγκρότημα Εργατικών Κατοικιών. (Βογιατζόγλου κ.ά., 2002: 16)

Στην ραγδαία ανάπτυξη των επιχειρήσεων του Κυρκίνη, συνέβαλαν οι πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή, τόσο με την προσφορά τους σε εργατικό δυναμικό όσο και σε τεχνογνωσία, στους τομείς της ταπητουργίας, της βαμβακουργίας και της μεταξουργίας.

Η Νέα Ιωνία υπήρξε η πιο συγκεκριμένη έκφραση της βιομηχανικής πολιτικής της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων, ορίζοντάς την ως κέντρο της Ταπητουργίας. Το σύνολο των βιομηχανικών οικοπέδων που η ΕΑΠ παραχώρησε σε όλους τους προσφυγικούς συνοικισμούς της Αθήνα ήταν σαράντα (40). Από αυτά τα είκοσι τέσσερα (24) βρίσκονταν στη Ν. Ιωνία. Την τριετία 1923-1925 στην Ν. Ιωνία ανεγείρονται τρία μεγάλα Ταπητουργία στη βιομηχανική ζώνη της Ελευθερούπολης: α) η «Ανώνυμος Ταπητουργική Εταιρεία ΣΠΑΡΤΑΛΗΣ», β) η «Ανατολική Ταπητουργική Α.Ε.» του Νικολάου Κυρκίνη (το σημερινό Ο.Τ. 150) και γ) η «Ελληνική Ταπητουργία Α.Ε.». Παράλληλα όμως αργαλειοί ξεφύτρωναν σε κάθε σπίτι όπου οι γυναίκες πρόσφυγες δούλευαν φασόν, εκτελώντας παραγγελίες όχι μόνο από τα ταπητουργία αλλά και από εμπόρους, οι οποίοι έρχονταν στην περιοχή προσδοκώντας κέρδη (Χριστοδούλου σελ. 74). Στην περιοχή της Ελευθερούπολης όμως λειτούργησαν και μεγάλες υφαντουργικές βιομηχανίες, όπως: η «Υφαντουργική Εταιρεία Μουταλάσκη» (1927), η οποία θα παράγει μάλλινα υφάσματα, η «Α.Ε. Υφαντουργία Σινάνολγου», το εργοστάσιο της οικογένειας Εφραίμογλου (1927) κ.α.

Μετά τη σύντομη άνθηση της ταπητουργίας και την παρακμή της το 1929, το σύνολο σχεδόν των εγκαταστάσεων στράφηκε στη βαμβακουργία και άλλους τομείς της κλωστοϋφαντουργίας. Η κήρυξη του πολέμου του '40 βρίσκει τη Ν. Ιωνία σε μια περίοδο ανάτασης και η απασχόληση βρίσκεται σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο, με όλα σχεδόν τα μεγάλα εργοστάσια σε πλήρη λειτουργία. Η ανάταση αυτή συνεχίζεται και μεταπολεμικά όπου παράλληλα, με τα μεγάλα εργοστάσια, λειτουργούν και μικρές βιομηχανίες και βιοτεχνίες. Εξακτινωμένες πλέον όλες αυτές οι εγκαταστάσεις και στους γύρω προσφυγικούς συνοικισμούς (Ν. Φιλαδέλφεια, Νέα Χαλκηδόνα, Νέο Ηράκλειο), δημιουργείται μια τεράστια

βιομηχανική περιοχή, που συγκεντρώνει μεγάλο όγκο της εργατικής εσωτερικής μετανάστευσης. Σύμφωνα με τα στοιχεία της εποχής στην Νέα Ιωνία λειτουργούσαν τότε 500 περίπου εργοστάσια μικρά και μεγαλύτερα που παρήγαγαν 200.000 μέτρα υφάσματος την ημέρα ενώ η παραγωγή ορισμένων ειδών (όπως π.χ. του ραιγιόν) έφτανε στο 75% της πανελλήνιας παραγωγής.

Προς το τέλος της δεκαετίας του '50, η απελευθέρωση των εισαγωγών, ο περιορισμός του κρατικού παρεμβατισμού και η επιβολή δασμών, θα κλονίσει την Ελληνική κλωστοϋφαντουργία, η οποία δεν θα αντέξει στον ανταγωνισμό και θα καταρρεύσει, γεγονός που έχει άμεση επίπτωση στις εργοστασιακές μονάδες της Ν. Ιωνίας. (Σαπουντζάκης, 2015: 21 - 28).

Τη δεκαετία του '80, με τη την αποβιομηχάνιση της χώρας και την ανάπτυξη του τομέα του εμπορίου, οι βιομηχανικές ζώνες της Ν. Ιωνίας υπέστησαν δραματικές πιέσεις, από τις σύγχρονες οικιστικές και εμπορικές ανάγκες και τα βιομηχανικά κελύφη αλλάζουν χρήσεις ή γκρεμίζονται. Παράλληλα, αλλάζει και η ανθρωπογεωγραφία της Νέας Ιωνίας, και χάνεται ο προσφυγικός χαρακτήρας της πόλης, αφού τα ποσοστά των προσφύγων δεν ξεπερνούν το 40%. Μαζί αλλάζει και η κοινωνικοοικονομική διαστρωμάτωση καθώς μειώνεται το ποσοστό των εργατών και αυξάνει αυτό των υπαλλήλων στον τριτογενή τομέα.

Το παράδειγμα της Νέας Ιωνίας, ως «Μικρό Μάντσεστερ της Ελλάδος», είναι ευνοϊκό για τη μελέτη της προσφοράς των προσφύγων στην οικονομική ζωή του τόπου, και άρρηκτα συνδεδεμένη με την ανάπτυξη της βιομηχανίας στη χώρα.

Εργάτριες στο εργοστάσιο Νίκη του Σαραντόπουλου – Αρχείο ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

2.1.4 Το πολιτισμικό παρελθόν της Νέας Ιωνίας - Η προσφορά των προσφύγων στον πολιτισμό

Οι Ιωνιώτες πρόσφυγες, πέρα από το ότι κατόρθωσαν σε μικρό διάστημα, παρά τις

δραματικές συνθήκες διαβίωσης, να οργανωθούν κοινωνικά και οικονομικά είχαν να παρουσιάσουν και μια αξιόλογη πνευματική ζωή. Ιδρύονται δεκάδες σύλλογοι, σωματεία, οργανώσεις, σύνδεσμοι, μέσω των οποίων δημιουργείται το πλαίσιο για μια κοινωνική¹⁷, πνευματική και πολιτική δράση.

Η οικογένεια Κάτσικα σε αποκριάτικο γλέντι Ποντίων στην Καλογρέζα. Από το Φωτογραφικό Λεύκωμα που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Η Νέα Ιωνία στο Μεσοπόλεμο 1922-1941» των Χάρη Σαουντζάκη και Λουκά Χριστοδούλου.

¹⁷ Οι προσφυγικοί σύλλογοι οι οποίοι αρχικά ιδρύονται μέλημά τους ήταν η επίλυση των καθημερινών προβλημάτων που αντιμετώπιζαν οι πρόσφυγες, όπως η στέγαση (τα πρώτα χρόνια συνωστίζονταν σε σκηνές και παράγκες), η ύδρευση και αποχέτευση, η υγειονομική περίθαλψη (μαστίζονταν από την ελονοσία και τον εξανθηματικό τύφο), η επαγγελματική τους αποκατάσταση και πλήθος άλλων, ενώ ταυτόχρονα η συσπείρωση προκειμένου να διατηρήσουν τις πνευματικές και πολιτιστικές τους παραδόσεις. Ήταν μια εποχή που ήταν δύσκολο να ξεχωρίσει κανείς τις καθαρά πνευματικές εκδηλώσεις από τις κοινωνικές δραστηριότητες των συλλόγων.

Το βιβλίο του Λουκά Π. Χριστοδούλου «*Η Ιστορία των σωματείων της Νέας Ιωνίας, από την ίδρυση της πόλης έως τη Μεταπολίτευση, 1923-1974*» είναι μια εξαιρετική μελέτη και συγγραφή όλων των σωματείων, συλλόγων που δραστηριοποιήθηκαν την περίοδο αυτή στη Ν. Ιωνία. Σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά τους στοιχεία τα κατηγοριοποιεί σε 1) Σωματεία προσφυγικά, πολιτιστικά κοινωνικά, ψυχαγωγικά, επαγγελματικά, συντεχνιακά, 2) Σωματεία αθλητικά, 3) Σωματεία πολιτικά, κομματικά, 4) Σωματεία γονέων και κηδεμόνων δημοτικών σχολείων και γυμνασίων, 5) Συνεταιρισμούς.

Χορός τανγκό στη Νέα Ιωνία - Κέντρο διασκέδασης "Μιρουάρ". Από το Φωτογραφικό Λεύκωμα που περιλαμβάνεται στο βιβλίο "Η Νέα Ιωνία στο Μεσοπόλεμο 1922-1941 των Χάρη Σαπουντζάκη και Λουκά Χριστοδούλου

Την δεκαετία του 1920-1930, οι προσφυγικοί Σύλλογοι ιδρύουν δανειστικές βιβλιοθήκες και εντευκτήρια, λειτουργούν σχολές (με δωρεάν φοίτηση) για εκμάθηση ξένων γλωσσών, σχολές μουσικής και χορού, αλλά και νυχτερινές επαγγελματικές σχολές για τα εργαζόμενα παιδιά (διδάσκονται εμπορικό δίκαιο, λογιστικά, κ.α.). Οργανώνουν ομιλίες, διαλέξεις και ποιητικές βραδιές φροντίζοντας να μετακαλούν σπουδαίους ομιλητές.

Διοργανώνουν αθλητικούς αγώνες, όπως ποδηλατοδρομίες και αγώνες ανοικτού στίβου, ενώ δεν λείπουν οι χοροεσπερίδες και άλλες μορφές διασκέδασης, ανάλογες των περιστάσεων. Μέλη των ως άνω Συλλόγων είναι πνευματικοί άνθρωποι της εποχής, που ζουν και δημιουργούν στην Νέα Ιωνία, όπως ο αγιογράφος και συγγραφέας Φώτης Κόντογλου, ο ποιητής Άγγελος Σημηριώτης, ο συγγραφέας «μικρασιατολόγος» Νίκος Μηλιώρης, ο δάσκαλος και σπουδαίος γλωσσολόγος Μένος Φιλήντας.

Εμβληματικό κτίριο για την Νέα Ιωνία, το κέντρο διασκέδασης Μιρουάρ, το οποίο εγκαινιάστηκε τον Μάιο του 1925 (στη θέση του σήμερα βρίσκεται το Εμπορικό Κέντρο "Ionia Center"). Το Μιρουάρ ήταν το στέκι της χρυσής νεολαίας της πρώτης εποχής της πόλης. Χοροί, βεγγέρες, ρεβεγιόν, με ευρωπαϊκό αέρα. Γύρω από τους συλλόγους και τους πνευματικούς ανθρώπους στρέφεται τα πρώτα χρόνια ολόκληρη η πνευματική ζωή της Νέας Ιωνίας, όπου τα τούρκικα και τα ελληνικά μπερδεύονται καθημερινά μέσα στα στενά δρομάκια της.¹⁸

Για την μεταπολεμική κοινωνική ζωή της πόλης θα χρησιμοποιήσουμε ένα απόσπασμα από το βιβλίο του Χρίστου Ρουμελιωτάκη «Χθесινός Κόσμος-Ιωνία, η πόλη μας» και

¹⁸ Για τον Πολιτισμό των προσφύγων την πρώτη περίοδο της ζωής της Ν. Ιωνίας, συγκεκριμένα την περίοδο του Μεσοπολέμου (1922 -1941), βρίσκουμε πολύ χρήσιμες πληροφορίες, πραγματικά ντουκουμέντα, στο κεφάλαιο με τον ομώνυμο τίτλο στο βιβλίο «Η Νέα Ιωνία στο Μεσοπόλεμο 1922-1941» των συγγραφέων Χάρη Σαπουντζάκη και Λουκά Χριστοδούλου, εκδ. Ένωση Σπάρτης Μ. Ασίας, Νέα Ιωνία, 2013. Στο εν λόγω σύγγραμμα, εκτός του κεφαλαίου για τον Πολιτισμό παρουσιάζεται σε ενότητες η Ιστορία της πόλεως της Νέας Ιωνίας, όπως: η Πρώτη Εγκατάσταση, η Βιομηχανία, η Ταπητουργία, το Εμπόριο, η Εκκλησία, η Εκπαίδευση, ο Αθλητικός, οι Δημόσιες υπηρεσίες, οι Δημοτικές εκλογές του 1934, η προσφυγική ψήφος σε όλες τις εκλογές του Μεσοπολέμου (βουλευτικές – δημοτικές), τα τοπωνύμια της Ν. Ιωνίας, συμπεριλαμβανομένων κειμένων από έγγραφα, ομιλίες, και περιγραφές των εντύπων της εποχής.

συγκεκριμένα από το κεφάλαιο «Η νέα Ιωνία των Προσφύγων» το οποίο αναπαριστά με γλαφυρό τρόπο τη ζωή της περιόδου: «[...] η συνοικία αυτή απέπνεε ένα μαγικό άρωμα, που δεν πήγαζε ούτε από τους δρόμους, ούτε από τα δέντρα, ούτε από τα μπαχάρια και τα άλλα μυρωδικά της αγοράς της, αλλά από τους ίδιους τους ανθρώπους της. Ξεριζωμένοι από τις πατρίδες τους [...] είχαν καταφέρει σε ελάχιστο διάστημα χρόνου να στήσουν τα σπιτικά τους, να φτιάξουν τα μαγαζιά και τις βιοτεχνίες τους και να στολίζουν τα φτωχικά τους με βασιλικούς και κατιφέδες [...] και να διασκεδάζουν με όλες τις μορφές της διασκέδασης και της ψυχαγωγίας [...] αλλά το άρωμα και η μαγεία δεν τελείωναν εδώ συνεχίζονταν με τουςπραματευτές [...] ο Ιορδάνης ο γιαουρτάς [...] ο πιο παράξενος όμως απ' όλους ήταν αυτός που πουλούσε βδέλλες [...] ο παγωτατζής με το παγωτό χωνάκι –«καϊμάκι παγωτό, ντοντουρμά» [...] Θα ήταν όμως άδικο αν στη μαγεία αυτή δεν πρόσθετα και τη μαγεία που εκπέμπανε οι βιτρίνες των καταστημάτων της οδού Ηρακλείου [...] των ζαχαροπλασטיών «Τα Κυβέλεια» του Μακρόπουλου, του Περούτση και αργότερα «Τα Βαλκάνια» του Μωραλόγλου, με τις πάστες και τα καταΐφια και τους μπακλαβάδες. Και η γλώσσα τους, α, η γλώσσα τους, που δεν ήταν ούτε τούρκικα ούτε ελληνικά –κρατούσε τη δομή και τον ερωτισμό της τουρκικής και τα έντυνε με λέξεις ελληνικές, χωρίς το άρθρο και με το υποκείμενο στο τέλος [...]».

(Ρουμελιωτάκης, 2017: 18-21)

Ο πολιτισμός διαπερνά το ιστορικό κέντρο και εξακτινώνεται στις συνοικίες, είτε με τη συμμετοχή των νέων στα δρώμενα είτε με τη δυναμική τους παρουσία στην τέχνη: Νίκος Ξανθόπουλος, Βασίλης Στεριάδης, Στέλιος Καζαντζίδης, Γιώργος Λουκάς. Το 1951 ιδρύεται ο Ιωνικός Σύνδεσμος, σωματείο με αποκλειστικούς πολιτιστικο-κοινωνικούς στόχους. (Σαπουντζάκης, 2015: 26).

Το 1966, το ισόγειο των Τεχνικών Σχολών του Δήμου, στην Ινέπολη, θα μετασκευαστεί και θα λειτουργήσει το πρώτο περιφερειακό θέατρο, ιδέα του Γιώργου Μιχαηλίδη. Έπαυσε μετά τη Δικτατορία του 1967 για να επαναλειτουργήσει ως ερασιτεχνικό πλέον θέατρο από το 1980 μέχρι σήμερα. Την περίοδο της δικτατορίας (1967-1974) έκλεισαν και πολλοί σύλλογοι στη Ν. Ιωνία, με πρώτο τον Ιωνικό Σύνδεσμο, του οποίου κατασχέθηκε και η μόνη τότε, αξιόλογη βιβλιοθήκη. (Ο Ιωνικός Σύνδεσμος επανιδρύεται τις πρώτες μέρες της μεταπολίτευσης).

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω από την μεταπολίτευση και μετά η ανθρωπογεωγραφία της Νέας Ιωνίας έχει αλλάξει, η δεύτερη και η τρίτη γενιά των προσφύγων και η εσωτερική μετά τον Εμφύλιο μετανάστευση δημιούργησαν νέες στεγαστικές ανάγκες. Έτσι σιγά σιγά τα παλιά προσφυγικά κατεδαφίστηκαν και στη θέση τους κτίστηκαν πολυκατοικίες, που κατοικήθηκαν από ανθρώπους ποικίλων πολιτισμικών προελεύσεων. Και όπου, όπως στη Σαφράμπολη, τα οικόπεδα ήταν πολύ μικρά χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της συνενώσεως

«δια της ανταλλαγής ποσοστών εξ αδιαιρέτου» πολλών οικοπέδων (Ρουμελιωτάκης, 2017:97).

Η Νέα Ιωνία των προσφύγων δεν υπάρχει πια: στη θέση της υπάρχουν, το «ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.» του Χάρη Σπουντζάκη πρωτίστως και του Λουκά Χριστοδούλου σήμερα, η «Ένωση Σπάρτης Μικράς Ασίας» του Κοσμά Νικολαΐδη παλαιότερα και σήμερα του Χάρη Σαπουντζάκη, ο «Σύλλογος Ινεπολιτών-Κασταμονιτών» του Νικόλαου Γεωργιάδη, –μακαρίτη τώρα–, και της Λαμπρινής Σπανοπούλου και ο νεαρός «Σύλλογος Σμυρναίων» του Άγγελου Μελεμενή και της Χρυσούλας Αθηνάκη. *«Η Ιστορία φαίνεται ότι πορεύεται με τη δική της λογική και αγνοεί τις δικές μας επιθυμίες και, πολύ περισσότερο, τη νοσταλγία μας»,* λέει ο Χρίστος Ρουμελιωτάκης.

Κεφάλαιο 3

Κέντρο Σπουδής & Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού

Σύμφωνα με την Σύμβαση της Unesco του 2003, για την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς¹⁹, αυτή ορίζεται ως «[...] οι πρακτικές, αναπαραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις και τεχνικές – καθώς και τα εργαλεία, αντικείμενα, χειροτεχνήματα

και τους πολιτιστικούς χώρους που συνδέονται με αυτές – και τις οποίες οι κοινότητες, οι ομάδες και, περιπτώσεως δοθείσης, τα άτομα αναγνωρίζουν ότι αποτελούν μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς τους. Αυτή η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, που μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά, αναδημιουργείται συνεχώς από τις κοινότητες και τις ομάδες σε συνάρτηση με το περιβάλλον τους, την αλληλεπίδρασή τους με τη φύση και την ιστορία τους, και τους παρέχει μία αίσθηση ταυτότητας και συνέχειας, συμβάλλοντας έτσι στην προώθηση του σεβασμού της πολιτιστικής πολυμορφίας και της ανθρώπινης δημιουργικότητας...» (Ν. 3521/2006, άρθρο 2 παρ. 1)

Στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, η έννοια της «διαφύλαξης» ορίζεται ως «[...]τα μέτρα που αποβλέπουν στη διασφάλιση της βιωσιμότητας της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένων του προσδιορισμού, της τεκμηρίωσης, της έρευνας, της συντήρησης, της προστασίας, της προώθησης, της αξιοποίησης, της μεταβίβασης, κυρίως μέσω της τυπικής και της μη τυπικής εκπαίδευσης, καθώς και της αναζωογόνησης των διαφόρων πλευρών της κληρονομιάς αυτής...» (Ν. 3521/2006, άρθρο 2 παρ. 3).

Το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. είναι ένας πολιτιστικός οργανισμός, ο οποίος, σε συνεργασία με την τοπική κοινωνία, έχει σκοπό να διαφυλάσσει τόσο την υλική όσο και την άυλη πολιτιστική κληρονομιά «...των Ελλήνων της καθ' ημάς λεγομένης Ανατολής και ειδικότερα της Μ. Ασίας, του Πόντου, της Ανατολικής Θράκης, της Κωνσταντινουπόλεως, στη διαδρομή της ιστορίας από της αρχαιότητας έως το 1922 μ.Χ., αλλά και τον απογόνων τους, όπου της γης κατοικούντων...» (113/2003 συστατική πράξη). Επιδιώκει να τη διαφυλάξει ως αγαθό προς όφελος της τοπικής

---

¹⁹ Η χώρα μας την επικύρωσε με τον Ν. 3521/2006.

κοινωνίας, ως πολιτιστικό απόθεμα προκειμένου να το μεταδώσει στις επόμενες γενιές, ως εργαλείο κοινωνικής, εκπαιδευτικής, πνευματικής και οικονομικής τοπικής ανάπτυξης.

3.1 Η πολιτιστική πολιτική του Δήμου Ν. Ιωνίας

Η πολιτιστική πολιτική του Δήμου Ν. Ιωνίας, είναι προσανατολισμένη προς την τοπική κοινωνία. Σχεδιάζεται με βάση του λεγόμενους παραδοσιακούς σκοπούς που σχετίζονται με την τοπική πολιτιστική ανάπτυξη και την αξιοποίηση των αυτόχθονων δυνάμεων του πολιτισμού, την ενσωμάτωση της πολιτιστικής δράσης στη ζωή της πόλης, την ανάδειξη της ιστορικής καλλιτεχνικής παράδοσής της, την προώθηση της συμμετοχής και την αυτοέκφραση, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής κ.λπ. Φορείς άσκησης της πολιτιστικής του πολιτικής είναι εξειδικευμένες δομές οργάνωσης : το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. και ο Οργανισμός Πολιτισμού - Άθλησης και Νεολαίας (Ο.Π.Α.Ν.) που έχουν ως μέλημά τους το σχεδιασμό και την υλοποίηση όλων των πολιτιστικών, καλλιτεχνικών και αθλητικών εκδηλώσεων του Δήμου καθώς και τη διοργάνωση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Είναι δημοτικοί οργανισμοί που παρέχουν τις δραστηριότητες αφιλοκερδώς ή σε τιμές κόστους για τους κατοίκους του Δήμου δίνοντας έμφαση στην αποτίμηση της κοινωνικής παροχής.

3.1.1 Η Ίδρυση του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Το Κέντρο Σπουδής και Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού (ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ), συστάθηκε από τον Δήμο Νέας Ιωνίας, ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, με την υπ' αριθ. 113/2003 πράξη Δημοτικού Συμβουλίου, σε συνδυασμό με την υπ' αριθ. 20200 απόφαση της Περιφέρειας Αττικής, η οποία δημοσιεύθηκε στο **ΦΕΚ με αριθ. 646/23-05-2003 τ. Β'** και διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 203 του Π.Δ. 410/95. (Αναφέρεται στο παράρτημα).

Σύμφωνα με το ΦΕΚ σύστασής του:

Α. ΣΚΟΠΟΣ του Νομικού Προσώπου είναι:

1α. Η περισυλλογή, διάσωση, διατήρηση, μετάδοση και προβολή των στοιχείων της ιστορίας και του Πολιτισμού των Ελλήνων της καθ' ημάς λεγομένης Ανατολής και ειδικότερα της Μικράς Ασίας, του Πόντου, της Ανατολικής Θράκης, της Κωνσταντινουπόλεως, στη διαδρομή της ιστορίας από την αρχαιότητα έως το 1922, αλλά και των απογόνων τους, όπου της γης κατοικούντων.

1β. Ως στοιχεία Πολιτισμού νοούνται: θρησκεία, γλώσσα, ήθη, έθιμα, παραδόσεις, γραπτά μνημεία, έργα τέχνης, ναοί, κατοικίες, κειμήλια, μαρτυρίες, έγγραφα, κώδικες και κάθε τι που εμπίπτει στον όρο: εθνολογικό, ιστορικό και λαογραφικό υλικό.

2. Η συμβολή στην αντιμετώπιση εθνικών θεμάτων του Ελληνισμού, είτε του Ελλαδικού χώρου, είτε του Ελληνισμού της Διασποράς, ιδιαίτερος αυτού του έλκοντος την καταγωγή εκ των εδ. 1^α περιοχών.

3α. Η συνεργασία με τα Β/θμια Όργανα των Προσφύγων, αλλά και τα προσφυγικά Σωματεία της Επικράτειας και της Αλλοδαπής και η υποστήριξη των κάθε φύσεως δικαίων αιτημάτων και διεκδικήσεων τους για την επίλυση προβλημάτων που ακόμη εκκρεμούν ή είναι δυνατόν να προκύψουν στο μέλλον.

3β. Η ουσιαστική συμπαράσταση στο έργο Φορέων, οι οποίοι ασχολούνται με τη διάσωση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς του Ελληνισμού της Ανατολής (ενδεικτικώς αναφέρονται το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, το Μουσείο Μπενάκη κ.λπ.).

4α. Η συλλογή, ταξινόμηση, μελέτη, αξιοποίηση του αρχαιικού υλικού, που αφορά στη Νέα Ιωνία, έδρα του Κέντρου, η οποία άλλωστε είναι και Δήμος προσφυγικός.

4β. Με τον όρο Ιστορικό Αρχαιικό υλικό, νοούνται τα αρχεία του Δήμου και των Νομικών του Προσώπων αφενός, αφετέρου δε τα αρχεία Σωματείων, Οργανώσεων και φυσικών προσώπων, που συνδέονται με τη Νέα Ιωνία, έγγραφα, χειρόγραφα, κώδικες, φωτογραφίες, ταινίες, ημερολόγια, εφημερίδες, περιοδικά, έντυπα, βιβλία, αλληλογραφίες κ.λπ., ως πρότυπα ή ως αντίγραφα, που είναι δυνατόν και νόμιμο να συγκεντρωθούν, να ταξινομηθούν, να αξιολογηθούν και να αξιοποιηθούν.

Για την εξυπηρέτηση των ανωτέρω σκοπών, οργανώνει ειδικές επιτροπές, για τη συλλογή στοιχείων και ντοκουμέντων, τη λειτουργία βιβλιοθήκης και Μουσείων, την οργάνωση συνεδρίων και εκδηλώσεων, την πραγματοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε μαθητές και νέους, τις εκδόσεις συναφών έργων, την επιστημονική έρευνα σε θέματα θρησκείας, γλώσσας, ηθών και εθίμων, παραδόσεων, γραπτών μνημείων, έργων τέχνης, ναών και οικιών και γενικώς κάθε στοιχείου που αφορά στον πολιτισμό του ελληνισμού που έζησε ως το 1922 στη Μικρά Ασία. Συνεργάζεται με Ιδρύματα, Φορείς, αλλά και επιστήμονες, ερευνητές, καλλιτέχνες και παιδαγωγούς.

Β. ΠΟΡΟΙ ²⁰ του Νομικού Προσώπου είναι:

1. Η ετήσια επιχορήγηση του Δήμου Ν. Ιωνίας

---

²⁰ Με την τελευταία τροποποίηση της συστατικής πράξης του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ, η οποία δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 962/2014 τ. Β' η ετήσια επιχορήγηση του Δήμου Ν. Ιωνίας προς το Νομικό Πρόσωπο ανέρχεται στο ποσό των πενήντα χιλιάδων Ευρώ (50.000 €). Σχετικές πράξεις Δημοτικού Συμβουλίου υπ' αριθ. 384/17-12-2013 και 22/3-2-2014.

2. Επιχορηγήσεις της Νομαρχίας του Υπουργείου Πολιτισμού, του Υπουργείου Παιδείας, του Υπουργείου Οικονομικών, των λοιπών Υπουργείων, άλλων Ν.Π.Δ.Δ. και Ι.Δ., Τραπεζών, των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων κ.λπ.
3. Κάθε είδους συνδρομές, εισφορές, δωρεές, κληρονομικές και κληροδοσίες.
4. Πρόσοδοι από τη δική του περιουσία.
5. Από κάθε άλλη μη κατονομαζόμενη αλλά νόμιμη πηγή.

Γ. ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ του Νομικού Προσώπου είναι :

Η περιουσία ακίνητη ή κινητή, που με οιαδήποτε μορφή θα του παραχωρείται από το Δήμο Νέας Ιωνίας, προς επιδίωξη των σκοπών του, καθώς και άλλη περιουσία που του παραχωρείται από οιονδήποτε και με οιαδήποτε νομική μορφή.

Η δαπάνη για τη σύσταση του ΚΕΜΙΠΟ καλύφθηκε από τον προϋπολογισμό του Δήμου Νέας Ιωνίας, το ύψος της οποίας ανέρχονταν στο ποσό των τριάντα χιλιάδων Ευρώ (30.000 €) ενώ προβλέπονταν ετήσια επιχορήγηση τριάντα χιλιάδων Ευρώ (30.000 €) για καθένα από τα επόμενα οικονομικά έτη. (ΦΕΚ 646/τ. Β'23/05/2003).

Δ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ²¹

Το νομικό πρόσωπο διοικείται από δεκαπενταμελές (15) διοικητικό συμβούλιο ²², το οποίο μαζί με τους αναπληρωτές του αποτελείται από:

- α) Δύο (2) δημοτικούς συμβούλους με τους αναπληρωτές τους,
- β) Δύο (2) μέλη οριζόμενα από τη μειοψηφία του δημοτικού συμβουλίου, με τους αναπληρωτές τους, είτε δημοτικοί σύμβουλοι, είτε δημότες, είτε κάτοικοι.
- γ) Έντεκα (11) δημότες ή κάτοικοι με επαγγελματική ή κοινωνική δράση ή ειδικές γνώσεις, με τους αναπληρωτές τους, ανάλογα με το σκοπό του Νομικού Προσώπου.

²¹ Με την τελευταία τροποποίηση της συστατικής πράξης του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ, η οποία δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 2854/2016 τ. Β', ως προς τη θητεία του Διοικητικού Συμβουλίου, αυτή έχει διάρκεια ίση με το ήμισυ της θητείας της Δημοτικής Αρχής, αντί της 4/ετούς θητείας που ίσχυε μέχρι τότε. Σχετική η υπ' αριθ. 228/13-6-2016 πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου.

²² Στην υπ' αριθ. 113/3-3-2003 (απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου) συστατική πράξη του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. το άρθρο 5 που αφορούσε τη «Διοίκηση» οριζόταν ότι το Νομικό Πρόσωπο θα διοικείται από 15/μελές διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από: 1) Το Δήμαρχο ή άλλο αιρετό ή μη μέλος, που ορίζεται από το Δήμαρχο ως Πρόεδρος, με τον αναπληρωτή του, 2) Οκτώ δημοτικούς συμβούλους Νέας Ιωνίας ή δημότες ή κατοίκους με τους αναπληρωτές τους, εκ των οποίων απαραίτητα ο ένας να είναι δημοτικός σύμβουλος, οι οποίοι πρέπει να έχουν ανάλογη επαγγελματική ή κοινωνική δράση ή ειδικές γνώσεις ανάλογες με το σκοπό του Ν.Π. και πάντως τουλάχιστον δύο εξ' αυτών να έχουν διακριθεί για το σπουδαίο επιστημονικό, συγγραφικό ή καλλιτεχνικό τους έργο, το σχετιζόμενο με την Ιστορία και τον Πολιτισμό του Μικρασιατικού Ελληνισμού, 3) Πέντε εκπροσώπους προσφυγικών σωματείων, δημότες ή κατοίκους με τους αναπληρωτές τους. Τα σωματεία αυτά πρέπει να λειτουργούν και να δραστηριοποιούνται από ετών στη Νέα Ιωνία, με αντικείμενο της κύριας δραστηριότητάς τους την ιστορία και τον πολιτισμό των πατρίδων της Ανατολής. Τα Σωματεία που εμπίπτουν σε αυτήν την περιγραφή είναι: η Ένωση Σπάρτης Μ. Ασίας, το Σωματείο Ινεπολιτών – Κασταμονιτών, ο Σύνδεσμος Αλαγιωτών, η Αδελφότης Προκοπιέων, ο Σύλλογος Ποντίων Ηρακλείου και Νέας Ιωνίας, «Η ΡΩΜΑΝΙΑ», 4) Έναν εκπρόσωπο του Σωματείου «Ιωνικός Σύνδεσμος». Η ανωτέρω πράξη τροποποιήθηκε με την υπ' αριθ. 348/24-11-2008 πράξη Δ.Σ. και ακολούθως με την υπ' αριθ. 30/9-2-2009 πράξη Δ.Σ.

Ε. ΕΔΡΑ του Νομικού Προσώπου:

Σύμφωνα με την 113/3-3-2003 συστατική πράξη, ως έδρα του Νομικού Προσώπου, ορίζεται γενικά ο Δήμος Νέας Ιωνίας Αττικής. Με την υπ' αριθ. 379/19-11-2007 πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Ν. Ιωνίας αποφασίστηκε η δωρεάν παραχώρηση στο ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ τριών κτιρίων στο Ο.Τ 150, επί της οδού Πατριάρχου Ιωακείμ 4, για χρονικό διάστημα δέκα (10) ετών, λόγω της καταλληλότητας του ακινήτου, προκειμένου να στεγάσει τα μουσεία και τις υπηρεσίες του και να μην υπάρχει ανάγκη μίσθωσης ακινήτων για το σκοπό αυτό. Με την υπ' αριθ. 280/2-10-2017 πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου αποφασίστηκε η εκ νέου δωρεάν παραχώρηση για ακόμα δέκα (10) χρόνια.²³

Με την ψήφιση του Ν. 3852/2010 «*Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης*», ο κάθε δήμος μπορεί να συνιστά ή να έχει «...Έως δύο (2) νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ένα για τους τομείς αρμοδιοτήτων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης και παιδείας και ένα για τους τομείς πολιτισμού, αθλητισμού και περιβάλλοντος, όπως αυτοί προβλέπονται στο άρθρο 75 του ν. 3463/2006, όπως ισχύει. Εάν ο δήμος διαθέτει κοινωφελή επιχείρηση τότε μπορεί να έχει έως ένα (1) νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου...». Το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου σε εφαρμογή της παρ. 3²⁴ του ίδιου άρθρου, με την **υπ' αριθ. 5/18-01-2011** πράξη του εισηγήθηκε τη διατήρηση ως αυτοτελούς Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου του Κέντρου Σπουδής & Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού (ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ), αναφέροντας την εξειδίκευση του αντικειμένου δράσης του, την ευρεία αναγνώρισή του ως ένας αξιόπιστος φορέας πληροφοριών αναφορικά με το Μικρασιατικό Πολιτισμό αλλά και την αναγνώριση και αποδοχή από την τοπική κοινωνία της Νέας Ιωνίας, γεγονός που απεδείχθη από τη συγκινητική ανταπόκριση στο κάλεσμά του για την προσφορά μουσειακού και πληροφοριακού υλικού.

Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθ. 1765/5-8-2011 ΦΕΚ, το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. ήταν ανάμεσα στα εβδομήντα (70) Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, που διατήρησαν την αυτοτέλειά τους και ένα εκ των τριών με αναφορά στον Μικρασιατικό Πολιτισμό. Τα άλλα δύο είναι: το Ιστορικό Αρχείο Προσφυγικού Ελληνισμού (ΙΑΠΕ) του δήμου Καλαμαριάς και το Κέντρο Μικρασιατικού Πολιτισμού «Μικρά Ασία»

²³ Στο άρθρο 185 παρ. 2 του Ν. 3463/2006 αναφέρεται ότι, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, επιτρέπεται να παραχωρείται δωρεάν η χρήση ακινήτων σε νομικά πρόσωπα, που ασκούν αποκλειστικά και μόνον δραστηριότητα η οποία είναι κοινωφελής ή προάγει τα τοπικά συμφέροντα.

²⁴ «...Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ύστερα από αίτηση του οικείου δημοτικού συμβουλίου, επιτρέπεται να διατηρηθούν ως αυτοτελή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου δήμων εκείνα των οποίων η δραστηριότητα από πλευράς ευρύτερης αναγνώρισης, εξειδικευμένου αντικειμένου, μακροχρόνιας απόδοσης έργου και γενικότερης καταξίωσης της προσφοράς τους δικαιολογεί την ανωτέρω διατήρηση...»

του Δήμου Καισαριανής. Σύμφωνα με την απόφαση η διατήρηση των Ν.Π.Δ.Δ. ως αυτοτελών αποφασίστηκε, «...λόγω της δραστηριότητάς τους από πλευράς ευρύτερης αναγνώρισης, εξειδικευμένου αντικειμένου, μακροχρόνιας απόδοσης έργου και γενικότερης καταξίωσης της προσφοράς τους...». (ΦΕΚ 1765/2011 τ. Β').

3.1.2 Τομείς Δράσεις του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Α. ΣΥΜΠΟΣΙΑ²⁵

Ένας από τους βασικούς στόχους – δράσεις που προβλέπονται στον Κανονισμό του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ είναι η οργάνωση Συμποσίων με θεματικές που αφορούν στην ιστορία και τον πολιτισμό των «αξέχαστων πατρίδων» της καθ' ημάς Ανατολής μέσα από εισηγήσεις διακεκριμένων προσωπικοτήτων στο χώρο της μελέτης, της έρευνας και της συγγραφής. Μέσω των Συμποσίων το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. αποσκοπεί στην αναλυτική και σε βάθος παρουσίαση θεμάτων που σχετίζονται με τη ζωή του ελληνισμού στη Μ. Ασία, ενώ με την έκδοση των πρακτικών των συμποσίων επιδιώκει τη δημιουργία πηγών αναφοράς.²⁶

Ας δούμε αναλυτικότερα τα συμποσία του:

Το **1^ο Συμπόσιο**, διάρκειας τριών ημερών, πραγματοποιήθηκε από 26 έως 28 Νοεμβρίου 2004, στο Συνεδριακό Κέντρο του Δήμου. Θέμα του: *«Ο Ελληνισμός της Μικράς Ασίας από την Αρχαιότητα μέχρι τη Μεγάλη Έξοδο»*.

Το εν λόγω Συμπόσιο είχε μια γενική και ευρεία θεματική, με ιδιαίτερη αναφορά στο Βυζάντιο και τους νεότερους χρόνους.

Για τις ανάγκες του Συμποσίου συστάθηκε Οργανωτική Επιτροπή την οποία αποτελούσαν οι: Πρόεδρος, ο Δήμαρχος Ν. Ιωνίας Γιάννης Χαραλάμπους, Αντιπρόεδρος ο Χάρης Σαπουντζάκης, Γραμματέας ο Μάκης Λυκούδης και μέλη οι: Ευσεβία Αλεξιάδου, Κλαίρη Αφεντούλη, Τάκης Κωστιδάκης, Νίκος Μαγιόπουλος, Στάθης Ουλκέρογλου, Κώστας Τσοπανάκης, Αναστάσιος Χαρισμίδης, Χρήστος Χατζηϊωάννου, Αριστείδης Χατζησαββίδης και Νίκος Χομπάς.

Την Επιστημονική Επιτροπή αποτελούσαν οι : Ελένη Αγγελομάτη, καθηγήτρια του Ιονίου Πανεπιστημίου, Ιάκωβος Ακτσόγλου, Λέκτορας του Πανεπιστημίου Θράκης, Μαρία

---

²⁵ Τα συμποσία, στην αρχαία Ελλάδα ήταν κατ' εξοχήν μια μορφή κοινωνικής συγκέντρωσης με καθορισμένη εθιμοτυπία και κανονισμούς και παράλληλα ήταν τα κέντρα ανταλλαγής ιδεών και πνευματικών ζυμώσεων, αφού ούτε σχολεία ανώτερα υπήρχαν, ούτε βιβλιοθήκες αλλά και ούτε άλλα μέσα για την κυκλοφορία και τη διάδοση των λογοτεχνικών και επιστημονικών έργων, που γινόταν κυρίως προφορικά. Γνωστά από την Οδύσσεια είναι τα μεγαλοπρεπή συμποσία στα ανάκτορα του Οδυσσέα τα οποία «...διεκόσμη περιφήμων αοιδών η μούσα...» (Πλάτωνος Συμπόσιον)

²⁶ Στο 1^ο Συμπόσιο του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., στην ομιλία του ο Δήμαρχος Ν. Ιωνίας κ. Γιάννης Χαραλάμπους, ανέφερε ότι η δημιουργία του Νομικού αυτού Προσώπου είχε ως στόχο να δημιουργηθεί στο Δήμο μία «...κιβωτός πολιτισμού της Ανατολής, των παραδόσεων και όσων πραγμάτων με το χρόνο χάνονται και δε θα' πρεπε να χάνονται, μια και όσα ήρθαν από 'κει, μια και όσα γίναν εκεί, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ελληνικής ιστορίας, αναπόσπαστο κομμάτι του ελληνικού πολιτισμού...» (σελ. 13-14 πρακτικά 1^{ου} Συμποσίου).

Ευθυμίου, Επίκουρος καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών και Πηνελόπη Στάθη, ερευνήτρια της Ακαδημίας Αθηνών.

Έγιναν δέκα έξι (16) εισηγήσεις και παρουσιάστηκαν θέματα γενικά με ιδιαίτερη αναφορά στο Βυζάντιο τους νεώτερους χρόνους, που αφορούσαν τη διοίκηση, τη λογοτεχνία, τον αθλητισμό, τη μουσική, τη θρησκεία, την εκπαίδευση, τη γυναίκα, το λαϊκό παραμύθι. Οι εισηγήσεις του 1^{ου} Συμποσίου παρατίθενται στο παράρτημα.

Τιμώμενο πρόσωπο ήταν ο Ακαδημαϊκός κ. Κωνσταντίνος Δεσποτόπουλος, ο οποίος στην ολιγόλεπτη τοποθέτησή του αναφέρθηκε στα «Κλέη και Πάθη του Μικρασιατικού Ελληνισμού»

Κατά τη διάρκεια του Συμποσίου πραγματοποιήθηκαν και παράπλευρες εκδηλώσεις, όπως: πρωϊνά μαθήματα σπουδής της Μικρασιατικής Ιστορίας για παιδιά, από το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, παρασκευή μικρασιατικού εδεσματολογίου από τα μέλη του «Φυσιολατρικού Ομίλου Ν. Ιωνίας» και συναυλία του συνθέτη Στέφανου Ψαραδάκου του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου, με το έργο «Έλληνες», ειδικά γραμμένο για το Συμπόσιο.

Το **2ο Συμπόσιο**, πραγματοποιήθηκε στις 25 έως 27 Νοεμβρίου 2005. Η θεματική του 2ου Συμποσίου ήταν αφιερωμένη στην Παιδεία και την Εκπαίδευση. Θέμα του: *«Παιδεία – Εκπαίδευση στις αλησμόνητες πατρίδες της Ανατολής»*.

Έγιναν δέκα επτά (17) εισηγήσεις

Τιμώμενα πρόσωπο ήταν η Πρύτανης Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ, η οποία στην ομιλία της αναφέρθηκε στη συμβολή του Μικρασιατικού Ελληνισμού στην ανάπτυξη του βυζαντινισμού και κατ' επέκταση στο πέρασμα από τον αρχαιοελληνικό ειδωλολατρικό κόσμο στην εδραίωση και διάδοση του Χριστιανισμού. Το μοναστικό κέντρο του Ολύμπου στη Βιθυνία, η Σουμελά στον Πόντο, η ακριτική Καππαδοκία με τις λαξευτές της εκκλησίες της τρογλοδυτικής περιοχής, αποτέλεσαν τα πρώτα εκπαιδευτικά και πνευματικά κέντρα και έγιναν οι προμηθευτές των διανοούμενων του Βυζαντίου. Η παιδεία και η εκπαίδευση κατά τα βυζαντινά χρόνια ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με την εκκλησία και ειδικότερα με τον μοναστηριακό θεσμό. Η πληθώρα των μοναστηριών, το οδικό βασιλικό δίκτυο που συνέδεε τις μητροπόλεις μεταξύ τους σημαδεύουν τον πνευματικό βίο της περιοχής που οι διανοούμενοι κληρικοί και λαϊκοί υπηρέτησαν τόσο την θρησκευτική όσο και την κοσμική εξουσία και παράδοση. Τα πνευματικά κατορθώματα συνέχισαν οι γόνοι του Μικρασιατικού Ελληνισμού ακόμη και υπό τον τουρκικό ζυγό, και αυτό εξηγεί την άνθηση της παιδείας που γνώρισαν οι γενιές πριν από την Καταστροφή στη Μικρά Ασία.

Στην έναρξη του Συμποσίου παρέστη ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κάρολος Παπούλιας.

Το **3^ο Συμπόσιο**, πραγματοποιήθηκε στις 23 έως 25 Νοεμβρίου 2007. Θέμα του: «*Τρεις χιλιετίες Μικρασιατικού Πολιτισμού (Επιστήμες – Γράμματα – Τέχνες)*». Τιμώμενο πρόσωπο ήταν η Nancy Horton, κόρη του γενικού προξένου της Σμύρνης, την περίοδο της Καταστροφής, του Αμερικανού George Horton²⁷. Της απονεμήθηκε τιμητική πλακέτα, ως κόρη του Horton αλλά και ως σημαντική προσωπικότητα στο χώρο των Γραμμάτων και ως διαχειρίστρια του αρχείου του πατέρα της.

Υπήρξαν δέκα έξι (16) εισηγήσεις.

Το **4^ο Συμπόσιο**, πραγματοποιήθηκε στις 27, 28 και 29 Νοεμβρίου 2009, με θέμα: «*Πολιτικοί, κοινωνικοί, οικονομικοί θεσμοί των Ελλήνων της Μικράς Ασίας κατά τους νεότερους χρόνους*» και υπήρξαν δέκα πέντε (15) εισηγήσεις.

Απονεμήθηκε τιμή στο Φώτη Κόντογλου τον Κυδωνία, (αγιογράφο, ζωγράφο και συγγραφέα), για την προσφορά του στον ελληνικό πολιτισμό. Ο Φώτης Κόντογλου υπήρξε εκ των πρώτων προσφύγων που εγκαταστάθηκε στους Ποδαράδες (αργότερα Νέα Ιωνία) και έργα του κοσμούν τρεις ναούς του Δήμου. Την τιμητική πλακέτα παρέλαβε ο εγγονός του Παναγιώτης Μαρτίνος.

---

²⁷ Ο Τζορτζ Χόρτον, που γεννήθηκε το 1859 στο Φέαρβιλ της πολιτείας της Νέας Υόρκης, είχε μεγάλη αγάπη για τους Έλληνες κλασικούς, από τότε που φοιτούσε στο Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν. Μετά την αποφοίτησή του το 1878 ασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία, αλλά και με την ποίηση και το μυθιστόρημα - δημοσίευσε 18 έργα, τα περισσότερα μυθιστορήματα τα οποία μάλιστα εξελίσσονται στην Ελλάδα. Έγινε Αμερικανός πρόξενος στην Αθήνα το 1893 Ήταν ένθερμος υποστηρικτής της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 1896 δίνοντας ανταποκρίσεις σε αμερικανικές εφημερίδες. Το 1910 μετατέθηκε στη Θεσσαλονίκη που δεν είχε ακόμη απελευθερωθεί και το 1911 τοποθετήθηκε γενικός πρόξενος στη Σμύρνη όπου ανέπτυξε έντονη διπλωματική και φιλανθρωπική δράση. Το 1917, όταν και διακόπηκαν οι διπλωματικές σχέσεις με την Υψηλή Πύλη λόγω της συμμετοχής των ΗΠΑ στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, επέστρεψε στη Θεσσαλονίκη για να επιστρέψει στη Σμύρνη τον Μάιο του 1919, λίγες μέρες μετά την απόβαση των ελληνικών στρατευμάτων. Ο Χόρτον συνέβαλε στο να σωθούν χιλιάδες Έλληνες με διάφορα τεχνάσματα που σκαρφίστηκε, όπως το να πολιτογραφήσει ως αμερικανούς πολίτες 300 Έλληνες της Σμύρνης, με τα οποία έφτασαν μαζί στην Ελλάδα και φρόντισε προσωπικά για την περίθαλψη και την εγκατάστασή τους. Αποχώρησε από τη Σμύρνη τον Σεπτέμβριο του 1922 για την Αθήνα και τοποθετήθηκε ως πρόξενος στη Βουδαπέστη, απ' όπου και συνταξιοδοτήθηκε το 1924. Κορυφαία συνδρομή του ήταν η περίφημη έκθεση που έστειλε στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ περιγράφοντας λεπτομερώς τις βαρβαρότητες των Τούρκων κατά των χριστιανών της περιοχής πριν από την Καταστροφή και η οποία δόθηκε στη δημοσιότητα το 1969.

Το **5^ο Συμπόσιο**, πραγματοποιήθηκε στις 25, 26 και 27 Οκτωβρίου 2011, με θέμα: «*Η συμβολή των προσφύγων στην Πολιτική, Πολιτιστική και Οικονομική Ανάπτυξη της Ελλάδας*». Υπήρξαν δέκα τέσσερις (14) εισηγήσεις. Τιμώμενο πρόσωπο ήταν ο επί μία οκταετία Πρόεδρος του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. κ. Χάρης Σαπουντζάκης.

Μέσα από τις εργασίες του Συμποσίου αναλύθηκαν οι θετικές επιπτώσεις της έλευσης των προσφύγων και η συμβολή τους στην αναγέννηση του ελληνισμού. Το αντιφατικό δεδομένο της μεγαλύτερης καταστροφής στην ιστορία του ελληνισμού είναι ότι αυτή είχε ως αποτέλεσμα μια σειρά θετικών δεδομένων για την ανάπτυξη σε όλα τα επίπεδα του ελληνικού έθνους. Κατ' αρχήν, με τη εγκατάσταση των προσφύγων εντός των συνόρων του και την αναχώρηση των μουσουλμάνων, το ελληνικό κράτος αποκτούσε εθνική ομοιογένεια. Με τον συστηματικό εποικισμό των προσφύγων στη Βόρεια Ελλάδα, ιδίως στην Μακεδονία και ειδικότερα στις παραμεθόριες περιοχές εξασφάλισε τελικά την απόκρουση πολλαπλών απειλών κατά της εδαφικής ακεραιότητας του ελληνικού κράτους την περίοδο 1940-1950 ²⁸. Η έλευση των προσφύγων είχε καθοριστικές επιδράσεις και στην πολιτιστική κίνηση, τόσο τη λόγια όσο και τη λαϊκή. Στο χώρο της λογοτεχνίας και της ποίησης, οι πρόσφυγες θα καταλάβουν μια σημαντική θέση. Αποτελούν διακριτή ομάδα μέσα στη «γενιά του '30» που αποδεσμεύεται από τα παραδοσιακά μοντέλα και επιδιώκει την ανανέωση της πεζογραφίας. Οι Μικρασιάτες Στρατής Μυριβήλης, Ηλίας Βενέζης, Φώτης Κόντογλου, Στρατής Δούκας, που αποκαλούνται και «Αιολική Σχολή» εμπνέονται κυρίως από τους τόπους καταγωγής τους. Η συγγραφή γι' αυτούς ήταν μέσο για να κρατήσουν ζωντανά στη μνήμη τα ιστορικά γεγονότα (σελ. 58 και 204 βιβλίου πρακτικών του συμποσίου). Εκτός από τη λογοτεχνία εμπλούτισαν την ελληνική λαϊκή παράδοση με τα ήθη, τα έθιμα, το τραγούδι τους, τη μουσική, το χορό, τη μαγειρική. Οι πατρίδες που εγκατέλειψαν μπορεί να χάθηκαν οριστικά, η συνέχεια της παράδοσης και του πολιτισμού τους δεν σταμάτησε ποτέ.

Το **6^ο Συμπόσιο**, πραγματοποιήθηκε από 22 έως 24 Νοεμβρίου 2013, με θέμα: «*Η κοινωνική μέριμνα στις Ελληνικές Κοινότητες της Μ. Ασίας κατά τους νεότερους χρόνους*». Υπήρξαν δώδεκα (12) εισηγήσεις.

Στο 6^ο Συμπόσιο τιμήθηκε η «Πατριαρχική Μεγάλη του Γένους Σχολή» ²⁹ και την τιμητική πλακέτα παρέλαβε η κα. Βικτωρία Λαιμοπούλου, Διευθύντρια της Σχολής.

---

²⁸ Από την εισήγηση του Γ. Μαυρογορδάτου (Πρακτικά 5^{ου} Συμποσίου, 2011: 30)

²⁹ Ιδρύθηκε το 1454, όταν ο Πατριάρχης Γεννάδιος Σχολάριος κάλεσε τον φιλόσοφο Ματθαίο Καμαριώτη και του ανέθεσε να ανασυγκροτήσει την Πατριαρχική Ακαδημία που είχε διαλυθεί τις παραμονές της Άλωσης. Στη μακραίωνη διαδρομή της εναλλάσσει και την ονομασία και τον τρόπο λειτουργίας της. Με βάση τα ιστορικά Βυζαντινά συγγράμματα, αποκαλείται: «Μέγα του Γένους Μουσείον», «Πάγκοινος Ακαδημία», «Πατριαρχικόν

Η θεματική του Συμποσίου είχε σκοπό να παρουσιάσει τις προϋποθέσεις και τις μορφές κοινωνικής πρόνοιας και αλληλεγγύης που αναπτύχθηκαν στις ορθόδοξες κοινότητες της Μ. Ασίας, κατά την ύστερη οθωμανική περίοδο. Έγινε αναφορά στις κοινωνικές / κοινοτικές ομάδες που διαχειρίστηκαν την κοινωνική πρόνοια, όπως στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, στην Εκκλησία γενικότερα και στη μεσαία και ανώτερη τάξη, όπου με την ίδρυση φιλανθρωπικών σωματείων και συλλόγων, διαχειρίστηκαν τις λειτουργίες της κοινοτικής πρόνοιας, ιδιαίτερα σε ζητήματα εκπαίδευσης και φιλανθρωπίας.³⁰

Το 6^ο Συμπόσιο πραγματοποιήθηκε σε μια επετειακή χρονιά για την Νέα Ιωνία, αυτή της συμπλήρωσης των ενενήντα (90) χρόνων από την ημέρα των εγκαίνιων του συνοικισμού του ιστορικού κέντρου, που λειτούργησε ως κορμός (μετέπειτα προστέθηκαν σε αυτόν οι όμοροι συνοικισμοί της Ελευθερούπολης, της Ινέπολης, του Περισσού, της Νεάπολης, της Σαφράμπουλης) για την δημιουργία του Δήμου της Νέας Ιωνίας το 1934.

Το 7^ο Συμπόσιο, ήταν αφιερωμένο στην Ελληνίδα Μικρασιάτισσα, όπως δηλώνει και το θέμα του: «*Η θέση και ο ρόλος της Μικρασιάτισσας κατά τους νεότερους χρόνους, έως το 1922*» και πραγματοποιήθηκε από 27 έως 29 Νοεμβρίου 2015. Υπήρξαν δώδεκα (12) εισηγήσεις.

Μέσα από τις εργασίες του Συμποσίου παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν ειδικά θέματα που αφορούσαν την εκπαίδευση της Μικρασιάτισσας, τη δράση της, μέσα από την ίδρυση γυναικείων οργανώσεων (φιλεκπαιδευτικών-επιμορφωτικών, θρησκευτικών, φιλανθρωπικών, πολιτιστικών αλλά και εθνικοπολιτικών), την ενασχόλησή της με το θέατρο και τη θέση της γυναίκας συγκεκριμένων περιοχών της Μ. Ασίας, όπως στην Καπαδοκία και τον Πόντο.

Σχολείον», «Ελληνικόν Σχολείον Σήμερα, η Σχολή λειτουργεί ως σχολείο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και βρίσκεται υπό την πνευματική προστασία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, για το λόγο αυτό φέρει την άκρως τιμητική ονομασία «Πατριαρχική Μεγάλη του Γένους Σχολή». Όπως όλα τα μειονοτικά σχολεία, υπάγεται στην Ομογένεια, έχει το καθεστώς ιδιωτικού και μειονοτικού σχολείου και ελέγχεται από το Υπουργείο Παιδείας της Τουρκίας. Αποτελεί αυτοδιοίκητο Βακούφι (*Τα Βακούφια είναι κοινωφελή ιδρύματα τα οποία ως θεσμός κατάγονται από την οθωμανική αυτοκρατορία. Αποτελούσαν γρανάζια των αυτοοργανωτικών κοινοτικών δομών των μουσουλμάνων, χριστιανών και Εβραίων. Το βακούφι ως ίδρυμα υπάρχει χάρη στη θέληση του αρχικού ιδρυτή και των τυχόν μεταγενέστερων δωρητών. Ο δωρητής ορίζει τον σκοπό της δωρεάς ενός καταστήματος ή ενός οικοπέδου και των συναφών εσόδων της, υπέρ κοινωφελούς, θρησκευτικού, εκπαιδευτικού ή φιλανθρωπικού σκοπού*) και διοικείται από τη Σχολική Εφορεία, η οποία λογοδοτεί προς τη Γενική Διεύθυνση Βακουφίων. Θέματα που αφορούν στο εκπαιδευτικό έργο του σχολείου, ρυθμίζονται από τις παλιότερες ελληνοτουρκικές συμφωνίες και διέπονται από το καθεστώς της αμοιβαιότητας σε σχέση πάντα με τα αντίστοιχα μειονοτικά σχολεία στη Θράκη. Τα μαθήματα διδάσκονται στα Ελληνικά και στα Τουρκικά.

³⁰ «...*Η φιλανθρωπία επικεντρώθηκε στους γνωστούς για την ανθρώπινη αδυναμία τομείς της νοσοκομειακής πρόνοιας και περίθαλψης, στην προστασία γερόντων, αναξιοπαθούντων και γυναικών, που έχρηζαν ιδιαίτερης φροντίδας, στην υποστήριξη επίσης των ορφανών, των νόθων και των έκθετων βρεφών, καθώς και στην πάσης μορφής στήριξη της μαθητιώσας νεολαίας και την πρόοδο της παιδείας και της συνακόλουθης πνευματικής καλλιέργειας...*». (Θεοδόσης Πυλαρινός, σελ. 187, 6^ο Συμπόσιο ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.)

Η χρονική περίοδος που εξετάζεται, όπως δηλώνεται και στον τίτλο του Συμποσίου ήταν οι νεότεροι χρόνοι, από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, κυρίως από το 1839 έτος κατά το οποίο εξεδόθη στην Κωνσταντινούπολη το διάταγμα Hatt-i-Serif.³¹

Τιμώμενο πρόσωπο στο 7^ο Συμπόσιο, ήταν η Μέλπω Λογοθέτη –Μερλιέ, εκ των ιδρυτών του «Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών»³², για τη συνεισφορά της στη διατήρηση και ανάδειξη του Μικρασιατικού Πολιτισμού.

Το **8^ο Συμπόσιο**³³, πραγματοποιήθηκε από 24 έως 26 Νοεμβρίου 2017, με θέμα: «Λίγο πριν την 100/ετία: Πώς και γιατί οι Έλληνες υπέστησαν τη μεγαλύτερη Καταστροφή της Ιστορίας τους». Υπήρξαν έντεκα (11) εισηγήσεις.

Στην έναρξη του τιμήθηκε ο ιδρυτής και πρώτος πρόεδρος του ΚΕΜΠΠΟ αλλά και εισηγητής του νόμου για την καθιέρωση της 14ης Σεπτεμβρίου ως ημέρα μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων της Μικράς Ασίας, πρώην υπουργός και δήμαρχος Νέας Ιωνίας, Γιάννης Χαραλάμπους (μικρασιάτης με καταγωγή από την Αλάγια της Πισιδίας).

Το θέμα του Συμποσίου επιβεβαιώνει για μια ακόμη φορά πως ακόμη και σήμερα ιστορικοί, κοινωνιολόγοι και λόγιοι εξακολουθούν να αναψηλαφούν τα γεγονότα και να προσπαθούν να βρουν τα πώς και τα γιατί της Μικρασιατικής Καταστροφής, ερωτήματα πελώρια από τη φύση τους. Και φυσικά να διαφωνούν, γιατί το γεγονός είναι όντως πολυσήμαντο και δεν επιδέχεται μονοσήμαντες απαντήσεις.

«Θέλουμε να πιστεύουμε ότι εκπροσωπήθηκαν όλες οι τάσεις εκείνης της εποχής: υποστηρικτές της πολιτικής Βενιζέλου και αρνητές του, ενώ αναλύθηκε από πολλούς το θέμα της Γενοκτονίας των Ελλήνων της Μ. Ασίας. Επίσης συζητήθηκε ο Εθνικός Διχασμός που ήταν μία από τις πιο σημαντικές αιτίες που φτάσαμε στη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922. Ακούσαμε για τις μεταναστευτικές ροές μειονοτήτων, ενώ ήρθαν στο φως άγνωστες λεπτομέρειες συμφωνιών των κρατών που εμπλέκονταν την κρίσιμη περίοδο και

---

³¹ Στις 3 Νοεμβρίου 1839 ο σουλτάνος Αμπντούλ Μετζίτ εξέδωσε στην Κωνσταντινούπολη το αυτοκρατορικό διάταγμα το οποίο κοινοποιούσε την ανάληψη μεταρρυθμιστικού έργου, που συνοψιζόταν υπό τον όρο Τανζιμάτ (=μεταρρύθμιση, τακτοποίηση), με σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών ζωής στην Αυτοκρατορία. Ως κατευθυντήριες γραμμές του Τανζιμάτ θεωρούνταν ο σεβασμός της ασφάλειας, της τιμής και της περιουσίας των υπηκόων ανεξάρτητα από το θρήσκευμά τους και η ισότητά τους απέναντι στο νόμο. www.ime.gr/projects/tanzimat/gr/main/141.html

³² Η Μέλπω Μερλιέ αφιερώθηκε στη συστηματική μελέτη και διάσωση της ελληνικής δημοτικής και εκκλησιαστικής μουσικής παράδοσης, όλης της Ελλάδας και της Μ. Ασίας και ανέλαβε την επιστημονική προετοιμασία και έρευνα του Συλλόγου Δημοτικών Τραγουδιών (1930) από τον οποίο αργότερα προέκυψε το Μουσικό Λαογραφικό Αρχείο. Θα επιδοθεί επίσης στην συστηματική καταγραφή του προφορικού λόγου (συλλογή μαρτυριών) μικρασιατών προσφύγων 1^{ης} γενιάς, ενώ θα συγκεντρώσει πλήθος πρωτογενούς υλικού (φωτογραφίες, αντικείμενα, κειμήλια και άλλα ενθυμήματα), αρχειακό υλικό που θα αποτελέσει τη βάση για την ίδρυση του «Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών».

³³ Όλες οι εργασίες των Συμποσίων πραγματοποιούνται στο Συνεδριακό Κέντρο του Δήμου Ν. Ιωνίας. Ο χρόνος των εισηγήσεων είναι έως 20 λεπτά και ακολουθεί υποβολή ερωτήσεων και απαντήσεις έως τη συμπλήρωση 30 λεπτών. Κατά τη διάρκεια του Συμποσίου οι σύνεδροι έχουν την ευκαιρία να επισκέπτονται τα Μουσεία του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

διαμόρφωναν ανάλογα με την εξέλιξη των γεγονότων, την εξωτερική τους πολιτική» κατέληξε ο Πρόεδρος του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. Λουκάς Χριστοδούλου, συνοψίζοντας τα συμπεράσματα του Συμποσίου.

Θα κλείσω την ενότητα για τα Συμπόσια του ΚΕΜΠΠΟ με μία παράγραφο από τον Πρόλογο του Ι. Συκουτρή στο «Πλάτωνος Συμπόσιον» όπου και αναφέρει ότι τα γεγονότα προσλαμβάνουν «...την θαμβήν αοριστίαν του θρύλου, γίνονται τόσον απόκοσμα, ώστε να συγγενεύουν πλέον προς το ιδεώδες, ενώ θερμαίνονται ταυτοχρόνως από το πάθος των ψυχών, που μας τα διηγούνται όχι ως αδιάφοροι μάρτυρες, αλλ' ως ερασταί φανατικοί του κυρίου ήρωος, έτσι δεν χάνεται ο παλμός και η αλήθεια της ζωής. Και όλ' αυτά χωρίς αναχρονισμούς, χωρίς παρεμβολάς μεταγενεστέρων γεγονότων, ελαφρά, διακριτικά, υποδηλούμενα κάτω από τας γραμμάς δι' εκείνους μόνον τους αναγνώστας, όσοι διαβάζουν μαζί και αισθάνονται...». (Συκουτρή, 1990:27).

Οι αναμνήσεις δεν πληγώνουν, εξυψώνουν, λυτρώνουν, γαληνεύουν.

B. ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Το εκδοτικό έργο του Κέντρου Σπουδής και Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού (ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.) του Δήμου Νέας Ιωνίας θεωρώ ότι ύστερα από την έκδοση 12 βιβλίων έχει πια γίνει γνωστό. Βιβλία που αποκλειστικά αναφέρονται στην ιστορία και τον πολιτισμό των αξέχαστων πατρίδων της καθ' ημάς Ανατολής έχοντας δώσει την ευκαιρία σε αξιόλογους συγγραφείς κι ερευνητές να αναζητήσουν χρήσιμο υλικό για τις μελέτες τους. Οι εκδόσεις των βιβλίων εκδίδονται όσο το δυνατόν πιο καλαίσθητες και προσεγμένες εκδόσεις.

Ας παρακολουθήσουμε τις εκδόσεις του:

1. Το Ιστορικό και Φωτογραφικό Λεύκωμα «**1923 – 2003: Νέα Ιωνία, 80 χρόνια**». (σελ. 204), με πλούσιο φωτογραφικό υλικό και με αναφορά στα πολύ σημαντικά γεγονότα από την ίδρυση της πόλης. Η έκδοση αυτή του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ παρουσιάστηκε το Συνεδριακό Κέντρο της Νέας Ιωνίας στις 23 Μαΐου 2004. Το μεγαλύτερο μέρος της δαπάνης καλύφθηκε από χορηγία της «Ελληνικά Πετρέλαια (ΕΛ.ΠΕ.).

2. Ενάμιση σχεδόν χρόνο μετά την ίδρυση του ΚΕΜΠΠΟ θεωρήθηκε χρήσιμη η έκδοση ενός περιοδικού με τον τίτλο «**ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ**», το πρώτο τεύχος του οποίου κυκλοφόρησε στις 15 Οκτωβρίου 2003. Το περιοδικό αποτελεί μέχρι και σήμερα μια σημαντική εκδοτική προσπάθεια και προσφέρει πλούσια ύλη για την ιστορία και των πολιτισμό των αλησμόνητων πατρίδων της «καθ' ημάς Ανατολής» αλλά και της πολιτείας των προσφύγων της Νέας Ιωνίας. Σκοπός της εκδοτικής αυτής προσπάθειας ήταν η συγκέντρωση, κειμένων και άρθρων από ιστορικούς, μελετητές, συγγραφείς, ποιητές αλλά και η καταγραφή μαρτυριών απλών

ανθρώπων που σχετίζονται με τον Μικρασιατικό Ελληνισμό. Από το πρώτο τεύχος της περιοδικής ενημερωτικής έκδοσης του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. στις 15 Οκτωβρίου 2003 (αριθ. Φύλλου 1), μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί συνολικά είκοσι ένα τεύχη. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται και οι ειδικές εκδόσεις: 1) Για τα Ακριτικά Έπη, 2) Το Θέατρο Σκιών, 3) Τα μέσα μαζικής μεταφοράς, 4) τα 75 χρόνια από της ιδρύσεως του Δήμου Νέας Ιωνίας, 5) Ελληνισμός και Ορθοδοξία στη Μικρά Ασία, και 6) Για την παγκόσμια ημέρα Μουσείων.

3. Το 2005 εκδόθηκε από το ΚΕΜΙΠΟ η πρώτη μονογραφία της σειράς «**Μικρασιάτες Δημιουργοί**» που αφορούσε τον Στέλιο Καζαντζίδη. Οι συγγραφείς Στάθης Ουλκέρογλου, Πάνος Αμελίδης και Ευτυχία Τσεσμελή, εξέτασαν από κοινωνιολογική οπτική το φαινόμενο «Καζαντζίδης» και πως αυτό συνδέεται με κοινωνικά προβλήματα, όπως η προσφυγιά και η μετανάστευση. Η μονογραφία περιλάμβανε επίσης ανασκόπηση της βιβλιογραφίας για τον τραγουδιστή, και ανάλυση της «ερμηνευτικής σχολής» που αυτός αδιαμφισβήτητα δημιούργησε. Στόχος της σειράς «Μικρασιάτες Δημιουργοί» ήταν να αρχίσει η έρευνα για τους ερευνητές, που ενδιαφέρονταν να ασχοληθούν σε ερευνητικό – ακαδημαϊκό επίπεδο με τους μικρασιάτες δημιουργούς (μουσικούς, λογοτέχνες κ.λπ.) που έζησαν στη Νέα Ιωνία. (Περιοδικό ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., τ. 3 σελ. 11).

4. Το 2006 εκδίδεται το βιβλίο της Ιωνιώτισσας Νίτσας Παραρά – Ευτυχίδου, «**Μικρασιατικός Γλωσσικός Πλούτος**». Το βιβλίο αποτελούμενο από 270 σελίδες περιλαμβάνει περίπου δέκα χιλιάδες (10.000) λήμματα που αναφέρονται σε λεκτικά ιδιώματα της περιφέρειας Ερυθραίας της Μικράς Ασίας, με κέντρο τη Σμύρνη και τα Βουρλά. Περιλαμβάνονται λέξεις με κοινή χρήση: αρχαίες ελληνικές, βυζαντινές, νησιώτικες, τούρκικες, αραβικές, περσικές, γαλλικές, ιταλικές, καθώς και τούρκικες με ελληνικές ρίζες, «αντιδάνεια». (Περιοδικό ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., τ. 6 σελ. 5).

5. «Τα Πρώτα Σχολεία των Προσφύγων στη Νέα Ιωνία», σελίδες 250, εκδίδεται το **2007**. Οι μελετητές Χάρης Σαπουντζάκης και Μάκης Λυκούδης ερεύνησαν και μελέτησαν τα αρχεία της εποχής 1924 – 1944 την πορεία των πρώτων σχολείων της Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης που λειτούργησαν στη Νέα Ιωνία. Το περιεχόμενο της μελέτης ήταν η αναζήτηση και καταγραφή μέσα από υπάρχοντα στοιχεία, όπως (εγγραφή, φοίτηση, πρόοδος) των προσφύγων, κυρίως μαθητών, των τόπων προέλευσής τους (Σμύρνη, Σπάρτη, Κωνσταντινούπολη, Βουρλά, Αλάϊα, Ικόνιο, Πόντος κ.λπ.), των επαγγελματιών των γονέων, κλπ, αλλά και η περιγραφή των συνθηκών στέγασης, των μορφών και των μεθόδων διδασκαλίας, του ιστορικού εκπαιδευτικών και μαθητών που διαδραμάτισαν αργότερα ρόλο στην κοινωνία της Ν. Ιωνίας. Στα παραρτήματα θα δούμε κεφάλαια αναφερόμενα στα μικρασιατικά τοπωνύμια, στο οδωνυμικά της Ν. Ιωνίας, στα προσφυγικά βαπτιστικά ονόματα και επώνυμα κ.α. (Περιοδικό ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. τ. 9 σελ. 14)

6. «Τα Εκκλησιαστικά κειμήλια³⁴ της καθ' ημάς Ανατολής στους Ναούς της Νέας Ιωνίας». Λεύκωμα 2009, σελ. 230. Χορηγία της Νομαρχίας Αθηνών. Το Λεύκωμα επιμελήθηκε το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ με τη συμβολή της Ιεράς Μητρόπολης Ν. Ιωνίας & Φιλαδελφείας. Αναζητήθηκαν, ερευνήθηκαν και φωτογραφήθηκαν τα εκκλησιαστικά κειμήλια (ιερά λείψανα, εικόνες, ξυλόγλυπτα, επιτάφιοι, ιερά σκεύη κ.α.) τα οποία διασώθηκαν, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, και βρίσκονται διάσπαρτα τους ναούς τους Δήμου Ν. Ιωνίας και τα οποία ήταν άγνωστα στο ευρύ κοινό της πόλης. Όπως αναφέρει στην εισαγωγή του Λευκώματος, ο τότε Πρόεδρος του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. κ. Χάρης Σαπουντζάκης *«...Επρόκειτο για επίπονο έργο που απαιτούσε και ευλαβική προσοχή και γνώση. [...] εκατοντάδες κειμήλια άλλα σε καλή κατάσταση, άλλα όχι [...] άλλα ανεκτίμητης αξίας άλλα όχι. Όλα όμως [...] διατηρούν μια μοναδική γοητεία. Οι υπογραφές κι οι επιγραφές, όπου υπάρχουν, στα Ελληνικά ή στα караμανλίδικα μιλούν για τις εκκλησίες, τις χρονολογίες, τους τόπους, τους δωρητές και αφιερωτές...».* (Εκκλησιαστικά Κειμήλια,2009:17).

7. «Βραχοκκλησιές και Πετρομονάστια της Καππαδοκίας», εκδίδεται το 2009. Ο ερευνητής του Μικρασιατικού Πολιτισμού Γιάννης Σταματιάδης παρουσίασε στις 250 σελίδες του βιβλίου την ιστορία του τόπου, την αρχιτεκτονική των ναών, τις αγιογραφίες και ό,τι δένεται με την Ελληνορθόδοξη παράδοση της Καππαδοκίας, όπως αυτή αποτυπώθηκε στο υπερκόσμιο τοπίο της με τις σκαλιστές στους βράχους εκκλησιές και μοναστήρια.

8. «Τα Ελληνικά Κωνσταντινουπολίτικα περιοδικά για παιδιά και νέους (1899-1919)» της Ζαχαρούλας Καραβά, εκδόθηκε το 2010. (σελ. 367)

Μέσα από τα κείμενα, τις σημειώσεις και τις παραπομπές, αναλύεται μεθοδικά η πορεία του καθενός περιοδικού που είχε εκδοθεί από την ομογένεια στην Κωνσταντινούπολη. Οι πληροφορίες που δίνονται είναι πολλές, από την ιστορία του Ελληνισμού της Πόλης στην κρίσιμη 30/ετία 1890 – 1922, ως την ελληνική λογοτεχνία, όπως αναδείχθηκε στη βασιλεύουσα και στην εκπαίδευση στις δύο βασικές της βαθμίδες: τη δημοτική και τη μέση.

9. «Τσεσμές. Πολιτισμός και καθημερινή ζωή». (2010) Κορίνας Ανδρώτου-Μπούρχα (σελ. 244)

10. «Καππαδοκικά Παραμύθια & Λαϊκές Παραδόσεις, Φάρασα, Σύλλη, Αραβάν, Γούρδουνο», σελ. 134, εκδίδεται το 2011. Ο Ιορδάνης Παπαδόπουλος, ερευνητής και

---

³⁴ Τα κειμήλια έφτασαν στην Ελλάδα μετά την καταστροφή του '22 και την συνθήκη της Λωζάνης και αρχικά συγκεντρώθηκαν στις αποθήκες της Ακαδημίας Αθηνών. Από εκεί παραδόθηκαν σε διάφορα μουσεία προς φύλαξη. Έτσι ένα μέρος των κειμηλίων σήμερα βρίσκεται στο Μουσείο Μπενάκη (κυρίως σκεύη, κεντήματα, κοσμήματα, χειρόγραφα, παλαιύτσα), στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και στο Βυζαντινό Μουσείο (κυρίως εικόνες). Ορισμένα, μετά από επίπονη διεκδίκηση κατανεμήθηκαν στους ναούς που ιδρύθηκαν στις προσφυγικές συνοικίες ή σε άλλους προσφυγικούς φορείς και κάποια βέβαια πέρασαν σε ιδιωτικές συλλογές. Το 1928 το Ελληνικό Κράτος ίδρυσε το Ταμείο ανταλλαξίμων Κοινοτικών και Κοινοφελών Περιουσιών (ΦΕΚ 52, τευχ. 1, 7-4-1928), προκειμένου να καταγραφούν και τακτοποιηθούν τα προσφυγικά κειμήλια και αυτά με αρχαιολογική και ιστορική αξία δόθηκαν σε κρατικά μουσεία.

μελετητής των στοιχείων πολιτισμού και παράδοσης της Καππαδοκίας, παρουσιάζει παραμύθια και παραδόσεις των Φαράσων, της Σύλλης, του Αραβάν, του Γούρδουνος και των άλλων γύρω από τα Φάρασα³⁵ χωριών, στην τοπική διάλεκτο και στην απόδοση τους στα νέα ελληνικά. Έτσι κατορθώνει αφ' ενός να μας φέρει σε επαφή με μια από τις ελάχιστες εν ζωή, ελληνικές διαλέκτους, αφ' ετέρου να μας κάνει κοινωνούς των ιδιαίτερων ηθών και εθίμων και των άλλων στοιχείων πολιτισμού του Καππαδοκικού χώρου. (Περιοδικό ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. τ. 15).

11. «Το Πελλαδάρι στους αιώνες» - του Δημήτρη Ρήγα, εκδόθηκε το 2015 (σελ. 334). Η έκδοση του βιβλίου πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του Γ' Πανελληνίου λογοτεχνικού διαγωνισμού ενηλίκων, όπου απέσπασε το Α' βραβείο.

Ο συγγραφέας αφηγείται σε έμμετρο λόγο (7.576 ομοιοκατάληκτοι στίχοι, σε ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο) την ιστορία του Πελλαδαρίου ή Παλλαδαρίου, ενός χωριού της Νότιας Προποντίδας, από την ίδρυσή του, την ακμή του, την αντίστασή του στις επιθέσεις των κατακτητών και τέλος την εγκατάλειψή του από τους κατοίκους του την ημέρα της Καταστροφής του 1922. Παράλληλα ξετυλίγεται η ιστορία όλων των Ελληνικών πόλεων της Νότιας Προποντίδας, αλλά γίνεται και παράθεση στοιχείων ιστορικών, εθνολογικών, εκκλησιαστικών και άλλων με εκτεταμένες σημειώσεις και αντίστοιχη αναφορά σε βιβλιογραφικές πηγές. (Από το πρακτικό της Επιτροπής Αξιολόγησης).

12. «Οι εκλογές στη Νέα Ιωνία, 1923-1975», του Λουκά Π. Χριστοδούλου, εκδόθηκε το 2016, (σελ. 450). Η έκδοση πραγματεύεται τις βουλευτικές, γερουσιαστικές και δημοτικές εκλογές καθώς και τα δημοψηφίσματα της περιόδου από το 1923 έως το 1975, κατ' αρχήν σε εθνικό επίπεδο και σε δεύτερο και πιο αναλυτικά σε τοπικό επίπεδο, που αφορά τη Νέα Ιωνία. Ο συγγραφέας πραγματοποίησε μια συστηματική έρευνα, παραθέτοντας ντοκουμέντα, από τον ημερήσιο αθηναϊκό αλλά και τοπικό τύπο, από τα επίσημα αρχεία: του Υπουργείου Εσωτερικών, των Γενικών Αρχείων του Κράτους, Βιβλιοθηκών, Ιδρυμάτων κ.α., από το προσωπικό αρχειακό και φωτογραφικό αρχείο του ιδίου, αλλά και από πρωτογενές υλικό (αναμνήσεις, προφορικές συζητήσεις, συνεντεύξεις κ.λπ.) με ανθρώπους που είχαν ζήσει παλιές εκλογικές αναμετρήσεις στη Νέα Ιωνία.

13. «Καππαδοκία, Λατρευτικά και άλλα τινά στον αέναο κύκλο του χρόνου», του Κωνσταντίνου Νίγδελη, σελ. 457, εκδόθηκε το 2018. Στο βιβλίο περιλαμβάνονται

---

³⁵Το Κ Μ Σ εντόπισε 83 ελληνικές κοινότητες στην Καππαδοκία και μελέτησε τις 81. Οι μισές περίπου ήταν ελληνόφωνες ή δίγλωσσες και οι λοιπές τουρκόφωνες. Τα ελληνικά (Καππαδοκικά) που μιλούσαν οι Ρωμιοί διέφεραν από κοινότητα σε κοινότητα και οπωσδήποτε σε μεγάλο βαθμό από τα ελληνικά της Πόλης και των κοινοτήτων της Ιωνίας (Σμύρνης, Κυδωνιών, κλπ). Όσο μακρύτερα ήταν οι ελληνικές κοινότητες από τα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου πλεόναζαν οι Τούρκοι, τόσο λιγότερη ήταν η επίδραση της τουρκικής γλώσσας. Τα Φάρασα ήταν απομονωμένα, μακριά από αστικά κέντρα (ελληνικά και τουρκικά) και γι αυτό το λόγο η Φαρασιώτικη διάλεκτος, σε σύνταξη και λεξιλόγιο είχε τις λιγότερες προσμίξεις και ήταν πιο κοντά στη νέα ελληνική. Δεν είχαν ούτε Τούρκους, ούτε τουρκόφωνους Ρωμιούς στα Φάρασα και στις αποικίες τους.

πληροφορίες για την περιοχή της Καππαδοκίας, που αφορούν τη λαϊκή λατρεία, τις πρακτικές, τα ήθη και έθιμα, τις μικρές και μεγάλες γιορτές, τις δοξασίες, τις αντιλήψεις για πολλά και διάφορα.

14. Στις εκδόσεις του ΚΕΜΠΠΟ περιλαμβάνονται και τα **πρακτικά των Συμποσίων**:

- Πρακτικά 1ου Συμποσίου (2005 – σελ. 256) : «Ο Ελληνισμός της Μικράς Ασίας από την αρχαιότητα ως τη Μεγάλη Έξοδο»
- Πρακτικά 2ου Συμποσίου (2006 – σελ. 330) : «Παιδεία – Εκπαίδευση στις αλησμόνητες πατρίδες της Ανατολής».
- Πρακτικά 3ου Συμποσίου (2008 – σε. 270) : «Τρεις χιλιετίες Μικρασιατικού Πολιτισμού (Επιστήμες – Γράμματα – Τέχνες).
- Πρακτικά 4ου Συμποσίου (2010 – σελ. 340) : «Πολιτικοί, Κοινωνικοί, Οικονομικοί Θεσμοί των Ελλήνων της Μικράς Ασίας κατά τους Νεότερους Χρόνους».
- Πρακτικά 5ου Συμποσίου (2012 – σελ. 286) : «Η συμβολή των προσφύγων στην Πολιτική, Πολιτιστική & Οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας».
- Πρακτικά 6ου Συμποσίου (2014 – σελ. 243) : «Η κοινωνική μέριμνα στις Ελληνικές Κοινότητες της Μικράς Ασίας κατά τους νεότερους χρόνους».
- Πρακτικά 7ου Συμποσίου (2016 – σελ. 272) : «Η θέση και ο ρόλος της Μικρασιάτισσας κατά τους νεότερους χρόνους, έως το 1922».

Γ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην οργάνωση επιμορφωτικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους μαθητές των σχολείων, ώστε να φέρει σε επαφή τους νέους, κατά βιοματικό τρόπο, με την ιστορία και τον πολιτισμό των πατρίδων της ανατολής.

Ήδη στο πλαίσιο αυτό έχουν οργανωθεί πέντε προγράμματα με τα εξής θέματα : 1) Το μετάξι, 2) Συνομιλώντας με την ιστορία και την παράδοση, 3) Το χαλί, 4) Το θέατρο Σκιών, 5) Τα μέσα μαζικής μεταφοράς.

Το 1ο Εκπαιδευτικό πρόγραμμα του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., έγινε με τη συνεργασία της Δημοτικής Επιτροπής Παιδείας του Δήμου, πραγματοποιήθηκε από 12 έως και 19 Οκτωβρίου 2005 και αφορούσε το «Μετάξι»³⁶.

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω στις πρώτες τρεις δεκαετίες της ζωής της Ν. Ιωνίας, δημιουργήθηκαν δύο μεγάλες βιομηχανίες παραγωγής μεταξιού. Η «Μεταξουργία» του

---

³⁶ Στην καλλιέργεια του μεταξιού ήταν φημισμένη η περιοχή της Προύσας, της Σμύρνης, αλλά και άλλα μέρη, όπως τα υψίπεδα του Ταύρου, που ευνοούσαν την δενδροκαλλιέργεια της μουριάς και ως εκ τούτου την εκτροφή του μεταξοσκώληκα.

Κυρκίνη και η βιομηχανία «Αφροδίτη», όπου έβρισκαν απασχόληση εκατοντάδες εργάτριες. Η παραδοσιακή διαδικασία εκτροφής μεταξοσκώληκα στο σπίτι, σε μορφή οικοτεχνίας, φυσικά δεν ήταν εύκολη λόγω των συνθηκών στέγασης και της έλλειψης χώρων για την καλλιέργεια της μουριάς. Ωστόσο, η μουριά ήταν το αγαπημένο δέντρο των προσφύγων, που φύτευαν σε όλα τα πεζοδρόμια του Δήμου, έτσι υπήρχαν παράλληλα και μερικές μικρές οικοτεχνίες, οι οποίες πουλούσαν τα κουκούλια της παραγωγής τους στις μεταξοβιομηχανίες. Το Εκπαιδευτικό πρόγραμμα είχε τρεις εκθετικές ενότητες: η πρώτη αφορούσε την ιστορία του μεταξιού, η δεύτερη την εκτροφή των μεταξοσκωλήκων και η τρίτη την επεξεργασία του. Οι ενότητες αυτές αποδόθηκαν με ζωντανές παρουσιάσεις, προβολές και ξεναγήσεις. Κατά την διάρκεια του προγράμματος υπήρχε και έκθεση έργων τέχνης με βάση το μετάξι, του καλλιτέχνη – σηροτρόφου Γιάννη Σαλή. Το πρόγραμμα παρακολούθησαν συνολικά, 559 μαθητές, 42 εκπαιδευτικοί και 94 επισκέπτες, συνολικά 695 άτομα.

Το 2ο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα του ΚΕΜΠΠΟ είχε τον τίτλο «*Συνομιλώνοντας με την Ιστορία και την Παράδοση*», και έγινε με την συνεργασία της Δημοτικής Επιτροπής Παιδείας του Δήμου, τον Μάρτιο του 2006.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του προγράμματος ήταν η παιδαγωγικοδιδασκτική προσέγγιση της ιστορίας του Μικρασιατικού Ελληνισμού, της Μικρασιατικής καταστροφής, του ξεριζωμού και της εγκατάστασης των προσφύγων στη Ν. Ιωνία.

Μέσα από τη διαδρομή των προσφύγων από την παλιά στη νέα πατρίδα, οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν κατ' αρχήν το γεωγραφικό χώρο της Μ. Ασίας και τα ελληνικά τοπωνύμια, να ευαισθητοποιηθούν γύρω από την ιστορία των Ελλήνων της Μ. Ασίας (ιδιαίτερα του προσφυγικού ζητήματος), να έρθουν σε επαφή με στοιχεία του μικρασιατικού πολιτισμού (ήθη, έθιμα, εκπαίδευση, επαγγέλματα), να προσεγγίσουν ιστορικές πηγές και υλικά τεκμήρια και να κατανοήσουν τη χρήση τους ως εργαλείων της ιστορικής έρευνας και να συνειδητοποιήσουν το ρόλο που έπαιξε για τους πρόσφυγες η διατήρηση της ιστορικής μνήμης, των παραδόσεων και του πολιτισμού τους στην ενσωμάτωσή τους στη νέα πατρίδα. Το εκπαιδευτικό υλικό στηρίχθηκε σε χάρτες, προβολές, φωτογραφίες και περιηγήσεις στις συλλογές του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ, όπου διαφυλάσσονται ποικίλα τεκμήρια του μικρασιατικού πολιτισμού.³⁷

---

³⁷ Φορέας υλοποίησης του προγράμματος ήταν το τμήμα παιδαγωγικών προγραμμάτων του Κέντρου Αιγαιακών Λαογραφικών και Μουσικολογικών Ερευνών (Κ.Α.Λ.Μ.Ε.).

Φορέας υλοποίησης του προγράμματος ήταν το τμήμα παιδαγωγικών προγραμμάτων του Κέντρου Αιγαιακών Λαογραφικών και Μουσικολογικών Ερευνών (Κ.Α.Λ.Μ.Ε.).

Το πρόγραμμα παρακολούθησαν συνολικά, 883 μαθητές και 43 εκπαιδευτικοί.

Το 3ο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα είχε τίτλο «*Το Χαλί*» και απευθυνόταν σε μαθητές Ε΄ - Στ΄ τάξεων των Δημοτικών Σχολείων και Α΄ - Β΄ τάξεων των Γυμνασίων. Τα βασικά στοιχεία αυτού του προγράμματος ήταν η παιδαγωγικοδιδασκτική προσέγγιση της ιστορίας της παράδοσης και της κατασκευής του χαλιού. Η όλη εργασία προετοιμάστηκε και υλοποιήθηκε από μουσειοπαιδαγωγούς με τη βοήθεια χαρτών, φωτογραφιών, προβολής ταινίας μικρού μήκους (παραγωγή ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ) κ.λπ. Οι μαθητές συμμετείχαν με τη μορφή θεατρικού παιχνιδιού, ενώ παράλληλα παρήχεται υλικό εκπαιδευτικών προτάσεων, οι οποίες έδιναν την δυνατότητα στους συνοδούς εκπαιδευτικούς να αναπτύξουν παρόμοιες δραστηριότητες στη σχολική τάξη. Επίσης πραγματοποιήθηκαν σύντομες ξεναγήσεις στα μουσεία του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. για όσα τμήματα δεν τα είχαν επισκεφθεί και στην έκθεση ζωγραφικής με θέμα τα Ακριτικά Έπη.

Το πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις, τον Δεκέμβριο του 2006 και τον Απρίλιο – Μάιο του 2007. Οι επισκέψεις γίνονταν Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη και Παρασκευή από 10.00 π.μ. έως 13.00 μ.μ. και κάλυπταν τρία τμήματα 15-25 μαθητών κάθε μέρα. Η μετακίνηση των μαθητών γινόταν με πούλμαν και τη δαπάνη κάλυψε το ΚΕΜΙΠΟ.

Εισηγήσεις: Ρένα Λιώση (εκπαιδευτικός) «Η ανάπτυξη της ταπητουργίας στα χρόνια του μεσοπολέμου» και Λήδα Ιστικοπούλου «Η ελληνική ταπητουργία», συγγραφέας, διδάκτωρ Παντείου Πανεπιστημίου.

Το πρόγραμμα παρακολούθησαν συνολικά, 1.000 μαθητές και 50 εκπαιδευτικοί.

Το 4ο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα είχε τίτλο «*Τα μέσα μαζικής συγκοινωνίας: τρένο, λεωφορείο, τράμ. Η ιστορική τους ανέλιξη, η σύνδεσή τους με την Νέα Ιωνία και η σημασία τους για το περιβάλλον*» και πραγματοποιήθηκε το χρονικό διάστημα από 18 Νοεμβρίου έως και 2 Δεκεμβρίου 2008.

Ειδικοί μουσειοπαιδαγωγοί 38 παρουσίασαν στα παιδιά το θέμα, κατ' αρχήν μέσω προβολής ειδικού ντοκιμαντέρ (παραγωγής του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ), ενώ είχαν την ευκαιρία να επισκεφθούν ένα αστικό λεωφορείο κατασκευής 1967³⁹, το οποίο βρισκόταν στον αύλειο χώρο του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

---

³⁸ Τον σχεδιασμό του εκπαιδευτικού προγράμματος, τη δημιουργία εκπαιδευτικού φυλλαδίου καθώς και την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος ανέλαβε η Κορίνα Γαβαλά (ιστορικός – μουσειολόγος) και η Ελευθερία Ρείζη (λαογράφος – μουσειοπαιδαγωγός).

³⁹ Το λεωφορείο παραχωρήθηκε από τον Όμιλο Επιχειρήσεων Σαρακάκη, για τις ανάγκες του εκπαιδευτικού προγράμματος.

Το πρόγραμμα παρακολούθησαν συνολικά, 709 μαθητές και 41 εκπαιδευτικοί.

Το 5ο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα είχε θέμα το Ελληνικό «*Θέατρο Σκιών*», τον γνωστό σε όλους μας «Καραγκιόζη» και απευθυνόταν σε μαθητές Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης. Τα βασικά στοιχεία του προγράμματος ήταν η προσέγγιση του θέματος με εποπτικό τρόπο (προβολές, κατασκευές, χρήση υλικών και σχέδια των ηρώων του Καραγκιόζη, παράσταση, έκθεση υλικού κλπ.) και κατάλληλη για τα παιδιά ιστορικολαογραφική αναφορά από τον γνωστό Ιωνιώτη καραγκιοζοπαίχτη κ. Τάκη Κωστιδάκη. Το πρόγραμμα παρακολούθησαν συνολικά, 800 μαθητές και 30 Εκπαιδευτικοί.

Δ. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. από το 2012 και κάθε δύο χρόνια άρχισε να πραγματοποιεί λογοτεχνικούς διαγωνισμούς ενηλίκων με έπαθλο όποιο κείμενο βραβευτεί να εκδοθεί σε 1.000 αντίτυπα. Έτσι έχουμε:

1^{ος} Πανελλήνιος Διαγωνισμός,⁴⁰ 2012, με θέμα: «Αλησμόνητες Πατρίδες της Ανατολής και τα 90 χρόνια μνήμης της». Υπήρξαν τότε 12 συμμετοχές, ενώ δεν απονεμήθηκε βραβείο σε κανένα από τα κείμενα, ενώ απονεμήθηκαν οι εξής διακρίσεις:

Έπαινος στο έργο: «...και η ψυχή στη Σμύρνη...», του Συριανού Γιάννη Ρουσσουνέλου και εύφημος μνεία στα έργα: «Το τραγούδι της γιαγιάς», της Λίνας Μπένου, από το Περιστέρι Αττικής, και «ΓΙΑΣΜΙΝ τρεις και μία νύχτες», του κ. Κώστα Αρβανιτάκη, από το Ηράκλειο της Κρήτης. (Από τα Πρακτικά της Επιτροπής Αξιολόγησης)

2ος Πανελλήνιος Διαγωνισμός, 2013, με θέμα : «1922, η Επόμενη Μέρα».

Η Επιτροπή αξιολόγησης αποφάσισε ομοφώνως να μην δοθεί βραβείο σε κανένα από τα κείμενα που υποβλήθηκαν. Αποφάσισαν να δοθεί έπαινος στο κείμενο με τίτλο «Ερημωμένη πόλη σε ξανακτίζω», της κ. Ελισάβετ Ιακωβρίδου, από το Γύθειο Λακωνίας, διότι κατά την κρίση της Επιτροπής, συγκέντρωνε στοιχεία που μπορούσαν να του προσδώσουν το χαρακτηρισμό του μυθιστορήματος: χαρακτήρες που περιγράφονται με αδρές γραμμές, πλοκή και ανατροπές, ενδιαφέρουσες αλλαγές γεωγραφικού, ιστορικού και πολιτικού σκηνικού, προσωπικά πάθη και περιπέτειες, λογοτεχνικά χαρακτηριστικά που μπορούν να κρατήσουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη. (Από τα Πρακτικά της Επιτροπής Αξιολόγησης)

---

⁴⁰ Την Επιτροπή Αξιολόγησης απαρτιζόταν από τους: Χάρη Σαπουντζάκη, Ζαχαρούρα Καραβά, Καλλιόπη Στεριάδου, Γιάννη Πλαχούρη και Μυρτώ Τσαούση.

3^{ος} Πανελλήνιος Διαγωνισμός, 2014 ⁴¹, με θέμα : «Ο Μικρασιατικός Ελληνισμός και η διαχρονική του πορεία». Η Επιτροπή απένειμε ομόφωνα τη διάκριση του 1^{ου} Βραβείου στο έργο με τίτλο: «Το Πελλαδάρι στους αιώνες», του Δημήτρη Ρήγα, γραμμένο σε έμμετρο λόγο και ομοιοκατάληκτο δεκαπεντασύλλαβο. Η Επιτροπή ομόφωνα, λαμβάνοντας υπόψη και το ότι, είδος του έμμετρου λόγου που ήκμασε κατά το παρελθόν και αποτέλεσε ενδιάμεσο σταθμό για την εξέλιξη της πλούσια ελληνικής λογοτεχνίας, είναι και η έμμετρη διήγηση, εκτίμησε ότι το έργο πρέπει με σύγχρονους όρους να χαρακτηριστεί ως έμμετρο διήγημα και ως τέτοιο να διακριθεί. (Από τα Πρακτικά της Επιτροπής Αξιολόγησης)

4^{ος} Πανελλήνιος Διαγωνισμός,⁴² 2016, με θέμα τη συγγραφή βιογραφίας μιας Μικρασιατικής προσωπικότητας είτε από το χώρο της θρησκείας, της εκπαίδευσης, των τεχνών, είτε της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής. Χρονική περίοδος της ζωής των βιογραφούμενων προσώπων ορίζεται ο 18^{ος} αιώνας, από το 1750 και μετά, ο 19^{ος} και ο 20^{ος} (έως το 1960). Η Επιτροπή απένειμε ομόφωνα το 1^ο βραβείο, για Ιστορική Βιογραφία, στο έργο της Ειρήνης Βεκρή «Ο άνθρωπος που έκανε τις Κυδωνιές ν' ανθίσουν», Ιωάννης Δημητρακέλλης – Οικονόμος. Το έργο, το οποίο χαρακτηρίστηκε από την Επιτροπή ότι διέθετε πρωτοτυπία τόσο για τον τρόπο που η συγγραφέας χειρίστηκε το θέμα της, όσο και για την προσωπικότητα του βιογραφούμενου, η οποία δεν ήταν γνωστή. Το 2^ο βραβείο απονεμήθηκε στο έργο «Χάρισμα και Χρέος», για την λογοτεχνική βιογραφία του Φώτη Κόντογλου, της Ειρήνης Κατσίπη – Σπυριδάκη. Η συγγραφέας ακολούθησε το περίγραμμα της ζωής του Φώτη Κόντογλου από τα παιδικά και φοιτητικά του χρόνια ως την άφιξή του ως πρόσφυγα στη Μυτιλήνη και τέλος στην Αθήνα, με εισιτήριο το λογοτεχνικό του έργο, που έκανε αίσθηση στους λόγιους της εποχής. (Από τα Πρακτικά της Επιτροπής Αξιολόγησης)

Ε. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Εκτός των δράσεων που αναλυτικά περιγράψαμε, το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. διοργανώνει:

- εκδηλώσεις αφιερωματικού περιεχομένου: α) για διαπρεπείς Μικρασιάτες Έλληνες των γραμμάτων και των τεχνών, β) για θέματα ειδικού χαρακτήρα (λ.χ. για τον αθλητισμό και τη μουσική στη Μ. Ασία).
- ετήσιες εκδηλώσεις μνήμης για τη Μικρασιατική Καταστροφή, στις οποίες περιλαμβάνονται ομιλίες ειδικού ενδιαφέροντος. Από το 2015 στις εκδηλώσεις αυτές έχει

---

⁴¹ Η Επιτροπή Αξιολόγησης του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού συστάθηκε με την υπ' αριθ. 29/21-10-2014 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., αποτελούμενη από τους Καλλιόπη Στεριάδου, Χάρη Σαπουντζάκη, Μυρτώ Τσαούση, Ζαχαρούλα Καραβά και Γιάννη Πλαχούρη.

⁴² Η Επιτροπή Αξιολόγησης του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού συστάθηκε με την υπ' αριθ. 45/25-10-2016 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., αποτελούμενη από τους: Χάρη Σαπουντζάκη, Καλλιόπη Στεριάδου, Αρχάγγελο Γαβριήλ και Ζαχαρούλα Καραβά (μέλη του Δ.Σ.)

ενσωματωθεί ο Αγώνας δρόμου με την επωνυμία «Στις γειτονιές των Μικρασιατών Προσφύγων».

- ημερίδες

Το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ εκτός των δικών του εκδηλώσεων:

- συμμετέχει ενεργά στις τοπικές γιορτές και επετείους (Ιωνικές Μέρες⁴³, Μπλόκο Καλογρέζας κ.α.)

- συνεργάζεται στενά με φορείς και άλλα ΝΠΔΔ και συμμετέχει σε εκδηλώσεις τους με θέμα τον ελληνισμό της Μ. Ασίας

---

⁴³ Το 2014 στα πλαίσια των εκδηλώσεων «Ιωνικές Μέρες Τέχνης & Πολιτισμού», ο Πρόεδρος του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ κ. Λουκάς Χριστοδούλου, παρουσίασε την Ιστορία των Αθλητικών Σωματείων της Ν. Ιωνίας, από την ίδρυση της πόλης έως τη μεταπολίτευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Τα Μουσεία του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Σύμφωνα με την Kavanagh «...Τα μουσεία είναι χώροι όπου οι μνήμες και η ιστορία συναντώνται, στο πλαίσιο μιας συναισθηματικής εμπειρίας. Πράγματι, εάν δεν συμβαίνει αυτό, τότε κάτι πάει σοβαρά στραβά. Όταν αισθάνεσαι κάτι, δημιουργείται κίνητρο για να μάθεις κάτι....» (Νάκου, 2009: 76).

Με τον ορισμό αυτόν της Kavanagh θα ξεκινήσουμε το κεφάλαιο για τα μουσεία του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ (Λαογραφικό, Υφαντουργίας-Ταπητουργίας, Ιστορικό Αρχείο), χώρους δηλαδή στους οποίους η μνήμη και τα συναισθήματα παίζουν πρωτεύοντα ρόλο.

Οι επιμελητές τους συνέλεξαν δείγματα του υλικού και άυλου πολιτισμού του πρόσφατου παρελθόντος, ως μέσα ενδυνάμωσης και επικύρωσης της ταυτότητας της Ν. Ιωνίας, με σκοπό να συγκρατήσουν στη μνήμη, ζωντανή την παράδοση του τόπου. Τα αντικείμενα που εκθέτονται στα μουσεία, είναι τα περισσότερα καθημερινά, χωρίς κάποια ιδιαίτερη ιστορική και καλλιτεχνική αξία, που όμως αποτελούν πολιτιστικά κοιτάσματα γιατί προσλαμβάνουν σημασία για τον επισκέπτη μέσα από την ιστορική μνήμη που τα συνοδεύει. Μια φορεσιά, ένα παλιό σκεύος κουζίνας, μια φωτογραφία, ο ξύλινος αργαλειός, το χιτώνιο πολεμιστή του Β΄ παγκοσμίου πολέμου, οι φωτογραφίες των εκτελεσθέντων του Μπλόκου της Καλογρέζας, ο σκύφος της πρωτογεωμετρικής εποχής, και πολλά άλλα, όταν συνδυαστούν με την καταγραφή των ιστοριών που τα συνοδεύουν, ταξιδεύουν τον επισκέπτη σε λησμονημένες ή αγνοημένες ιστορίες, ενώ παράλληλα τον συνδέουν με τρόπους που διαμορφώνουν νοήματα και διασυνδέσεις στη ζωή του (Νάκου, 2009:77).

Η ύπαρξη λοιπών των συλλογών αλλά και τον ίδιων των μουσείων θα λέγαμε ότι οφείλεται στη συμμετοχικότητα και στην αποδοχή του ρόλου τους από τους άμεσους απογόνους των προσώπων που έζησαν τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Πριν παρουσιάσουμε τα μουσεία του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. θα αναφέρουμε τους βασικούς στόχους των δημοσίων μουσείων, από τους οποίους τονίζεται ο κοινωνικός τους ρόλος, ο διεπιστημονικός τους χαρακτήρας αλλά και οι νέοι τρόποι έκφρασης και επικοινωνίας τους.

4.1 Δημόσια Μουσεία: Ορισμοί & Έννοιες

Αν και ο όρος «Μουσείο»⁴⁴ τόσο ετυμολογικά όσο και ως θεσμός συνδέεται με την ελληνική αρχαιότητα, ούτε ως όρος διατήρησε την αρχαία σημασία του, ούτε ως θεσμός την αρχική αρχαία φυσιογνωμία και λειτουργία του. Κατά τους αιώνες και σε διάφορες ιστορικές περιόδους ο όρος διαφοροποιείται ανάλογα με το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον.

Σύμφωνα με τον ορισμό του ICOM⁴⁵, Μουσείο είναι: *«Οργανισμός μόνιμος, χωρίς κερδοσκοπικό χαρακτήρα, υποταγμένος στην υπηρεσία της κοινωνίας και της ανάπτυξής της και ανοιχτός στο κοινό, ο οποίος αποκτά, συντηρεί, μελετά, κοινοποιεί και εκθέτει υλικές μαρτυρίες του ανθρώπου και του περιβάλλοντός του με σκοπό τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία»*. (Οικονόμου, 2003:16).

«Ο ορισμός αναφέρεται στο μακρόχρονο και σταθερό χαρακτήρα των μουσείων που έχουν ως σκοπό τη διαφύλαξη των συλλογών [...] Τονίζει τον κοινωνικό ρόλο και δημόσιο χαρακτήρα των μουσείων [...] περιγράφει τις κύριες λειτουργίες των μουσείων (συντήρηση, μελέτη, καταγραφή), που επικεντρώνονται στις συλλογές και δεν γίνονται αντιληπτές από το ευρύ κοινό». (Οικονόμου, 2003:16-17). Στο δεύτερο μέρος του ορισμού αναφέρονται οι εξωστρεφείς λειτουργίες των Μουσείων, όπως οι εκθέσεις και η επικοινωνία με το κοινό. «Στους σκοπούς [...] αναφέρονται η μελέτη και η εκπαίδευση, που παραδοσιακά συνδέονται με τα μουσεία από την αρχή της εμφάνισής τους, το 17^ο αιώνα, αλλά και η ψυχαγωγία που εκφράζει τις νέες αντιλήψεις για το ρόλο του μουσείου στις μέρες μας» (Οικονόμου, 2003:17).

Ήδη από το 1974, εκτός από τα μουσεία που ακολουθούν στενά τον ορισμό του ICOM, αναγνωρίστηκαν ως μουσεία⁴⁶ και μια σειρά οργανισμοί που δεν ακολουθούν στενά το πνεύμα του.

Συνεπώς, ταυτόχρονα με την εξέλιξη της κοινωνίας, μεταλλάσσεται και ο μουσειακός χώρος και αντανακλά τις κοινωνικο-οικονομικές, επιστημονικές και ιδεολογικές αλλαγές που

---

⁴⁴ Κατά την ελληνική αρχαιότητα το μουσείο ήταν κυρίως χώρος ιερός προς τιμή των Μουσών, οι οποίες προστάτευαν τα γράμματα και τις τέχνες.

⁴⁵ Το International Council of Museums (ICOM) είναι το διεθνές συμβούλιο Μουσείων, δηλαδή ο οργανισμός που ασχολείται με όλες τις λειτουργίες των Μουσείων και τη μελέτη τους παγκοσμίως, καθώς και με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Συστάθηκε το 1946 από την UNESCO και έχει εθνικές επιτροπές σε περισσότερα από 100 κράτη. Ο ανωτέρω ορισμός αναφέρθηκε πρώτη φορά στην 11^η Γενική Σύνοδο του ICOM στην Κοπεγχάγη το 1974 και σταδιακά σε επόμενες Συνόδους ο βασικός ορισμός συμπληρώθηκε, προκειμένου να συμπεριλάβει και νέα είδη μουσείων. (Μ. Οικονόμου, 2003, σελ. 15).

⁴⁶ Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία και συγκεκριμένα το Ν. 3028/2002 άρθρο 45 παρ. 1 *«...Ως μουσείο νοείται η υπηρεσία ή ο οργανισμός μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με ή χωρίς ίδια νομική προσωπικότητα, που αποκτά, δέχεται, φυλάσσει, συντηρεί, καταγράφει, τεκμηριώνει, ερευνά, ερμηνεύει και κυρίως εκθέτει και προβάλλει στο κοινό συλλογές αρχαιολογικών, εθνολογικών και άλλων μαρτυριών του ανθρώπου και του περιβάλλοντός του με σκοπό τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία. Ως μουσεία μπορούν να θεωρηθούν επίσης υπηρεσίες και οργανισμοί που έχουν παρεμφερείς σκοπούς και λειτουργίες, όπως τα μουσεία ανοικτού χώρου...»*.

επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζονται το μουσείο οι άνθρωποι μέσα και γύρω από αυτό. (Οικονόμου, 2003:22).

4.1.1 Το Λαογραφικό ⁴⁷ Μουσείο

Εραστές της παράδοσης θα ονομάζαμε αυτούς που ξεκίνησαν τη δημιουργία του λαογραφικού μουσείου του ΚΕΜΠΠΟ, από τους οποίους μπορεί να έλειπε η σχετική πανεπιστημιακή εκπαίδευση, υπήρχε όμως το βίωμα, στοιχείο που αναπλήρωνε τα κενά και τους βοήθησε να περιγράψουν με εγκυρότητα τα πράγματα, να ερευνήσουν και να καταγράψουν με ευσυνειδησία, τα πλέον ενδιαφέροντα και αξιοπρόσεκτα αντικείμενα που τους εμπιστεύθηκαν.

Σημαντικό ρόλο στη δημιουργία και τον εμπλουτισμό του λαογραφικού υλικού του μουσείου έχουν παίξει μεμονωμένα άτομα δεύτερης και τρίτης γενιάς προσφύγων αλλά και οι τοπικοί μικρασιατικοί σύλλογοι, τα μέλη των οποίων είχαν βιώσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους σε έναν κόσμο που τους φαίνεται να ανήκει σε ένα μακρινό παρελθόν και επιδιώκουν να αποτυπώσουν τα ίχνη του στο μέλλον, ως οφειλή στους προγόνους τους, στους ίδιους του εαυτούς τους αλλά και στις μελλοντικές γενιές.

Στο λαογραφικό μουσείο στεγάζονται αντικείμενα της καθημερινότητας των προσφύγων, τα οποία είναι φορτισμένα με μνήμες και αναπαριστούν μορφές, σχήματα, δράσεις, συμπεριφορές, της παράδοσης εκείνης που έχει αρχίσει να εκλείπει. (Φωτογραφίες των συλλογών του μουσείου στο Παράρτημα).

Πρωταρχικό μέλημα συνεπώς των ανθρώπων που εργάστηκαν για το μουσείο, ήταν η διάσωση αυτών των αντικειμένων, η συντήρησή τους, η κατάταξή τους και η καταγραφή τους. Το μουσείο κινείται στα πλαίσια ενός παραδοσιακού μουσείου, όπου κυριαρχούν τα αντικείμενα, τα οποία θεωρούνται εθνικά κειμήλια και τα οποία αφηγούνται την ιστορία των προσφύγων στον τόπο από τον οποίο προέρχονταν αλλά και στη νέα τους πατρίδα. Η μουσειακή του πρακτική κινείται στα πλαίσια των πρώτων λαογραφικών μουσείων όπου ο

---

⁴⁷ Η ανάπτυξη της λαογραφίας και των λαογραφικών σπουδών στην Ελλάδα τοποθετείται το χρονικό διάστημα μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους και μέχρι τη Μικρασιατική Καταστροφή. Ο Μ. Herzfeld (1982) παρακολουθεί και αναλύει το έργο Ελλήνων και ξένων ερευνητών της λαϊκής παράδοσης και του λαϊκού πολιτισμού, με ιδιαίτερη αναφορά στον Ν. Πολίτη (1852-1921), τον οποίο θεωρεί θεμελιωτή της επιστημονικής λαογραφίας. Στόχος της λαογραφικής έρευνας του Ν. Πολίτη ήταν η επιστημονική απόδειξη της συνέχειας του ελληνικού έθνους από την αρχαιότητα μέχρι το παρόν, ανακαλύπτοντας τα στοιχεία εκείνα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού που είχαν επιβιώσει μέσα στις παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα του απλού λαού της υπαίθρου. Οι μετέπειτα μαθητές του Ν. Πολίτη έδωσαν τον ορισμό της λαογραφίας ως την «επιστήμη του λαϊκού πολιτισμού» που παρατηρεί, περιγράφει και ερμηνεύει τις εκδηλώσεις του λαού, που αφορούν τον υλικό βίο, τον πνευματικό και τον κοινωνικό. Η προσπάθεια διατήρησης στοιχείων του παραδοσιακού πολιτισμού και η προβολή τους οδήγησε στη δημιουργία των λαογραφικών μουσείων. Το δρόμο άνοιξαν οι ιδιωτικές λαογραφικές συλλογές, κάποιες από τις οποίες κληροδοτήθηκαν στο κράτος και κάποιες μετεξελίχθηκαν σε ιδιωτικά μουσεία. Ενώ αρχικά ο σκοπός του ήταν η προβολή όμορφων λαϊκών αντικειμένων, αυτά σταδιακά απέκτησαν έναν πιο ουσιαστικό χαρακτήρα ως δείγματα για την αξιολόγηση της τέχνης του λαού και τον εντοπισμό των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του. (Λουκάτος, 1992, 85-86).

διαρκής εμπλουτισμός της συλλογής με αντικείμενα κάθε τύπου, τα οποία τείνουν να εκλείψουν, είναι ένα χρέος προς την παράδοση και εφόδιο για τη μελέτη του λαϊκού πολιτισμού.

Νέα Ιωνία 25/5/2005

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΔΩΡΗΘΕΝΤΩΝ

Ο υπογράφων... Νίκος Κομνητός... του....., κάτοικος Ν.Ιωνίας....., οδός Α. ΜΑΡΟΔΑΣΑΚΗ....., αρ. Τ.Κ. 14232..... (εφ' εξής δωρητής) παρέδωσε σήμερα άνευ ανταλλάγματος, τα υπό ουδένα τρόπο δωρηθέντα από αυτόν κάτωθι περιγραφόμενα κινητά πράγματα, της νόμιμης και αδιαφιλονίκητης κυριότητάς του, στο δωρεοδόχο Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία «ΚΕΝΤΡΟ ΣΠΟΥΔΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ» (ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ), αισθανόμενος ιδιαίτερο ηθικό καθήκον για αυτή του τη δωρεά:

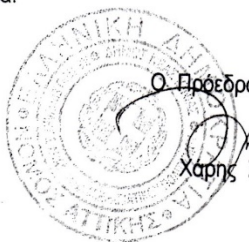
1. Χειρόγραφα και έγγραφα σε καραμανλίδικη και παλαιά τούρκικη γραφή από τη Σύλλη Ικονίου.
2. Πιστοποιητικό βάπτισης από Σύλλη.
3. Οικογενειακό Βιβλιάριο Πρόσφυγος.
4. Φωτογραφία από Ικόνιο.
5. Δύο χειροποίητα χαλάκια για καθίσματα.
6. Κουρτίνα κεντημένη από Μπουρνόβα.
7. Σαλβάρι από Σύλλη.
8. Νυχτικό λευκό με δαντέλα στο λαιμό.
9. Πουκάμισο λευκό με δαντέλα στο λαιμό, αμάνικο από Ικόνιο.
10. Τρία διακοσμητικά γιακαδάκια.
11. Μαξιλαροθήκη μικρή από Σμύρνη.
12. Ποτηράκι πλύσης ματιού, «για πονόματο».
13. Καρέ λευκό κοφτό με δανδέλα.
14. Δύο κουρτινάκια, κοφτό λευκό.
15. Φωτογραφία Ελισάβετ Βασιλείου από Σύλλη.
16. Πιάτο αλουμινένιο.
17. Τάσι χαμάμ.

Τα ως άνω κινητά παρελήφθησαν από τους νομίμως εξουσιοδοτημένους για αυτή την παραλαβή μέλη του Δ.Σ. του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. κ.κ. Γεώργιος Λαουράκης.....

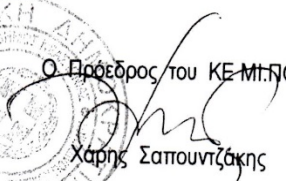
Εφ' εξής τα ως άνω κινητά περιέρχονται στην πλήρη και αποκλειστική κυριότητα του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., το οποίο δύναται, ενδεικτικά, να τα περιλάβει στο εκθεσιακό υλικό των Μουσείων του (Λαογραφικό – Υφαντουργίας), να τα εκθέσει στο κοινό κ.ο.κ. Το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ, όπως εκπροσωπείται νόμιμα ευχαριστεί το δωρητή, για αυτή του τη δωρεά.

Ο Δωρητής

Ν. Κομνητός

Ο Πρόεδρος του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Γεώργιος Σαπουντζάκης

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΔΩΡΗΘΕΝΤΩΝ

Η υπογράφουσα.....**Σοφιάδου Αικατερίνη**.....του **Ανέστη**....., κάτοικος ...**Ν Ιωνίας**....., οδός **Παύλου Μελά**....., αρ...**61** ...Τ.Κ...14231..... παρέδωσε σήμερα άνευ ανταλλάγματος, τα υπό ουδένα τρόπο δωρηθέντα από αυτήν κάτωθι περιγραφόμενα κινητά πράγματα, της νόμιμης και αδιαφιλονίκητης κυριότητάς της, στο δωρεοδόχο Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία **«ΚΕΝΤΡΟ ΣΠΟΥΔΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ» (ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ)**, αισθανόμενη ιδιαίτερο ηθικό καθήκον για αυτή της τη δωρεά:

1. Ένα σινί (ρηχό ταψί χάλκινο) διαμέτρου 60 εκ., του 1890 από Νεάπολη, με νεότερη ξύλινη, πτυσσόμενη, αραβική βάση.
2. Μαξιλαροθήκη παιδική 40X25 εκ. από Τραπεζούντα του 1906.
3. Χαλί μάλινο (Περσικό Άγκρα) 150X110 εκ. του 1890 από Νεάπολη.
4. Πετσέτα υφαντή με πλεχτή δαντέλα και αρχικά Κ.Π. της Πηνελόπης Κεϊχοπούλου 150X48 εκ. από Τραπεζούντα 1910.
5. Μαξιλάρι κεντητό με βυζαντινή βελονιά σε μαύρο φόντο 55X38 εκ. από Τραπεζούντα 1916.
6. Δύο κομμάτια από κλίμα το ένα 100X70 εκ. και το άλλο 67X47 εκ. του 1890 από Νεάπολη.
7. Πλεχτό διχτάκι για ψώνια του 1926.
8. Πιστοποιητικό Βαπτίσματος της Ιεράς Μητρόπολης Καισαρείας του 1912.
9. Μαστραπάς χάλκινος από Νεάπολη του 1890
10. Πετσετάκι λευκό με κέντημα στη μία γωνία 19X19 εκ.
11. Αντίγραφο φωτογραφίας από σχολική εκδρομή της Σχολής Σαπουντζάκη 2/6/1951.

Τα ως άνω κινητά παρελήφθησαν από τους νομίμως εξουσιοδοτημένους για αυτή την παραλαβή μέλη του Δ.Σ. του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. κ. κ Χάρη Σαπουντζάκη Χρίστο Χατζηγιάννου και Μάκη Λυκούδη.

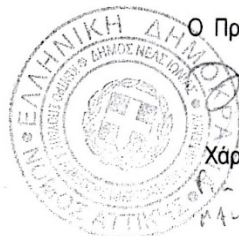
Τα ως άνω αντικείμενα κατεγράφησαν όπως ακριβώς τα εδήλωσε η δωρήτρια.

Εφ' εξής τα ως άνω κινητά περιέρχονται στην πλήρη και αποκλειστική κυριότητα του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., το οποίο δύναται, ενδεικτικά, να τα περιλάβει στο εκθεσιακό υλικό των Μουσείων του (Λαογραφικό – Υφαντουργίας), να τα εκθέσει στο κοινό κ.ο.κ. Το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ, όπως εκπροσωπείται νόμιμα ευχαριστεί τη δωρήτρια, για αυτή της τη δωρεά.

Η Δωρήτρια

Ο Πρόεδρος του ΚΕ ΜΙ.ΠΟ.

Χάρης Σαπουντζάκης

Εν τω παρελθόντι
Χάρης Σαπουντζάκης
Πρόεδρος ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

4.1.2 Το Ιστορικό Αρχείο

Σκοπός του Ιστορικού Αρχείου είναι η ταξινόμηση και η μελέτη κάθε μορφής αρχειακού υλικού που αναφέρονται σε σημαντικά θέματα της ιστορίας της Νέας Ιωνίας, από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα. Τα αρχεία του Δήμου και των Νομικών του Προσώπων, των θρησκευτικών, εκπαιδευτικών και λοιπών αρχών της πόλης, των οργανώσεων και των σωματείων αλλά και των φυσικών προσώπων. Έγγραφα, φωτογραφίες, αντικείμενα, ταινίες, ημερολόγια, έντυπα, εφημερίδες, περιοδικά, προκηρύξεις, αλληλογραφία, προγράμματα κ.α. μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμα τεκμήρια για την εν λόγω προσπάθεια. Περιλαμβάνει και τη βιβλιοθήκη με εκδόσεις που αφορούν τη Μ. Ασία, βιβλία σε Καραμανλίδικη⁴⁸ γραφή, έγγραφα δημοτών (δημόσια και ιδιωτικά) είτε από τη Μ. Ασία είτε από τη Ν. Ιωνία.

Πολύ σημαντικό είναι το αρχείο, μαγνητοφωνημένων και βιντεοσκοπημένων προσωπικών συνεντεύξεων, με πρόσφυγες πρώτης⁴⁹ και δεύτερης γενιάς, αλλά και μη πρόσφυγες, που έχει συγκεντρωθεί, και αφορά τη ζωή στις πατρίδες της Ανατολής αλλά και μετά στη Ν. Ιωνία κατά τις πρώτες δεκαετίες από την ίδρυσή της, ενώ σε αυτές περιέχονται και αρκετά λαογραφικά στοιχεία των πατρίδων της Μικράς Ασίας.

Παραθέτουμε ένα σχετικό απόσπασμα από δημοσιευμένο κείμενο στο περιοδικό του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., τον Νοέμβριο του 2008, από την επιτροπή δράσης⁵⁰: «...Δε θα ξεχάσω το δημοτικό σύμβουλο Κώστα Ιωαννίδη, και όσα μας είπε για τις πρώτες μουσικές κομπανίες στη Νέα Ιωνία. Τη Λαύρα Ιωαννίδου, ξαδέλφη του Στέλιου Καζαντζίδη, με τις ιστορίες της για το λαϊκό βάρδο. Τη χειμαρρώδη Δέσποινα Βενετσανοπούλου από το Νεβ-Σεχίρ. Είχε τόσα να

---

⁴⁸ Τα караμανλίδικα βιβλία, γραμμένα στα τουρκικά με ελληνικούς χαρακτήρες, εκδόθηκαν από τους Ορθοδόξους τουρκόφωνους πληθυσμούς της Μικράς Ασίας στα μεγάλα τυπογραφεία της Βενετίας, της Σμύρνης και της Κωνσταντινούπολης. Σήμερα αποτελούν αντικείμενο ενδιαφέροντος των ειδικών, ελλήνων και ξένων, ερευνητών. www.kms.org.gr/Συλλογές/ΕκδόσειςστηνΚαραμανλίδικηΓραφή.aspx

⁴⁹ Το αρχείο του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών που ιδρύθηκε το 1930 στην Αθήνα από τη Μέλπω και τον Οκτάβιο Μερλιέ περιέχει ένα σπουδαίο αρχείο προφορικής ιστορίας 5.100 αφηγήσεις Ελλήνων προσφύγων από τη Μικρά Ασία για τη ζωή τους στην πατρίδα. Το 1980 και το 1982 αντίστοιχα το Κέντρο εξέδωσε, σε δύο τόμους, μια επιλογή από τις αφηγήσεις με θέμα την «Εξοδο», την αναγκαστική έξοδο των Ελλήνων της Μικράς Ασίας, ύστερα από την ήττα και την υποχώρηση του ελληνικού στρατού το 1922.

Οι προσωπικές αφηγήσεις έχουν ενταχθεί ως αυτόνομο είδος στα είδη της λαϊκής λογοτεχνίας που μελετούν οι λαογράφοι από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 και τις αρχές της δεκαετίας του 1970. Η παράλληλη ερευνητική αξιοποίηση των αφηγήσεων και ιστοριών ζωής από τα πεδία της προφορικής ιστορίας, της κοινωνικής ανθρωπολογίας και της κοινωνιολογίας, σε συνδυασμό με τη φιλολογική μελέτη του αυτοβιογραφικού είδους στα πλαίσια της γενικότερης αφηγηματικής στροφής στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες, ενίσχυσαν το λαογραφικό ενδιαφέρον για την κειμενοκεντρική κυρίως ανάλυση των προσωπικών αφηγήσεων. Στην Ελλάδα η πρώτη συστηματική καταγραφή προσωπικών αφηγήσεων ήταν εκείνη των βίων των μικρασιατών προσφύγων που ξεκίνησε το 1933 με την άοκνη προσπάθεια της μικρασιάτισσας λαογράφου Μέλπω Λογοθέτη-Μερλιέ που δημιούργησε το Αρχείο Μικρασιατικής Λαογραφίας.

Ωστόσο το πέρασμα από τη συλλογή του υλικού των προσωπικών αφηγήσεων στην ερευνητική αξιοποίησή του σημειώνεται στην ελληνική λαογραφία κατά τη μεταπολιτευτική περίοδο αρχικά από δύο κορυφαίους λαογράφους, το Μ. Γ. Μερακλή και την Άλκη Κυριακίδου-Νέστορος και στη συνέχεια και από άλλους σύγχρονους λαογράφους (Κακάμπουρα 2008, σ. 93-103).

⁵⁰ Είχε οριστεί ειδική επιτροπή, με μέλη: την Χρυσάνθη Αθηνάκη, την Φραντζέσκα Βουδούρογλου-Λάνγκεφανς και τον κύριο Στάθη Ουλκέρογλου. Επικουρικά και σε ειδικές περιπτώσεις είχαν βοηθήσει ο τότε Πρόεδρος Χάρης Σαπουντζάκης, ο Μάκης Λυκούδης και ο Χρήστος Χατζηϊωάννου.

διηγηθεί για τη ζωή και τους αγώνες της [...] Την Κατίνα Λαζαρίδου, που δούλεψε στην κλωστοϋφαντουργία. Μας μίλησε και για τον κόνιαλη πατέρα της, που ως το θάνατό του, το 1975, έγραφε τούρκικα με ωραία ελληνική γραφή (καραμανλήδικα), ενώ μιλούσε μόνο τούρκικα με την κόρη του κι εκείνη του απαντούσε ελληνικά. Αξέχαστη και η υψίφωνος Εύχαρις Γιαλούρη, με γλαφυρές αναμνήσεις από την παιδική της ηλικία στη Σμύρνη. Σε μία δεύτερη συνέντευξη τη βιντεοσκοπήσαμε να τραγουδά κλασικά κομμάτια, αλλά και σμυρνέϊκα τραγούδια. Επισκεφθήκαμε το Σουλβέστρο Βιτάκη από την Κάτω Παναγιά, το συγγραφέα Ευάγγελο Μινιώτη, και άλλους ακόμα. Κάθε συνέντευξη και μία εξομολόγηση...» (Φραντζέσκα Βουδούρογλου – Λάνγκενφας, 2007:3)

Στο ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ διατηρούνται ακριβή αντίγραφα ενός σκύφου και δύο μικρών ληκύθων, (τα πρωτότυπα βρίσκονται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο) εξαιρετικά δείγματα πρωτογεωμετρικής τέχνης της περιόδου 1100 π.χ., τα οποία κατασκευάστηκαν στα εργαστήρια του Αρχαιολογικού Μουσείου, και βρέθηκαν κοντά στο Αναξαγόρειο Γυμνάσιο. Στοιχεία για την περίοδο της Κατοχής και την Αντιστασιακή δράση⁵¹ αλλά και του Εμφυλίου πολέμου στη Νέα Ιωνία βρίσκονται στο Αρχείο.

4.1.3 Το Μουσείο Υφαντουργίας – Ταπητουργίας

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι η βιομηχανία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική οργάνωση της πόλης της Νέας Ιωνίας. Όπως έχουμε αναφέρει ανωτέρω στο δεύτερο κεφάλαιο η βιομηχανική ιστορία της Ν. Ιωνίας ξεκίνησε το 1923 με την απόφαση για την εγκατάσταση των πρώτων προσφύγων από την Σπάρτη της Πισιδίας. Η βιομηχανική δραστηριότητα στην πόλη επεκτάθηκε σε δύο βασικά βιομηχανικά συγκροτήματα, το ένα στο βορειοανατολικό άκρο του οικισμού, στη σημερινή περιοχή της Ελευθερούπολης και το άλλο στο νοτιοδυτικό άκρο, στην περιοχή του σημερινού Περισού. Παρά την μεγάλη αποβιομηχάνιση της δεκαετίας του '80, και τις οικονομικές αλλαγές που έχουν συντελεστεί τα τελευταία χρόνια, σήμερα στη Νέα Ιωνία διατηρείται

---

⁵¹ Ήταν άνοιξη του 1944, λίγο πριν ελευθερωθεί η Ελλάδα από τα στρατεύματα της Γερμανικής κατοχής και η Νέα Ιωνία συμπλήρωνε 20 χρόνια ύπαρξης αφού είχε ιδρυθεί από τους πρόσφυγες της Μ. Ασίας. Στην κοινωνική της σύνθεση είχε έντονο το εργατικό στοιχείο, το οποίο στελέχωνε τις βιομηχανίες και βιοτεχνίες της περιοχής, στοιχείο που όπως ήταν φυσικό βρέθηκε στην πρώτη γραμμή του αντιστασιακού αγώνα. Ήδη από τον Σεπτέμβριο του 1943, αρχικά, οι εργαζόμενοι ανθρακωρύχοι των λιγνιτωρυχείων που λειτουργούσαν στο τμήμα της πόλης μεταξύ των ορίων της Καλογρέζας, του Ηρακλείου και του Ολυμπιακού Σταδίου και λίγο αργότερα οι κλωστοϋφαντουργοί στα διάφορα εργοστάσια της πόλης ξεκινούν απεργίες με σκοπό την καλύτερευση των συνθηκών ζωής και εργασίας. Οι έντονες απεργιακές κινητοποιήσεις ενοχλούν τους γερμανούς που ετοιμάζονται για ενέργειες εκφοβισμού. Στις 16 Μαρτίου 1944, μετά από μπλόκο των Γερμανών και των Ταγμάτων Ασφαλείας που γίνεται στην Καλογρέζα, εκτελούνται 22 άντρες, μεταξύ των οποίων και ένας Ιταλός αντιφασίστας. Το 1982 με ευθύνη του τότε Δημάρχου Γιάννη Δομνάκη τοποθετήθηκε στον τόπο της εκτέλεσης αναθηματική στήλη, στην οποία είναι γραμμένα τα ονόματα των εκτελεσθέντων. Το 1983 το Δημοτικό Συμβούλιο Ν. Ιωνίας με ομόφωνη απόφασή του καθιέρωσε την επέτειο του Μπλόκου της Καλογρέζας ως Εθνική Τοπική Εορτή.

σημαντικός αριθμός βιομηχανικών και βιοτεχνικών κτιρίων, τα οποία χαρακτηρίζουν τη φυσιογνωμία της. Από αυτά τα κτίρια, που βρίσκονται «εγκλωβισμένα» μέσα στην πόλη, μερικά βρίσκονται σε λειτουργία, άλλα υπολειτουργούν ή έχουν αλλάξει χρήση και άλλα έχουν αφήσει πίσω τους «όμορφα» ερείπια.

Σήμερα υπάρχουν στη βιομηχανική ζώνη της Ελευθερούπολης, από τις μεγάλες υφαντουργίες μόνο η εριοβιομηχανία «Τρία Άλφα» (που υπολειτουργεί) και ελάχιστα υφαντήρια. Το εργοστάσιο της «Μουταλάσκη Α.Ε» έχει ανακατασκευαστεί και χρησιμοποιείται για διάφορες εμπορικές χρήσεις.

Από τα βιομηχανικά κελύφη στη ζώνη του Περισού, υπάρχει το επιβλητικό κτήριο της «Βαμβακουργιάς» όπου δυστυχώς δεν έχει κηρυχθεί διατηρητέο, και στεγάζει εμπορικές χρήσεις. Σήμερα στην περιοχή του Περισού, από την ιστορία του μεγάλου βιομηχανικού συγκροτήματος της «Ελληνικής Εριουργίας Α.Ε.» σώζονται ελάχιστα κτίσματα (βαφεία και λοιποί χώροι).

Το Μουσείο Υφαντουργίας – Ταπητουργίας του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ γεννήθηκε από την ανάγκη να περισωθεί η μνήμη αυτών των κλάδων παραγωγής που άκμασε στη Νέα Ιωνία. Όταν συστάθηκε ως Νομικό Πρόσωπο με την συμπαράσταση του Συνδέσμου Κλωστοϋφαντουργών Μικροβιοτεχνών και Μικροβιομηχάνων Ν. Ιωνίας, προσπάθησε να ανταποκριθεί στην ανάγκη αυτή. Στόχος του να περισώσει στοιχεία από τις συνθήκες εργασίας των πρώτων οικιστών της Ν. Ιωνίας.

Στο Μουσείο Υφαντουργίας – Ταπητουργίας του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., τα περισσότερα μηχανήματα προέρχονται από δωρεές ιδιωτών, κλωστοϋφαντουργών και καλτσοποιών της Νέας Ιωνίας, και κάποια από διάφορους φορείς του Λεκανοπεδίου αλλά και από την υπόλοιπη Ελλάδα όπως ο Σύλλογος Φίλων Μετάξης στο Σουφλί.

Στο εν λόγω μουσείο η ανταπόκριση των υφαντουργών, βιομηχάνων – βιοτεχνών, ήταν μεγάλη αλλά και απλών πολιτών που διέθεταν συναφή αντικείμενα, ξύλινοι αργαλειοί χαλιού⁵² και υφαντικής, σιδερένιοι μεταγενέστεροι, καλτσομηχανές, πλεκτομηχανές, κομποδετικές μηχανές, βαφικές και τα παρελκόμενά τους, όλα δείγματα της ανάπτυξης της υφαντουργίας και της ταπητουργίας στη Νέα Ιωνία, σε περασμένα χρόνια.

---

⁵² Με απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού, η οποία δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 1673/28-7-2011, μετά από ομόφωνη γνωμοδότηση του Κεντρικού Συμβουλίου Νεοτέρων Μνημείων (υπ' αριθ. 12/5-5-2011), κηρύχθηκαν ως μνημεία (σύμφωνα με το άρθρο 20, παρ. 1^ε του Ν. 3028/2002), τρεις (03) αργαλειοί ταπητουργίας κάθετου τύπου, δύο από τους οποίους βρίσκονται στο ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ και ένας στο κτήριο της Ένωσης Σπάρτης Μ. Ασίας. Το Τμήμα Τεκμηρίωσης και Προστασίας Κινητών Πολιτιστικών Αγαθών της Δ/σης Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, στην εισήγησή του θεώρησε ότι οι ως άνω αργαλειοί αποτελούν αξιόλογα δείγματα πρώιμης ταπητουργικής τεχνολογίας. Ο παραπάνω εξοπλισμός είναι συνδεδεμένος με την ιστορία της ταπητουργίας στην Ελλάδα, με την τοπική ιστορική μνήμη, καθώς και με την προσφυγική και εργατική ταυτότητα του τοπικού πληθυσμού.

Όλα αυτά είναι ιδιαίτερος σημαντικά, γιατί: αποτελούν τεκμήρια των δραστηριοτήτων της ζωής τόσο των προσφύγων όσο και των αντρών και γυναικών της περιόδου εκείνης, αλλά και υλικά τεκμήρια, που θυμίζουν την άλλοτε ακμάζουσα βιομηχανική εργατούπολη της Ν. Ιωνίας. Είναι στοιχεία με ιδιαίτερη κοινωνική αξία και προσδίδουν μια σημαντική αίσθηση ταυτότητας. Κατά συνέπεια τόσο τα κτίρια και οι κατασκευές που δημιουργήθηκαν για βιομηχανικές δραστηριότητες, οι διαδικασίες και τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν μέσα στις κατασκευές αυτές, μαζί με όλες τις άλλες υλικές και άυλες εκδηλώσεις τους, έχουν θεμελιώδη σημασία. Η ιστορία τους, και η σημασία τους ως σημαντικά και χαρακτηριστικά παραδείγματα πρέπει να προστατευθούν, να καταγραφούν, και να διατηρηθούν προς χρήση και όφελος του σήμερα και του αύριο.

Το μουσείο έχει δημιουργήσει μια πολύ σημαντική βάση των ανθρωπίνων δεξιοτήτων που ενέχονται σε παλιές και απηρχαιωμένες βιομηχανικές διαδικασίες και είναι ο μοναδικός φορέας ο οποίος έχει την ευκαιρία καταγραφής των βιομηχανικών χώρων της Ν. Ιωνίας πριν αυτοί σταματήσουν να λειτουργούν (και ως χώροι και ως διαδικασία). Καταγραφής που θα αφορά τα αρχεία των επιχειρήσεων, τα δείγματα των βιομηχανικών προϊόντων τους (σχέδια, φωτογραφίες κ.α.), βιντεοσκοπήσεις των κινούμενων αντικειμένων, αναμνήσεις ανθρώπων που είναι ακόμα διαθέσιμες. Οι συνεργασίες του μουσείου με συλλόγους (π.χ. Σύνδεσμος Υφαντουργών) και εθελοντές παίζει σημαντικό ρόλο στον εντοπισμό αυτών των στοιχείων, στη διατήρηση, στη διάδοση των πληροφοριών. Η οργάνωση όλου αυτού του υλικού, η ηλεκτρονική καταγραφή του θα τα κάνει να έχει εύκολη πρόσβαση το κοινό και ιδιαίτερα χρήσιμα στον ερευνητή.

Μέσα από την συστηματική δουλειά που έχει κάνει το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ για την καταγραφή της βιομηχανικής κληρονομιάς της Νέας Ιωνίας μπορεί να είναι ένας σημαντικός συνδιαμορφωτής και εταίρος σε προγράμματα διατήρησης και αξιοποίησής της, ως αναπόσπαστο μέρος της εν γένει πολιτισμικής κληρονομιάς, όπως ήπιας και φιλικής προσαρμογής και επανάχρησης των βιομηχανικών κτισμάτων, προκειμένου αυτά να επιβιώσουν και να παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην πολιτική για την ανάπτυξη (κοινωνική, οικονομική αναζωογόνηση) της Νέας Ιωνίας.

Στο μουσείο βλέπεις μια στοργή για τη βιομηχανική κληρονομιά και μια εκτίμηση της αξίας της, είναι θεωρούμε δύο στοιχεία που βοηθούν στη διατήρησή της, των τεκμηρίων, αλλά και σημαντικό μέσο προστασίας και ερμηνείας της βιομηχανικής κληρονομιάς.

Η επισκεψιμότητα των μουσείων είναι πολύ μεγάλη. Τα επισκέπτονται σχεδόν σε εβδομαδιαία βάση σχολεία Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης (δημόσια και ιδιωτικά), από όλη την Αττική, φοιτητές Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων, μέλη Σωματείων και πολιτιστικών οργανώσεων, αλλά και κοινωνικοί φορείς (π.χ. ΚΑΠΗ). Στις επισκέψεις αυτές γίνεται

παρουσίαση και συζήτηση για τα ιστορικά γεγονότα της Μικρασιατικής Καταστροφής, αναφορά στην εγκατάσταση των προσφύγων στην Νέα Ιωνία, και στην απασχόλησή τους στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας, μέσα από ένα πλούσιο φωτογραφικό υλικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Επίλογος

“The past is a foreign country. People do things differently there”

L. Hartley

Από το 2003, έτος ίδρυσης του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., μέχρι σήμερα, έχουν περάσει δέκα πέντε (15) χρόνια. Με έναν πρώτο απολογισμό της πορείας του, όπως παρουσιάστηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, αντιλαμβάνεται κανείς ότι ήταν δημιουργικά χρόνια, σε σχέση με τους καταστατικούς σκοπούς του οργανισμού, τους οποίους εξυπηρέτησε με σοβαρότητα και συνέπεια.

Σήμερα, τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει είναι πολλαπλά, και από τον τρόπο επίλυσής τους θα εξαρτηθεί και η βιωσιμότητά του. Έχει να αντιμετωπίσει «απειλές» και «αδυναμίες» τόσο από το εξωτερικό όσο και από το εσωτερικό του περιβάλλον, τις οποίες πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τους τόσο το Νομικό Πρόσωπο όσο και ο Δήμος.

Κατ' αρχήν ας δούμε τις συμβαίνει σήμερα στο εξωτερικό του περιβάλλον.

Σύμφωνα με τον κώδικα Δήμων & Κοινοτήτων και ειδικότερα βάσει του άρθρου 75 (αναφέρεται αναλυτικά στο παράρτημα), ο πολιτισμός εντάσσεται στους τομείς αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς θεωρείται ότι συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας περιοχής. Η εφαρμογή του «Καλλικράτη» συνέτεινε στην αποκέντρωση των περιφερειών και συνέβαλλε ώστε να παραχωρηθούν νέες πολιτιστικές αρμοδιότητες στις περιφέρειες και τους δήμους, δημιουργώντας έτσι ένα περιβάλλον δυνάμει πολιτιστικής ανάπτυξης. Από την άλλη όμως οι πρόσθετες αρμοδιότητες, σε συνδυασμό με τις συνενώσεις των δήμων και τις υποχρεωτικές συγχωνεύσεις δημοτικών επιχειρήσεων και νομικών προσώπων, που ανέπτυσαν πολιτιστική δραστηριότητα, επηρέασε την άσκηση πολιτιστικής πολιτικής των δήμων. Επιπρόσθετα η οικονομική κρίση στην Ελλάδα σήμερα έχει επηρεάσει, εκτός από τη ζωή των πολιτών, και τους θεσμούς όπως είναι η Τ.Α. με τους περιορισμούς

τόσο των δαπανών όσο και των ανθρωπίνων πόρων (διαθεσιμότητα, περιορισμός νέων προσλήψεων), γεγονός που επηρεάζει και τον τομέα του πολιτισμού.

Το δυσμενές αυτό εξωτερικό περιβάλλον επηρεάζει το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. το οποίο καλείται:

- Να διαχειριστεί έναν μικρό προϋπολογισμό που ανέρχεται στο ποσό των πενήντα χιλιάδων Ευρώ (50.000 €), εκ των οποίων τα δύο πέμπτα 2/5 αφορούν την μισθοδοσία και τις εργοδοτικές εισφορές, ενός υπαλλήλου που απασχολεί, καθώς και λοιπά λειτουργικά έξοδα.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα:

α) να μην μπορεί να προβεί σε έναν μακροπρόθεσμο σχεδιασμό των δραστηριοτήτων του, κάποιες από τις οποίες (π.χ. εκπαιδευτικά προγράμματα προφορικές αφηγήσεις⁵³, ξεναγήσεις κ.α.), χρειάζονται και πόρους αλλά και τους κατάλληλους ανθρώπους για την υλοποίησή τους.

Η ανάπτυξη και ο εμπλουτισμός των μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων είναι πρακτικές που χρησιμοποιούνται πλέον από τους περισσότερους πολιτιστικούς χώρους και μουσεία. Τα προγράμματα αυτά πρέπει να είναι ελκυστικά στα παιδιά, να συνδυάζουν την εκπαίδευση με την ψυχαγωγία μέσα από ένα πλέγμα δράσεων και εκδηλώσεων, εμπλέκοντας παράλληλα και όλη την οικογένεια (π.χ. πραγματοποίηση προγραμμάτων τις Κυριακές), προκειμένου να είναι ενεργό κομμάτι της ευρύτερης τοπικής κοινωνίας.

Οι προφορικές αφηγήσεις μπορούν να υποστηρίξουν τα αντικείμενα των συλλογών των μουσείων του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. και παράλληλα να χρησιμοποιηθούν ως ηχητικά ή οπτικοακουστικά εκθέματα τα οποία θα τα συνοδεύουν ακόμη και ως δομικά μέρη μέσω ηλεκτρονικών διαδραστικών εφαρμογών. Μέσω των προφορικών αφηγήσεων εκθέτονται παράλληλα και τα συναισθήματα, οι αντιδράσεις και οι αναμνήσεις των ανθρώπων, στοιχεία δηλαδή που υπερβαίνουν τη φυσική υπόσταση των αντικειμένων και αφορούν εμπειρίες ζωής. (Ειρ. Νάκου, 2009:79). Η κοινή παρουσίαση υλικών και άυλων στοιχείων της πολιτισμικής κληρονομιάς κυρίως με τα μέσα και τα εργαλεία της νέας τεχνολογίας καθιστά ακόμα περισσότερο προσιτό και κατανοητό το ιστορικό παρελθόν για διάφορες και διαφορετικές κοινωνικές ομάδες.

Όσον αφορά το Ιστορικό Αρχείο θα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα η μουσειακή αφήγηση στηριζόμενη στις ιστορίες ζωής των ανθρώπων που έζησαν ή ζουν στην Νέα Ιωνία με σεβασμό στις ατομικές ιδιαιτερότητες και τις αντίστοιχες ατομικές εμπειρίες. Η κοινοποίηση της ιστορίας της Ν. Ιωνίας, της παράδοσής της, της σύγχρονης κουλτούρας της και οτιδήποτε αποτελεί τη μνήμη της, συλλέγοντας, εκθέτοντας, διερευνώντας και καθιστώντας τη

---

⁵³ Οι προφορικές αφηγήσεις, σίγουρα μας παρέχουν ένα μέσο για να προσεγγίσουμε το παρελθόν, όμως δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι η διαδικασία της καταγραφής από την οποία εξαρτάται και η ποιότητα μιας προφορικής αφήγησης, πρέπει να πραγματοποιείται από άτομα που γνωρίζουν να την διαχειριστούν.

προσιτή⁵⁴. Μέσα από το Ιστορικό Αρχείο, μπορεί να δημιουργηθεί το μουσείο πόλης της Ν. Ιωνίας, έτσι θα επιτευχθεί η σύνδεση παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος. Οι ιστορίες των παλαιότερων, τα έθιμα, τα υλικά κατάλοιπα θα εμπλακούν με την καθημερινότητα και την οπτική του τόπου μέσα από τα μάτια των ίδιων των κατοίκων που τα ζουν. Το μουσείο πόλης δεν χρειάζεται να παρουσιάσει μεγάλες συλλογές. Θεωρούμε ότι θα ήταν δημιουργικό το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. να αναπτύξει κάποιας μορφής συνεργασίας με ομάδες προφορικής ιστορίας. Οι ξεναγήσεις στα μουσεία, το οπτικοακουστικό υλικό που τις συνοδεύει καθώς και οι ιστορικές αναφορές, λόγω της έλλειψης, τόσο μόνιμου προσωπικού, όσο και εξωτερικών συνεργατών, πραγματοποιούνται από τον Πρόεδρο του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. και από μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, οι οποίοι καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, προκειμένου να ανταποκριθούν στο αυξημένο ενδιαφέρον των επισκέψεων. Παράλληλα λόγω της μικρής διοικητικής δομής του οργανισμού και της έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού ο Πρόεδρος του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ, και τα μέλη του Δ.Σ., έχουν αναλάβει ρόλους «πολιτιστικού διαχειριστή», και είναι αυτοί που ασχολούνται με τον σχεδιασμό, την οργάνωση, την καθοδήγηση και τον έλεγχο των δράσεων του, ενώ σε κάποιες ιδιαίτερες περιπτώσεις (συνδιοργάνωση εκδηλώσεων) με την εθελοντική προσφορά μελών των προσφυγικών σωματείων του Δήμου, με τα οποία υπάρχει μια αραστή συνεργασία.

β) να μην μπορεί να παρακολουθήσει τις νέες ψηφιακές τεχνολογίες και να τις συμπεριλάβει στη λειτουργία του.

Δεν μπορεί να αναπτύξει μια ψηφιακή στρατηγική, προκειμένου να γίνει πιο αποτελεσματικό στην επικοινωνία του, να προκαλέσει το ενδιαφέρον σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο, να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για διεύρυνση, ποιοτική και ποσοτική του κοινού του. Με την ηλεκτρονική καταγραφή και ψηφιοποίηση των συλλογών των μουσείων, είτε αφορούν τα αντικείμενα, είτε οτιδήποτε άλλο αποτελεί τμήμα των συλλογών τους, αυτή θα μπορούσε να χρησιμεύσει σε μια σειρά νέων ψηφιακών εφαρμογών με πρώτη βεβαίως την ίδια την ιστοσελίδα του Νομικού Προσώπου. Πάνω στην ιστοσελίδα αυτή μπορούν να παρουσιάζονται μια σειρά από εφαρμογές με αντικείμενο τα μουσεία, όπως τρισδιάστατες περιηγήσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα, παιχνίδια, εικονικές θεματικές εκθέσεις κ.ο.κ. Μία από τις πλέον προηγμένες μορφές ψηφιακών αντικειμένων πολιτιστικής κληρονομιάς είναι τα

---

⁵⁴ Πολλά σύγχρονα μουσεία ενδιαφέρονται να συλλέγουν και να εκθέτουν στοιχεία που συνδέονται με την ιδιαίτερη ζωή πραγματικών ανθρώπων. Ενδεικτικά παραδείγματα αυτών των τάσεων στη Βρετανία είναι το Μουσείο της πόλης του Εδιμβούργου, όπου για την έκθεση «The People's Story», συνεργάστηκε με ανθρώπους της περιοχής, με στόχο την προβολή προσωπικών αναμνήσεων από τη ζωή και την εργασία τους στο Εδιμβούργο. Αντίστοιχα το Μουσείο του Κρόντον για την έκθεση «Lifetimes», επιλέχθηκε μια μουσειακή αφήγηση που στηριζόταν στις ιστορίες ζωής των ανθρώπων που έζησαν ή ζουν στην περιοχή. (Ειρ. Νάκου, 2009, σελ. 79).

«εικονικά περιβάλλοντα», τα οποία αναπαριστούν ψηφιακά τη μορφή χώρων ή και αντικειμένων. Ο χρήστης έχει τη δυνατότητα τόσο της «εικονικής περιήγησης» όσο και της διαδραστικότητας. Η εικονική περιήγηση μπορεί να συμβάλλει στην επίλυση σημαντικών προβλημάτων, όπως π.χ. η έλλειψη χώρων έκθεσης, πρόβλημα που θεωρούμε ότι αντιμετωπίζουν τα μουσεία του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ

Δεν λέμε ότι τα πολυμέσα είναι ο μοναδικός τρόπος που πρέπει να γίνεται η παρουσίαση από τα μουσεία. Σίγουρα τα αντικείμενα και η φυσική παρουσία πρέπει να είναι ο στόχος. Όμως μέσω της δυνατότητας που δίνει η τεχνολογία για την υποστήριξη, την συμπλήρωση και την παρουσίαση είναι βοηθητικά γιατί μπορούν να τοποθετήσουν αντικείμενα σε ένα ιστορικό ή πολιτισμικό πλαίσιο γεγονός που βοηθάει τους επισκέπτες στο να κατανοήσουν καλύτερα τα αντικείμενα και αποτελούν ένα ουσιαστικό μέσο επικοινωνίας του πολιτιστικού οργανισμού με την τοπική κοινωνία, τον εντάσσουν ενεργά στον κοινωνικό ιστό, και προσφέρουν μια πολυσυλλεκτική πολιτισμική εμπειρία. (Ευρ. Π. Λουκής –Κων/νος Αλ. Παζάλος, 2007:32). Εκτός από την ψηφιοποίηση των συλλογών των μουσείων βασική είναι και η οργάνωση του ψηφιακού περιεχομένου με τρόπο που να μπορεί να είναι αναζητήσιμο και ευρέσιμο από τον ερευνητή ή από το ευρύ κοινό ή ακόμη περισσότερο να μπορεί να συνδυαστεί με άλλο σχετικό περιεχόμενο, ενισχύοντας την παραγωγή γνώσης.

Βέβαια η κυριότερη «απειλή» που έχει να αντιμετωπίσει ο οργανισμός είναι ότι σήμερα η Νέα Ιωνία δεν είναι πλέον η παλιά πόλη των προσφύγων, είναι θα λέγαμε με σύγχρονους όρους, μια πολυπολιτισμική κοινωνία, στην οποία μάλιστα οι προσφυγικής καταγωγής κάτοικοι αποτελούν μειοψηφία. Πολύ όμορφα το αποτυπώνει αυτό ο Χρίστος Ρουμελιωτάκης γράφοντας: «[...] η Νέα Ιωνία των προσφύγων δεν υπάρχει πια, στη θέση της υπάρχουν – όπως τα μικρά εικονοστάσια στις στροφές των δρόμων – το ΚΕΜΠΟ του Χάρη Σαπουντζάκη πρωτίτως και του Λουκά Χριστοδούλου σήμερα, η Ένωση Σπάρτης Μικράς Ασίας του Κοσμά Νικολαΐδη παλαιότερα και σήμερα του Χάρη Σαπουντζάκη, ο Σύλλογος Ινεπολιτών – Κασταμονιτών του Κώστα Γεωργιάδη – μακαρίτη τώρα – και της Λαμπρινής Σπανοπούλου και ο νεαρός Σύλλογος Σμυρναίων του Άγγελου Μελεμενή και της Χρυσούλας Αθηνάκη. Η Ιστορία φαίνεται ότι πορεύεται με τη δική της λογική και αγνοεί τις δικές μας επιθυμίες και, πολύ περισσότερο, τη νοσταλγία μας [...]».

Σήμερα, στη Νέα Ιωνία, στα παλιά προσφυγικά σπίτια, ζουν νέοι πρόσφυγες. Μετανάστες κυρίως από Ασιατικές χώρες (Πακιστάν, Μπαγκλαντές, Ινδία, Κίνα κα.). Ήδη από τη δεκαετία του 1970 στη Νέα Ιωνία, υπήρχε μια πολυπληθής Πακιστανική κοινότητα, γιατί ακόμη τότε υπήρχε ζήτηση για φτηνά εργατικά χέρια στα εργοστάσια και τις βιοτεχνίες της περιοχής. Με την ανάπτυξη του εμπορίου τη δεκαετία του 1980, δυναμική ήταν η ανάπτυξη

καταστημάτων λιανικής πώλησης, από Κινέζους και Ινδούς. Το φθινό κτιριακό απόθεμα και τα φθηνά ενοίκια των μικρών προσφυγικών σπιτιών, οι παλαιότερες «παρκοκίες», οι οποίες λειτούργησαν ως πόλοι έλξης νέων μεταναστών, η άμεση πρόσβαση με μέσα μαζικής μεταφορά στο κέντρο της Αθήνας, είναι στοιχεία που καθιστούν τη Νέα Ιωνία, περιοχή που ζουν και δραστηριοποιούνται πολλοί μετανάστες.

Οι σύγχρονοι αυτοί πρόσφυγες έχουν ένα κοινό με τους Μικρασιάτες, την «ανθρώπινη διάσταση», η οποία είναι ανεξάρτητη από τα συνήθη κίνητρα και τις σκοπιμότητες των νέων αυτών μετακινήσεων. Με την έννοια αυτή οι νέοι αυτοί μετανάστες, μεταφέρουν στις λιγοστές αποσκευές τους, τη δική τους κουλτούρα, τη νοοτροπία, τις αξίες, την ιδεολογία, τα βιώματα και γενικότερα ό,τι συνθέτει τον εσωτερικό τους κόσμο. Αφήνουν πίσω τους έναν κόσμο οικείο για να εγκατασταθούν σε μια νέα κοινωνία, έναν άλλο τόπο, σε έναν διαφορετικό πολιτισμό.

Θεωρούμε ότι το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., με τις κατάλληλες πολιτιστικές δράσεις, μπορεί να διευρύνει το κοινό του, συμπεριλαμβάνοντας σε αυτό και τους μετανάστες. Η προώθηση της πολιτισμικής διαφορετικότητας, η ανταλλαγή της γνώσης γύρω από τις κουλτούρες και ο διαπολιτισμικός διάλογος μπορούν να συμβάλουν στην διαδικασία ένταξης των μεταναστών και προσφύγων και να αναπτυχθεί ένας αλληλοσεβασμός ο οποίος είναι απαραίτητη προϋπόθεση κοινωνικής συνοχής και ανάπτυξης.

Σε μια περίοδο που τα προβλήματα της καθημερινότητας είναι οξυμένα, οι οικονομικοί πόροι και το ανθρώπινο δυναμικό των δήμων είναι περιορισμένα, οι αρμοδιότητες αυξημένες, οι Δήμοι θα πρέπει πέρα από μια ορθολογική διαχείριση της τρέχουσας κατάστασης να ανακαλύψουν και να αξιοποιήσουν τα ανταγωνιστικά τους χαρακτηριστικά και να προσπαθήσουν να ενσωματώσουν τη διάσταση του πολιτισμού στον αναπτυξιακό σχεδιασμό και προγραμματισμό. Η τοπική πολιτιστική κληρονομιά και η ιστορική παράδοση αν συνδυαστούν με τις υπόλοιπες πολιτιστικές υποδομές μπορούν να συμβάλλουν στην τοπική κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύεται και καθιερώνεται η πολιτιστική ταυτότητα μιας περιοχής τόσο για τους κατοίκους τους όσο και για τους επισκέπτες. Προκειμένου να το πετύχουν αυτό χρειάζεται ένα μεσοπρόθεσμος και μακροπρόθεσμος σχεδιασμός πολιτιστικής πολιτικής όπου θα αξιολογούνται τα αποτελέσματά της για να επιτυγχάνεται μια συνεχής βελτίωση.

Ο Δήμος της Νέας Ιωνίας, λόγω της θέσης του στο χώρο του ευρύτερου πολεοδομικού συγκροτήματος της Αθήνας και της λειτουργίας εντός του ιστού του, μεγάλων οδικών αξόνων, έχει εξελιχθεί σε κέντρο υπερτοπικής σημασίας, τόσο στον τομέα των υπηρεσιών όσο και του λιανικού εμπορίου μεγάλης κλίμακας. Η εξέλιξή του αυτή έχει δημιουργήσει και

σοβαρά προβλήματα πολεοδομικά (οικιστική πυκνότητα, έλλειψη κοινόχρηστων χώρων κ.λπ.), περιβαλλοντικά (κυκλοφορίας και στάθμευσης, υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος) αλλά και κοινωνικά (χαλάρωση κοινωνική συνοχής, «ξεθώριασμα» της άλλοτε ισχυρής ταυτότητας της πόλης). Όλα τα ανωτέρω, σε συνδυασμό και με την κλιμακούμενη οικονομική κρίση οδηγούν σε αδιέξοδα τα οποία μπορούν να αρθούν με την υιοθέτηση μιας σειράς καλών πρακτικών από τον δήμο κομμάτι των οποίων είναι η διαχείριση της υλικής και άυλης πολιτιστικής του κληρονομιάς.

Όπως αναφέραμε στο 3^ο κεφάλαιο, ο Δήμος κατάφερε να διατηρήσει, ως ανεξάρτητο Νομικό Πρόσωπο, το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. Το Κέντρο Σπουδής & Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού έχει μια δυναμική και μπορεί να διαμορφώσει μια ισχυρή αστική ταυτότητα για την πόλη της Ν. Ιωνίας. Το δυνατό του σημείο είναι ότι: «διαχειρίζεται», τα πολιτισμικά κατάλοιπα (υλικά και μη) που έχουν ιδιαίτερη κοινωνική αξία για τον τόπο, γιατί σχετίζονται με την παράδοση, την καταγωγή, τη νοσταλγία, και την ταυτότητα, των πρώτων οικιστών της Ν. Ιωνίας και εν συνεχεία των απογόνων τους.

Έχει καταφέρει κατ' αρχήν να ευαισθητοποιήσει αλλά και να ενεργοποιήσει την τοπική κοινότητα να συμμετέχει στη διαφύλαξή της, έχει καταφέρει να συσπειρώσει γύρω του και να συνεργάζεται με τους μικρασιατικούς συλλόγους και σωματεία της πόλης, έχει καταφέρει μέσω των εκπαιδευτικών του προγραμμάτων και των επισκέψεων στα μουσεία να επικοινωνήσει με την ευρύτερη κοινωνία, μη προσφυγικής καταγωγής, έχει καταφέρει να παρουσιάσει (μέσω των εκδόσεών του) με έμφαση στα πρακτικά των Συμποσίων του, ένα πολύ ενδιαφέρον επιστημονική έργο.

Οι χώροι του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ λειτουργούν ως χώροι δια βίου μάθησης και εκπαίδευσης, ως χώροι παραγωγής καλλιτεχνικού έργου, που σφυρηλατούν μια ταυτότητα για την κοινωνία που τους φιλοξενεί, ως χώροι κοινωνικοί, όπου οι επισκέπτες τους συναντιούνται και συμμετέχουν σε μια κοινή εμπειρία, με αποτέλεσμα να ενισχύονται οι μεταξύ τους δεσμοί, και ως χώροι του «ονείρου», όπου η φαντασία, τα συναισθήματα, οι αισθήσεις και οι μνήμες είναι τα ζωτικά συστατικά στοιχεία της μουσειακής εμπειρίας.

Οι απειλές στο εξωτερικό και εσωτερικό περιβάλλον του οργανισμού, όπως αναφέρθηκαν παραπάνω, είναι πολλές, οι οποίες μέχρι σήμερα αντιμετωπίζονται με κάποιους τρόπους σε ικανοποιητικό επίπεδο. Δεν γνωρίζουμε αν αυτό θα συνεχιστεί, όταν από τις διοικήσεις του Νομικού Προσώπου εκλείψουν οι άνθρωποι οι οποίοι έχουν έρισμα το «προσφυγικό» τους παρελθόν. Αυτό θα πρέπει σοβαρά να ληφθεί υπόψη στον στρατηγικό σχεδιασμό (προσανατολισμό, στόχοι, πολιτικές, όραμα) που θα ακολουθήσει το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Βιβλιογραφία

- Αυδίκος, Β. 2014. **Οι πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες στην Ελλάδα**. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Βογιατζόγλου Ο., 1996. *Αναγνώριση Βιομηχανικής Κληρονομιάς στη Νέα Ιωνία και προτάσεις διατήρησης και αξιοποίησης. Ελληνική και Ανατολική Ταπητουργία – Ιστορική Έρευνα*. Αθήνα: Γ.Γ.Ε.Τ. και Δήμος Νέας Ιωνίας.
- Βουδούρη, Δ. (επιμ.) 2014. **Διαχείριση πολιτιστικών οργανισμών σε περίοδο κρίσης. Πρακτικά Δημερίδας(31 Μαΐου-1 Ιουνίου 2013)**. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Σχολή Διεθνών Σπουδών, Επικοινωνίας και Πολιτισμού. Τμήμα Επικοινωνίας Μέσων και Πολιτισμού. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Πολιτιστική Διαχείριση. Διαθέσιμο στο: <http://cl.ly/0Y191s0l3w41> [Τελευταία πρόσβαση 1η Ιουνίου 2018]
- Βουδούρη, Δ., 2003. *Κράτος και Μουσεία. Το θεσμικό πλαίσιο των αρχαιολογικών μουσείων*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Γκαζή, Α., 1999. *Από τις Μούσες στο Μουσείο: Η ιστορία ενός θεσμού δια μέσου των αιώνων, Αρχαιολογία και Τέχνες*, 70, 39-46 (Διαθέσιμο στο: <http://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/70-9.pdf> [Τελευταία πρόσβαση 1^η Ιουνίου 2018])
- Δασκαλοπούλου, Σ., Μπούνια, Α., Νικονάνου, Ν. & Μπακογιάννη, Σ. (επιμ.). Πρακτικά. *Μουσείο, Επικοινωνία και Νέες Τεχνολογίες*. Πρώτο Διεθνές Συνέδριο Μουσειολογίας, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας & Επικοινωνίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη 31 Μαΐου – 2 Ιουνίου 2002, Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Δαφνής Γ., 1997. *Η Ελλάδα μεταξύ δύο πολέμων*. Αθήνα: εκδόσεις Κάκτος.
- Ζιρώ, Ι., 2011. *Η πόλη ως μουσειακό θεματικό περιεχόμενο*. Αθήνα (διάλεξη, Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο).
- Ζορμπά, Μ. 2014. **Πολιτική του Πολιτισμού. Ευρώπη και Ελλάδα στο Δεύτερο Μισό του 20ου αι**. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., 2004. *Νέα Ιωνία 1923-2003, 80 χρόνια*, Προλεγόμενα Σαπουντζάκης Χ., Κείμενα – Επιλογή, Κορίδης Γ.
- Κακάμπουρα Ρ., 2008, *Αφηγήσεις ζωής, Η βιογραφική προσέγγιση στη σύγχρονη λαογραφική έρευνα*, Αθήνα: Ατραπός.

- Κρεμμυδάς Β., 2016. *Η Μεγάλη Ιδέα Μεταμορφώσεως ενός εθνικού ιδεολογήματος*. Αθήνα: εκδόσεις Gutenberg.
- Λέανδρος Ν. (2012), **Οικονομική Κρίση και Σύγχρονη Ανάπτυξη. Η Οπτική της Πολιτικής Οικονομίας**, Αθήνα, Εκδόσεις Διόνικος.
- Μαίστρου Ε., Βογιατζόγλου Ο., Καραθανάση Ε., Καλιοτζίδου Μ., 2002. *Η Βιομηχανική Κληρονομιά της Νέας Ιωνίας*, Αθήνα: Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ.
- Μπίκος, Γ. & Κανιάρη, Α., (επίμ.), 2014. *Ζητήματα πολιτιστικής επικοινωνίας: μουσείο, εκπαίδευση, κοινωνία, πολιτιστική πολιτική*, Αθήνα.
- Μπούνια, Α., 2008. *Στα παρασκήνια του μουσείου*, Αθήνα.
- Νάκου, Ε., 2001. *Μουσεία: Εμείς, τα Πράγματα και ο Πολιτισμός*, Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος.
- Νάκου, Ε., 2009. *Μουσεία, Ιστορίες και Ιστορία*, Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος.
- Νικονάνου, Ν., 2010. *Μουσειοπαιδαγωγική. Από τη θεωρία στην πράξη*, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Οικονόμου, Μ., 2003. *Μουσείο: Αποθήκη ή Ζωντανός Οργανισμός;* Αθήνα: Κριτική.
- Πασχαλίδης, Γ., Χαμπούρη-Ιωαννίδου, Α. 2002. **Οι διαστάσεις των πολιτιστικών φαινομένων**, τόμ. Α', Εισαγωγή στον Πολιτισμό. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Πούλιος Ι, Αλιβιζάτου Μ. Αραμπατζής Γ., Γιαννακίδης Α., Καραχάλης Ν. Μάσχα Ε., Μούλιου Μ., Παπαδάκη Μ., Προσύλης Χ., Τουλούπα Σ., 2015, *Πολιτιστική Διαχείριση, Τοπική Κοινωνία και Βιώσιμη Ανάπτυξη*, Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.
- Ρουμελιωτάκης Χρ., 2017. *Χθεσινός Κόσμος – Ιωνία, η πόλη μας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Σαλή, Τ., 2006. *Μουσειολογία ΙΙ. Βασικές Αρχές Έκθεσης Μουσειακών Συλλογών*, Αθήνα: Μεταίχμιο (3η έκδοση βελτιωμένη και επαυξημένη, η πρώτη έκδοση το 1998).
- Σαπουντζάκης Χ., 2015. *Νέα Ιωνία Ταξίδι στο Χρόνο. Η ιστορία της πόλης μας από την ίδρυσή της (1923)*. Αθήνα: ionianet
- Σαπουντζάκης Χ, Χριστοδούλου Λ., 2013. *Η Νέα Ιωνία στο Μεσοπόλεμο 1922-1941*, Αθήνα: Ένωση Σπάρτης Μ. Ασίας.
- Σαραντάκου Ε., 2010, «**Ωριμοί τουριστικοί προορισμοί. Εξέλιξη και δυνατότητες μετάβασης σε ένα βιώσιμο μοντέλο θερινού-πολιτιστικού τουρισμού. Η ελληνική περίπτωση**», Διδακτορική Διατριβή Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας, 2010
- Σκαλτσά, Μ. (επιμ.) 2001. **Η μουσειολογία τον 21ο αιώνα**. Θεσσαλονίκη: Εντευκτήριο.
- Συκουτρής Ι., 1990. *Πλάτωνος Συμπόσιον*. Αθήνα: εκδ. Ακαδημίας Αθηνών.
- Τζώρτζη, Κ., 2013. *Ο χώρος στο μουσείο*, Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.

- Χαμηλάκης, Γ. 2012. **Το Έθνος και τα Ερείπιά του. Αρχαιότητα, αρχαιολογία και το εθνικό φανταστικό στην Ελλάδα.** (Ν. Καλαϊτζής μτφ.). Αθήνα: Εκδόσεις του 21ου Αιώνα
- Χριστοδούλου Π. Λουκάς, 2014. *Η Ιστορία των Σωματείων της Νέας Ιωνίας.* Αθήνα: Εκδόσεις Μπαλτά.
- Χριστοδούλου Π. Λουκάς, 2016. *Οι Εκλογές στη Νέα Ιωνία 1923-1975,* Αθήνα: ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ Δήμου Ν. Ιωνίας.
- Braudel Fernand, 2003. *Γραμματική των Πολιτισμών.* Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
- Biancini F. and Parkinson M.,1994, **Πολιτιστική Πολιτική και Αναζωογόνηση των Πόλεων,** ΕΕΤΑ
- Denys Cuche, 2001. *Η έννοια της κουλτούρας στις Κοινωνικές Επιστήμες.* Αθήνα: εκδόσεις Τυπωθήτω.
- Mac Donald, Sh., 2012. *Μουσείο και μουσειακές σπουδές: ένας πλήρης οδηγός,* Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (το πρωτότυπο στα αγγλικά).
- Williams. R., 1994. **Κουλτούρα και ιστορία.** Αθήνα: Γνώση.
- Herzfeld M. 2002, **Πάλι δικά μας: Λαογραφία, Ιδεολογία και η Διαμόρφωση της Σύγχρονης Ελλάδας** (μτφ. Μαρίνος Σαρηγιάννης), Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.
- Hirschon R., 2006. *Κληρονόμοι της Μικρασιατικής Καταστροφής.* Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
- UNDP (2010), **Creative Economy Report.**
http://unctad.org/es/Docs/ditctab20103_en.pdf
- UNDP (2013), **Creative Economy Report.**
<http://www.unesco.org/culture/pdf/creative-economy-report-2013.pdf>
- ICOM - Ελληνικό Τμήμα (επιμ.), 2014. *Βασικές Έννοιες της Μουσειολογίας,* Αθήνα. Μετάφραση του Σ. Λάππα (αγγλικά μέρη) και της Δ. Κονδυλάκη (γαλλικά μέρη).
- ICOM - Ελληνικό Τμήμα, 2009. *Κώδικας Δεοντολογίας του ICOM για τα Μουσεία,* Αθήνα. Μετάφραση του Σ. Λάππα από την αγγλική έκδοση του 2006.

Παράρτημα Α

Νόμοι - Διατάξεις

Ν. 3463/2006(ΦΕΚ Α 114/30.6.2006)

«Κύρωση του Κώδικα Δήμων & Κοινοτήτων»

ΑΡΘΡΟ 75

Αρμοδιότητες

Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας.

Οι αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων αφορούν, κυρίως, τους τομείς: Παιδείας, πολιτισμού και αθλητισμού, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η κατασκευή, διαχείριση και βελτίωση των υλικοτεχνικών υποδομών του εθνικού συστήματος της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Παιδείας και ιδιαίτερα η συντήρηση, η καθαριότητα και η φύλαξη των σχολικών κτιρίων.
2. Η ίδρυση και λειτουργία βιβλιοθηκών.
3. Η ίδρυση και λειτουργία κέντρων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών.
4. Η ίδρυση και λειτουργία πάρκων κυκλοφοριακής αγωγής.
5. Η εφαρμογή πολιτικών για την ανάδειξη και προστασία του τοπικού πολιτισμού, η προβολή των πολιτιστικών αγαθών και των σύγχρονων πολιτιστικών έργων που παράγονται σε τοπικό επίπεδο, με τη δημιουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, μουσείων, πινακοθηκών, κινηματογράφων και θεάτρων, φιλαρμονικών και σχολών διδασκαλίας μουσικής, σχολών χορού, ζωγραφικής, γλυπτικής κ.λπ., καθώς και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων.
6. Η προστασία μουσείων, μνημείων, σπηλαίων, καθώς και αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής και των εγκαταστάσεων αυτών.
7. Η επισκευή, συντήρηση και αξιοποίηση παραδοσιακών και ιστορικών σχολικών κτιρίων και κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς.
8. Η διοργάνωση συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων ή η συμμετοχή τους σε αυτά.

9. Η προώθηση πολιτιστικών ανταλλαγών, σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
10. Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού.
11. Η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση αθλητικών εγκαταστάσεων, όπως δημοτικών και κοινοτικών γυμναστηρίων, αθλητικών κέντρων και δημοτικών και κοινοτικών χώρων άθλησης.
12. Η προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων ενίσχυσης μαζικού αθλητισμού και διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων.

Άρθρο 240

Διοίκηση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου

1. Τα δημοτικά ή κοινοτικά νομικά πρόσωπα διοικούνται από το διοικητικό συμβούλιο, που αποτελείται από πέντε έως δεκαπέντε μέλη, τα οποία μαζί με τους αναπληρωτές τους ορίζονται από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο. Μέλη του διοικητικού συμβουλίου είναι ο δήμαρχος ή ο πρόεδρος της κοινότητας, δημοτικοί ή κοινοτικοί σύμβουλοι και δημότες ή κάτοικοι που είναι χρήστες των υπηρεσιών του νομικού προσώπου ή που έχουν ανάλογη επαγγελματική ή κοινωνική δράση ή ειδικές γνώσεις, ανάλογα με το σκοπό του νομικού προσώπου, καθώς και ένας εκπρόσωπος των εργαζομένων του νομικού προσώπου, εφόσον αυτό απασχολεί περισσότερους από δέκα (10) εργαζομένους. Ο ανωτέρω εκπρόσωπος προτείνεται από τη γενική συνέλευση των τακτικών υπαλλήλων εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών από τότε που θα αποσταλεί η σχετική πρόσκληση. Ένα τουλάχιστον εκ των μελών του διοικητικού συμβουλίου ορίζεται από τη μειοψηφία του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. Εάν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου είναι περισσότερα από πέντε (5), δύο (2) τουλάχιστον από αυτά ορίζονται από τη μειοψηφία του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. "Είναι δυνατόν η μειοψηφία αντί δημοτικού ή κοινοτικού συμβούλου να ορίσει ως εκπρόσωπο της δημότη ή κάτοικο, κατ' ανάλογη εφαρμογή του δεύτερου εδαφίου της παρούσας παραγράφου. Σε περίπτωση που η μειοψηφία δεν ορίσει συμβούλους, δημότες ή κατοίκους, ή εκείνοι που έχουν οριστεί παραιτηθούν, χωρίς να αντικατασταθούν, μετέχουν σύμβουλοι, δημότες ή κάτοικοι που ορίζονται από την πλειοψηφία." Στις περιπτώσεις που το νομικό πρόσωπο λειτουργεί στην περιφέρεια τοπικού διαμερίσματος ένα μέλος προτείνεται από το οικείο συμβούλιο. Μετά τον ορισμό των μελών το δημοτικό συμβούλιο εκλέγει από τα μέλη αυτά τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου. Στην περίπτωση που μέλος έχει ορισθεί, από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο, ο δήμαρχος ή ο πρόεδρος της Κοινότητας, αυτός αυτοδικαίως καθίσταται και πρόεδρος αντιστοίχως, του διοικητικού συμβουλίου.

Η θητεία των μελών του διοικητικού συμβουλίου του νομικού προσώπου ορίζεται με την απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. Λήγει πάντοτε με την εγκατάσταση του νέου διοικητικού συμβουλίου. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου μπορούν να αντικατασταθούν κατά τη διάρκεια της θητείας τους, με απόφαση δημοτικού συμβουλίου για σοβαρό λόγο που ανάγεται στην άσκηση των καθηκόντων τους.

Τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος αναπληρώνει ο αντιπρόεδρος. Το νομικό πρόσωπο εκπροσωπείται στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή από τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου και όταν αυτός κωλύεται ή απουσιάζει από τον αντιπρόεδρο.

2. Οι διατάξεις των άρθρων 227 παράγραφος 5, 234, 235 και των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 236 εφαρμόζονται και στα νομικά πρόσωπα αυτά. Τα θέματα, τα σχετικά με τη λειτουργία του νομικού προσώπου ρυθμίζονται με κανονισμούς που εγκρίνουν τα δημοτικά ή κοινοτικά συμβούλια. Τα νομικά πρόσωπα, αν δεν διαθέτουν ταμειακή υπηρεσία, εξυπηρετούνται από την ταμειακή υπηρεσία του οικείου Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3852/2010 (ΦΕΚ Α' 87/7.6.2010)

«Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Άρθρο 103

Σύσταση – Συγχώνευση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου

1. Κάθε δήμος μπορεί να συνιστά ή να έχει:

α) Έως δύο (2) νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ένα για τους τομείς αρμοδιοτήτων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης και παιδείας και ένα για τους τομείς πολιτισμού, αθλητισμού και περιβάλλοντος, όπως αυτοί προβλέπονται στο άρθρο 75 του ν. 3463/2006, όπως ισχύει. Εάν ο δήμος διαθέτει κοινωφελή επιχείρηση τότε μπορεί να έχει έως ένα (1) νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου.

Στους δήμους με πληθυσμό άνω των τριακοσίων χιλιάδων (300.000) κατοίκων, μπορεί να λειτουργούν έως δύο (2) νομικά πρόσωπα για καθέναν από τους τομείς αρμοδιοτήτων που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο.

β) Ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου για τη διοίκηση και διαχείριση ζώνης λιμένα, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

2. Τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που περιέρχονται στο νέο δήμο σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο, συγχωνεύονται υποχρεωτικά σε ένα νομικό πρόσωπο για καθέναν από τους τομείς αρμοδιότητας που προβλέπονται στην περίπτωση α' της προηγούμενης παραγράφου.

Ειδικά για τις σχολικές επιτροπές, αυτές συγχωνεύονται σε δύο νομικά πρόσωπα, ένα για τις σχολικές μονάδες της πρωτοβάθμιας και ένα για τις σχολικές μονάδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στους δήμους με πληθυσμό άνω των τριακοσίων χιλιάδων (300.000) κατοίκων μπορεί να συσταθούν αντίστοιχες σχολικές επιτροπές για καθεμία δημοτική κοινότητα. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη λειτουργία των σχολικών επιτροπών, την κατανομή των πιστώσεων, τον τρόπο και τη διαδικασία πραγματοποίησης, δικαιολόγησης και ελέγχου των πάσης φύσεως εσόδων και εξόδων, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ύστερα από αίτηση του οικείου δημοτικού συμβουλίου, επιτρέπεται να διατηρηθούν ως αυτοτελή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου δήμων εκείνα των οποίων η δραστηριότητα από πλευράς ευρύτερης αναγνώρισης, εξειδικευμένου αντικειμένου, μακροχρόνιας απόδοσης έργου και γενικότερης καταξίωσης της προσφοράς τους δικαιολογεί την ανωτέρω διατήρηση.

Για την υποβολή του αιτήματος απαιτείται απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) του συνόλου των μελών του, στην οποία αιτιολογείται ειδικά η συνδρομή των προϋποθέσεων του προηγούμενου εδαφίου.[...]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

ΜΕΤΑΒΙΒΑΖΟΜΕΝΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ

Άρθρο 94

Πρόσθετες αρμοδιότητες δήμων

Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, υπό τον τομέα στ΄ «Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού», και συγκεκριμένα για τον πολιτισμό, προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες: [...]

28. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών μουσικών ιδρυμάτων (ωδείων, μουσικών σχολών, χορωδιών, συμφωνικών ορχηστρών και συγκροτημάτων μουσικής δωματίου), σύμφωνα με τις διατάξεις του β.δ. 16/1966 (ΦΕΚ 7 Α΄).

29. Η συμμετοχή εκπροσώπου του οικείου δήμου στην οργανωτική επιτροπή φεστιβάλ τοπικής εμβέλειας.

30. Η επιχορήγηση φορέων που αναπτύσσουν πολιτιστικού χαρακτήρα δραστηριότητες στη χωρική αρμοδιότητα του δήμου, καθώς και όσων συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη και προβολή του, ύστερα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) των μελών του. [...]

Νόμος 410/1995

Άρθρο 203

(Άρθρο 203 Π.Δ. 410/1995 - άρθρο 14 Ν. 2399/1996 - Ν. 2503/1997)

Λοιπά Δημοτικά και Κοινοτικά Νομικά Πρόσωπα

1. Οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν να συνιστούν και άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που υπάγονται στην εποπτεία τους. Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας εκδίδει με βάση τη σχετική απόφαση του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου την πράξη σύστασης του Νομικού Προσώπου η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
2. Στην απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου για τη σύσταση του νομικού προσώπου ορίζονται το όνομα, ο σκοπός, η περιουσία, που τυχόν αφιερώνεται σ' αυτό και οι πόροι.
3. Τα δημοτικά ή κοινοτικά νομικά πρόσωπα διοικούνται από το διοικητικό συμβούλιο, που αποτελείται από πέντε έως δεκαπέντε μέλη, τα οποία μαζί με τους αναπληρωτές τους ορίζονται από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο. Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου είναι ο δήμαρχος ή ο πρόεδρος της κοινότητας ή άλλο μέλος, αιρετό ή μη, που ορίζεται από αυτούς. Μέλη του διοικητικού συμβουλίου είναι δημοτικοί ή κοινοτικοί σύμβουλοι και δημότες ή κάτοικοι που έχουν ανάλογη επαγγελματική ή κοινωνική δράση ή ειδικές γνώσεις ανάλογα με το σκοπό του νομικού προσώπου. Η θητεία των μελών του διοικητικού συμβουλίου, του νομικού προσώπου ορίζεται με την απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. Λήγει πάντοτε με την εγκατάσταση του νέου διοικητικού συμβουλίου. Για τη συγκρότηση των σχολικών επιτροπών εξακολουθούν να εφαρμόζονται και οι διατάξεις της παραγράφου 8 του άρθρου 5 του Ν.1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α').
4. Σκοπός των νομικών αυτών προσώπων είναι η οργάνωση ορισμένης δημοτικής ή κοινοτικής υπηρεσίας για την καλύτερη ικανοποίηση μιας τοπικής ανάγκης (όπως π.χ. συστήματος υδρεύσεως, φιλαρμονικής, βιβλιοθήκης, μουσείου, γυμναστηρίου, θεάτρου, νεκροταφείου).
5. Οι διατάξεις των άρθρων 198, 199 και των παραγράφων 1, 3 και 4 του άρθρου 200 εφαρμόζονται και στα νομικά πρόσωπα αυτά. Τα θέματα τα σχετικά με τη διοίκηση και τη διαχείριση του νομικού προσώπου ρυθμίζονται με κανονισμούς που ψηφίζουν τα δημοτικά ή κοινοτικά συμβούλια.
6. Η συγχώνευση δημοτικών ή κοινοτικών νομικών προσώπων αυτού του άρθρου, τα οποία έχουν συσταθεί με οποιοδήποτε τρόπο και ανήκουν στο δήμο ή κοινότητα, σε ένα

νομικό πρόσωπο, γίνεται με πράξη του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, που εκδίδεται ύστερα από απόφαση του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Από τη δημοσίευση της ανωτέρω απόφασης για τη συγχώνευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως το νέο νομικό πρόσωπο, στο οποίο συγχωνεύθηκαν τα άλλα, υποκαθίσταται αυτοδικαίως και χωρίς καμία άλλη διατύπωση, σε όλα εν γένει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συγχωνευθέντων νομικών προσώπων εξομοιούμενο με καθολικό διάδοχο.

Οι θέσεις του προσωπικού που υπηρετεί στα παραπάνω δημοτικά ή κοινοτικά νομικά πρόσωπα μεταφέρονται αυτοδικαίως στο νέο δημοτικό ή κοινοτικό νομικό πρόσωπο. Στις θέσεις αυτές με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου εντάσσεται το προσωπικό με την ίδια σχέση με την οποία υπηρετούσε στα συγχωνευόμενα νομικά πρόσωπα.

Οι εκκρεμείς δίκες συνεχίζονται από το νέο νομικό πρόσωπο χωρίς καμία ειδικότερη διατύπωση για τη συνέχιση από αυτό.

7. Νομικά πρόσωπα του άρθρου αυτού, που συστήθηκαν με οποιοδήποτε τρόπο, καταργούνται με πράξη του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, ύστερα από απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

8. Στον πρόεδρο και στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου του νομικού προσώπου, εκτός από το δήμαρχο, τον αντιδήμαρχο και τον πρόεδρο της κοινότητας, επιτρέπεται να καταβάλλεται αποζημίωση για κάθε συνεδρίαση, και έως τρεις συνεδριάσεις το μήνα, ύστερα από απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου.

Παράρτημα Β

Διοικητικό Συμβούλιο ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Από 28/2/2017 – έως 31/08/2019
(Υπ' αριθ. 103/27-3-2017 πράξη Δημοτικού Συμβουλίου)

A/A	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ
1	ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Χριστοδούλου Λουκάς	Δημότες – Κάτοικοι
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Καραβά Ζαχαρούλα	Δημότες - Κάτοικοι
2	ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Χατζηϊωάννου Χρήστος	Δημοτικός Σύμβουλος
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Αντώνιος Βουδούρης	Δημοτικός Σύμβουλος
3	ΜΕΛΟΣ	Ακιανίδου Όλγα	Δημοτικός Σύμβουλος
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Αθυμαρίτου Φιλίππα	Δημοτικός Σύμβουλος
4	ΜΕΛΟΣ	Λυκούδης Γεράσιμος	Εκπρόσωπος Μειοψηφίας
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Κουτούλα Ουρανία	Εκπρόσωπος Μειοψηφίας
5	ΜΕΛΟΣ	Κεχαγιόγλου Νικόλαος	Εκπρόσωπος Μειοψηφίας
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Πέτσης Ιωάννης	Εκπρόσωπος Μειοψηφίας
6	ΜΕΛΟΣ	Τσερπάνης Νικόλαος	Δημότες – Κάτοικοι
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Μιχαηλίδου Σοφία	Δημότες Κάτοικοι
7	ΜΕΛΟΣ	Σαπουντζάκης Χαράλαμπος	Δημότες - Κάτοικοι
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Μωραλόγλου Ηλίας	Δημότες – Κάτοικοι
8	ΜΕΛΟΣ	Σπανοπούλου Λαμπρινή	Δημότες – Κάτοικοι
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Καραγιαννίδης Ιωάννης	Δημότες - Κάτοικοι
9	ΜΕΛΟΣ	Τσοπανάκης Κωνσταντίνος	Δημότες – Κάτοικοι
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Μαλάτου Δέσποινα	Δημότες – Κάτοικοι
10	ΜΕΛΟΣ	Γαβριήλ Αρχάγγελος	Δημότες – Κάτοικοι
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Μπρόλιου Κυριακή	Δημότες – Κάτοικοι
11	ΜΕΛΟΣ	Αθηνάκη Χρυσάνθη	Δημότες – Κάτοικοι
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Ανθρακίδου Ελισσάβετ	Δημότες – Κάτοικοι
12	ΜΕΛΟΣ	Νουβέλογλου Γεώργιος	Δημότες – Κάτοικοι
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Νουβέλογλου Ευστάθιος	Δημότες - Κάτοικοι
13	ΜΕΛΟΣ	Κωστιδάκης Δημήτριος	Δημότες – Κάτοικοι
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Δημητσάνου Αναστασία	Δημότες – Κάτοικοι
14	ΜΕΛΟΣ	Στεριάδη Καλλιόπη	Δημότες – Κάτοικοι
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Φτούλη Όλγα	Δημότες – Κάτοικοι
15	ΜΕΛΟΣ	Σακαλόγλου Αγγελική	Δημότες – Κάτοικοι
	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	Γλιγλίνος Σταμάτης	Δημότες – Κάτοικοι

Παράρτημα Γ

Εισηγήσεις Συμποσίων

1^ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ (Τιμώμενο πρόσωπο ο Ακαδημαϊκός Κωνσταντίνος Δεσποτόπουλος)

Ημερομηνία	Εισηγητής	Θέμα
26/11/2004	Μπαλόγλου Χρήστος	«Ο Αριστοτέλης στη Μικρά Ασία»
	Λινάρδος Πέτρος	«Ρίζες και εξέλιξη του Μικρασιατικού αθλητισμού από την αρχαιότητα μέχρι το 1922»
	Χομπάς Βασίλειος	«Οι αρχαίοι έλληνες πρωτοπόροι και στη στατιστική και στην οικονομική σκέψη».
	Παπαδοπούλου Αρχοντία	«Η εκπαιδευτική πορεία του ευρύτερου Μικρασιατικού χώρου».
27/11/2004	Σουλακέλλης Θεοφάνης	«Μουσική και μουσικοί στη χερσόνησο της Μικράς Ασίας»
	Νικολούδης Νίκος	«Ο Ελληνισμός της Μικράς Ασίας στο λυκόφως της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας (τέλη 14 ^{ου} – μέσα 15 ^{ου} αιώνα)»
	Στάθη Πηνελόπη	«Καραμανλίδικα, γλώσσα επικοινωνίας και δημιουργίας»
27/11/2004	Φωτιάδης Κων/νος	«Ο λαθρόβιος Ελληνισμός του Πόντου»
	Γιαννακόπουλος Γιώργος	«Η Ελληνική Κοινότητα της Πόλης κατά τα τελευταία χρόνια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1909-1923)»
	Ακτσόγλου Ιάκωβος	«Η Επαρχιακή διοικητική οργάνωση του Οσμανικού κράτους, κατά τα τέλη του 19 ^{ου} αιώνα»
28/11/2004	Καπλάνογλου Μαριάνθη	«Εισαγωγικές και καταληκτικές φόρμουλες στο Μικρασιατικό Λαϊκό Παραμύθι».
	Ψαρρός Δημήτριος	«Η οικιστική ιστορία των Κυδωνιών»
	Κονόρτας Παρασκευάς	«Η οργάνωση της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην Μικρά Ασία (14 ^{ος} – 18 ^{ος} αιώνας)».
28/11/2004	Βικέτος Νίκος	«Η σωματειακή δραστηριότητα των Ελληνίδων στη Σμύρνη, 19 ^{ος} αι. – 1922)»
	Πυλαρινός Θεοδόσης	«Οι ελάσσονες Μικρασιάτες λογοτέχνες του β' μισού του 20 ^{ου} αιώνα

2^ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ (Τιμώμενο πρόσωπο η Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ)

Ημερομηνία	Εισηγητής	Θέμα
25/11/2005	Κονόρτας Παρασκευάς	«Η Οργάνωση της Εκπαίδευσης στην Οθωμανική Αυτοκρατορία (μέσα 19 ^ο – αρχές του 20 ^ο αιώνα). Ο ρόλος και οι επιδιώξεις της Οθωμανικής διοίκησης»
	Μπαμπούνης Χάρης	«Η εκπαιδευτική πραγματικότητα στη Μ. Ασία (1873-77). Τόποι και κοινότητες, σύλλογοι και σχολεία»
	Μαλκίδης Θεοφάνης	«Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της Ελληνικής Παιδείας στον Πόντο»
26/11/2005	Λίτινα Μαρίνα	«Το Παρθεναγωγείο του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων στην Κωνσταντινούπολη (1852-1901)»
	Παυλίδης Αντώνιος	«Οικουμενικό Πατριαρχείο και Οθωμανικό κράτος, κατά το δεύτερο μισό του 19 ^ο αιώνα. Όψεις της εκπαίδευσης του Μικρασιατικού Ελληνισμού»
	Πιτσάκης Κων/νος	«Ο Μικρασιατικός χώρος στην ιστορία της νεοελληνικής νομικής Παιδείας»
26/11/2005	Ιστικοπούλου Λήδα	«Το Ελληνογερμανικό Λύκειο Κυράκου Γιαννίκη και η Εμπορική Εκπαίδευση στη Σμύρνη»
	Παπαδοπούλου Αρχοντία	«Η Εκπαίδευση στη Μαγνησία της Σιτύλου»
	Αντωνίου Δαβίδ	«Η Εκπαιδευτική κατάσταση στην περιοχή της Ελληνικής διοίκησης Σμύρνης (ζώνης Σεβρών), 1919-1922»
	Φωτιάδης Κων/νος	«Η Εκπαίδευση στον Πόντο»
27/11/2005	Παραρά – Ευτυχίδου Νίτσα	«Η Αναξαγόρειος Σχολή Βουρλών»
	Καζαντζόγλου Αντώνης	«Η Εκπαίδευση στα Αλησμόνητα Τύανα της Καππαδοκίας»
	Παπαδόπουλος Ιορδάνης	«Η εκπαίδευση στην Καππαδοκία από την αρχαιότητα ως την ανταλλαγή των πληθυσμών»
27/11/2005	Πυλαρινός Θεοδόσης	«Μαργαρίτης Ευαγγελίδης και «Ανατολή»»
	Χρήστου Αθανάσιος	«Η ίδρυση του Πανεπιστημίου της Σμύρνης και ο Κων/νος Καραθεοδωρή (1873-1950)»
	Σολδάτος Χρίστος	«Η ζωή του υπόδουλου Μικρασιατικού Ελληνισμού, η συνδρομή των σχολείων και η συμβολή του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην οργάνωση της ζωής και της παιδείας του. Προοπτικές και κατάληξη.».
	Σαπουντζάκης Χάρης	«Παιδεία- Εκπαίδευση στο χώρο της Μητροπόλεως Πισιδίας»

3^ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ (Τιμώμενο πρόσωπο η Νάνσυ Χόρτον)

Ημερομηνία	Εισηγητής	Θέμα
23/11/2007	Μπαλόγλου Χρήστος	«Η πολιτιστική πολιτική των Ατταλιδών Βασιλέων της Περγάμου»
	Ματσόπουλος Γεώργιος	«Η ιατρική παράδοση στη Μικρά Ασία»
	Παυλίδης Αντώνης	«Η δυναμική της Μικρασιατικής παράδοσης»
24/11/2007	Καραγεώργος Βασίλειος	«Η σημασία της Μικράς Ασίας για το Βυζάντιο»
	Παπασωτηρίου Χαράλαμπος	«Το Βυζάντιο στη Μικρά Ασία»
	Μελετόπουλος Μελέτιος	«Οικονομικές προϋποθέσεις του Μικρασιατικού Πολιτισμού»
24/11/2007	Ανδρούδης Πασχάλης	«Οι Βυζαντινοί σταυροειδείς εγγεγραμμένοι ναοί της Καππαδοκίας»
	Ντέλλας Γεώργιος	«Οι εκκλησίες της Παναγίας της Πυργιώτισσας και του Αρχαγγέλου Μιχαήλ Ταξιάρχη στο Λιβίσι της Μικράς Ασίας»
	Βαρβούνης Εμμανουήλ	«Μικρασιατικός και Σαμιακός λαϊκός πολιτισμός: ταυτότητες, ετερότητες και πολιτισμικές διαδρομές»
25/11/2007	Μαλκίδης Θεοφάνης	«Μορφές του πολιτισμού στον Πόντο τον 19 ^ο και 20 ^ο αιώνα»
	Μαρινέσκου Φλωρίν	«Πολιτικές προσωπικότητες του Ελληνισμού που έδρασαν στον ευρύτερο Μικρασιατικό χώρο: οικογένειες Μουρούζη – Υψηλάντη. Οι σχέσεις αυτών με τη Μολδαβία και τη Βλαχία»
	Ζεγκίνης Ευστράτιος	«Θρησκευτικές και πολιτιστικές σχέσεις των ετεροδόξων δερβίσηδων της Μικρασίας με τους ελληνορθόδοξους πληθυσμούς»
25/11/2007	Βικέτος Νίκος	«Ιερός Πολύκαρπος. Το εβδομαδιαίο θρησκευτικό περιοδικό της Σμύρνης κατά την πρώτη περίοδο της εκδοτικής πορείας του (1911-1914)»
	Σταματοπούλου – Βασιλάκου Χρυσόθεμις	«Το Ελληνικό Θέατρο στη Σμύρνη. Μια σφαιρική προσέγγιση»

4^ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ (Τιμώμενο πρόσωπο ο Φώτης Κόντογλου)

Ημερομηνία	Εισηγητής	Θέμα
27/11/2009	Αναγνωστοπούλου Σία	«Οι μεταρρυθμίσεις του Τανζιμάτ και οι Έλληνες της Μικράς Ασίας».
	Εξερτζόγλου Χάρης	«Οι τραπεζικές δραστηριότητες στην Οθωμανική αυτοκρατορία, (19 ^{ος} αι.- αρχές 20 ^{ου})»
	Μπαμπούνης Χάρης – Μουζάκης Στέλιος	«Χριστιανικές κοινότητες και αδελφότητες στη Μ. Ασία, κατά τις αρχές του 20 ^{ου} αιώνα (από τον Κώδικα Αλικαρνασσού – Βουδρούμ)»
28/11/2009	Βασιλειάδου Μαρία	«Οι κοινότητες στον Πόντο: ένας σημαντικός κοινωνικός θεσμός (1461 – 1923)»
	Σαββίδου Λένα – Λέρας Αχιλλέας – Σαμαράς Ευάγγελος	«Αδελφότητα Κυριών Τραπεζούντας: «Η Μέριμνα» (1904 – 1922)»
	Μαλκίδης Θεοφάνης	«Ο Ελληνικός αθλητικός σύλλογος «Πόντος» Μερζιφούντας»
	Πυλαρινός Θεοδόσης – Βικέτος Νίκος	«Κανονισμοί Σμυρναϊκών ομίλων, συλλόγων, λεσχών και αδελφοτήτων».
28/11/2009	Μπακιρτζής Γιάννης	«Εικόνες της ζωής στη Σμύρνη του 19 ^{ου} αιώνα από περιηγητές και εφημερίδες της εποχής»
	Γαβριήλ Αρχάγγελος	«Καππαδοκικές κοινότητες και μετανάστες: διοικητικοί θεσμοί, λειτουργίες και οργανώσεις (1850 – 1922)»
	Χατζηκυριακίδης Κυριάκος	«Ο οικονομικός βίος των Ελλήνων στο ανθρακοφόρο λεκανοπέδιο της Ποντοηράκλειας»
29/11/2009	Παπαθεοδώρου Φαίδων	«Τα μεταλλεία, βασικός παράγοντας στην ανάπτυξη και στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του οικισμού της Μπάλιας»
	Γιαννακόπουλος Γεώργιος	«Τα τελευταία χρόνια του Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου Κων/πόλεως»
	Φωτιάδης Κων/νος – Αμαραντίδου Κυριακή	«Το προσφυγικό ζήτημα μέσα από τις αγορεύσεις του Γιάννη Πασαλίδη στο Κοινοβούλιο το διάστημα 1924 – 1925».
29/11/2009	Σαριάτ-Παναχί Μωχάμετ	«Όψεις της οικονομικής ζωής των ορθοδόξων κατοίκων της Πισιδίας από την Οθωμανική κατάκτηση ως τον ύστερο 18 ^ο αιώνα»
	Κυφονίδου Έλια	«Ανατολικό ιδεώδες: Η άλλη όψη της Κωνσταντινουπόλεως».
	Καψωμένος Στέλιος	«Η Συνασός του Σεραφεΐμ Ρίζου: μελέτη μιας καππαδοκικής κοινωνίας στην ακμή της»

5^ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ (Τιμώμενο πρόσωπο ο Χάρης Σαπουντζάκης)

Ημερομηνία	Εισηγητής	Θέμα
25/11/2011	Αγτζίδης Βλάσης	«Πρόσφυγες του '22 στην Ελλάδα: Κοινωνικές και ιδεολογικές συγκρούσεις»
	Ιντζεσίλογλου Νίκος	«Η συμβολή των Καπαδοκών στο σύγχρονο πολιτισμό, καθώς και στη πολιτιστική, οικονομική, κοινωνική ζωή του νέου Ελληνισμού»
	Ρήγος Άλκης	«Η συμβολή των προσφύγων του 1922 στην ανάπτυξη της ελληνικής κοινωνίας»
	Κατιμετζόγλου Ιωάννης	«Οι πρόσφυγες βουλευτές της 4 ^{ης} Συντακτικής Εθνοσυνέλευσης (1924)»
26/11/2011	Κιηγάς Δημήτρης	«Προσφυγικής ζωή και δημιουργία»
	Μαλκίδης Θεοφάνης	«Η (πολιτική) πορεία και διαδρομή των προσφύγων στην Ελλάδα»
26/11/2011	Ρυζιώτης Γεώργιος	«Αδριανούπολη – Ορεστιάδα: η διπλή προσφυγιά»
	Γαβριήλ Αρχάγγελος	«Οι μικρασιάτες λογοτέχνες, ως συντελεστές της πολιτιστικής ανάπτυξης της χώρας μας και του ομαλού κοινωνικού μετασχηματισμού»
	Κορμά Λένα	Πρόσφυγες και κρατική πολιτική στην υγειονομική αναδιοργάνωση της Ελλάδας του μεσοπολέμου»
27/11/2011	Βαρλάς Μιχάλης	«Δεύτερη γενιά προσφύγων: απόπειρα καθορισμού ενός ασαφούς όρου.»
	Εφραίμογλου Λάζαρος	«Η συμβολή των προσφύγων στη βιομηχανική ανάπτυξη της Ελλάδας»
27/11/2011	Μελετόπουλος Μελέτιος	«Η διαμόρφωση και η εξέλιξη της μικρασιατικής ταυτότητας και η συμβολή της στην πολιτιστική, κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας»
	Χαρκιολάκης Αλέξανδρος	«Γιάννης Κωνσταντινίδης (1903 – 1984): ένας κοσμοπολίτης συνθέτης από την Σμύρνη».

6^ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ (Τιμή στη Μεγάλη του Γένους Σχολή)

Ημερομηνία	Εισηγητής	Θέμα
22/11/2013	Δρ. Βλαδίμηρος Λάζαρος	«Νοσοκομειακή περίθαλψη και σχολική υγιεινή στη Σμύρνη»
	Κάννερ Ευθυμία	«Φιλανθρωπική δραστηριότητα στις ελληνορθόδοξες κοινότητες της Κωνσταντινούπολης κατά την ύστερη οθωμανική περίοδο: γενικά χαρακτηριστικά και στόχοι»
	Δρ. Διαμαντής Αριστείδης	«Συνθήκες υγιεινής και η συμμετοχή των υγειονομικών κατά τη χρονική περίοδο της Μικρασιατικής εκστρατείας 1919-1922»
23/11/2013	Βεϊνόγλου Μαρία	«Οι «αδύναμοι» της Κοινότητας του Νεβ-Σεχίρ, 19 ^ο ς – 20 ^ο ς αιώνας»
	Σαρίογλου Ειρήνη	«Η φιλεκπαιδευτική και φιλανθρωπική δράση του Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως»
	Καραμαλούδη Φωτεινή	«Τα φαρμακεία της Σμύρνης και ο ρόλος τους στη δημόσια υγεία»
	Μαλκίδης Θεοφάνης	«Κοινωνική Μέριμνα και Γενοκτονία των Ελλήνων. Ορφανά και Ορφανοτροφεία στον Πόντο»
	Πυλαρινός Θεοδόσης	«Κανονισμοί φιλανθρωπικού περιεχομένου και κοινωνικής μέριμνας για το ελληνικό στοιχείο της Κωνσταντινούπολης»
	Πλουμίδης Σπυρίδων	«Η φιλανθρωπία ως ευεργεσία προς το έθνος και τον λαό: Φιλανθρωπικές και φιλεκπαιδευτικές δραστηριότητες των Ελλήνων Ορθοδόξων κατοίκων της Μικράς Ασίας (γ' τέταρτο 19 ^{ου} αιώνα – 1910)»
	Νίγδελης Κων/νος	«Κοινωνική πολιτική στην Καππαδοκία. Μία πρώτη ιστορική προσέγγιση με βάση τους κοινοτικούς καταστατικούς χάρτες»
24/11/2013	Καλτσόγια-Τουρναβίτη Νίκη	«Η κοινωνική δράση των πολιτιστικών συλλόγων στην Κωνσταντινούπολη κατά τον 19 ^ο αιώνα και η συμβολή τους στη γυναικεία χειραφέτηση»

7^ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ (Τιμώμενο πρόσωπο η Μέλω Λογοθέτη – Μερλιέ)

Ημερομηνία	Εισηγητής	Θέμα
27/11/2015	Βεινόγλου Μαρία	«Η Ρωμιά των μεσοαστικών κέντρων της Καππαδοκίας, μέσα από την Ασιανή Μυθιστορία «Συλλαίος» του Νικ. Βακαλόπουλου, εν Σμύρνη, Τύποις «Προόδου», 1909»
	Πυλαρινός Θεοδόσης	«Πληροφορίες για τα Παρθεναγωγεία και την Εκπαίδευση των θηλέων από τον Φάρο της Ανατολής και το αρχείο του Μ. Ευαγγελίδη στις αρχές του 20 ^{ου} αιώνα»
	Φραγκούλης Αθανάσιος	«Η εκπαίδευση των γυναικών στη Σμύρνη και το Ομήρειο Παρθεναγωγείο »
28/11/2015	Αμαραντίδου Κυριακή	«Ας μορφώσωμεν τας θυγατέρας μας Ελληνοπρεπώς!: Η εκπαίδευση θηλέων μέσα από τις στήλες της εφημερίδας «Αργοναύτης»»
	Τόμπρος Νίκος	«Η σωματειακή δράση των Μικρασιατισσών (1877 – 1922): Χώροι πολιτικών και εθνικών κινητοποιήσεων»
	Βαρλάς Μιχάλης	«Η Σμυρνιά ως εικόνα και ως υποκείμενο στις αρχειακές πηγές»
	Φωτιάδης Κων/νος	«Η γυναίκα του Πόντου την Α΄ περίοδο της Γενοκτονίας 1916 - 1918»
29/11/2015	Καραμαλούδη Φωτεινή	«Το θέατρο στη Μ. Ασία και η ανάδειξη γυναικών ηθοποιών ως απότοκο του πολιτισμικού επιπέδου και της οικονομικής ανάπτυξης. Οι μικρασιάτισσες μεγάλες μας ηθοποιοί Αικατερίνη Βερόνη, Ευαγγελία Παρασκευοπούλου, Κυβέλη και Μαρίκα Κοτοπούλη»
	Αντωνίου Σούλα	«Διαδικασίες ανάδυσης της γυναικείας υποκειμενικότητας στην Κωνσταντινούπολη του 19 ^{ου} – 20 ^{ου} αιώνα»
	Νίγδελης Κωνσταντίνος	«Καππαδοκία, γυναικών δρώμενα»
	Κοντάρας Θεοδωρής	««Η Σμυρνιά». Το πορτρέτο των γυναικών της Ιωνίας, μέσα από τους χαρακτηρισμούς στα γλωσσικά ιδιώματα της Ερυθραίας και της Σμύρνης»

8^ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Ημερομηνία	Εισηγητής	Θέμα
24/11/2017	Μαυρογορδάτος Γιώργος	«Για μια απροκατάληπτη προσέγγιση των πολιτικών και των στρατιωτικών ευθυνών της Μικρασιατικής Καταστροφής»
	Ρήγος Άλκης	«Από το ξενίθ της συνθήκης των Σεβρών στο ναδίρ της συνθήκης της Λωζάνης: Αιτίες και πολιτικές συνέπειες
24/11/2017	Βερέμης Θάνος	«Ποια τα αίτια της Καταστροφής»»
	Συρίγος Άγγελος	«Γιατί δεν είχαμε «Μικρασιατικής Καταστροφή» και στην συνδιάσκεψη της Λωζάνης»
25/11/2017	Βαρλάς Μιχάλης	«Η απελευθέρωση ως κατοχή και η κατοχή ως απελευθέρωση. Οι δύο όψεις του Μικρασιατικού πολέμου»
	Ριζάς Σωτήρης	«Στρατηγικές και πολιτικές όψεις της Μικρασιατικής εκστρατείας»
25/11/2017	Σταματόπουλος Δημήτρης	«Μουχατζίρηδες και Πρόσφυγες: το 1922 ως καταστροφή του αυτοκρατορικού χώρου»
	Μαργαρίτης Γιώργος	«Πολιτικές και στρατιωτικές προοπτικές της Ελλάδας στη Μ. Ασία στο τέλος του Μεγάλου Πολέμου (Α΄ Παγκ. Πόλεμος)».
26/11/2017	Αγτζίδης Βλάσης	Από τον Δραγούμη στον Μπεναρόγια: Το αντιπολεμικό – αντιμικρασιατικό συναίσθημα στην Ελλάδα και η συμβολή του στη Μικρασιατική Καταστροφή»
	Πλουμίδης Σπυρίδων	«Πολιτικά αίτια της ήττας του 1922».
	Νικολακόπουλος Ηλίας	«Οι τραυματικές εκλογές του 1920».
	Αναγνωστοπούλου Σία	«Ο Μικρασιατικός Ελληνισμός μπροστά στη μεγάλη αλλαγή της Ιστορίας».
	Λήξη εργασιών του 8 ^ο Συμποσίου	Συμπεράσματα